

วารสาร มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

JOURNAL OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES, SKRU

ISSN 2697-5505 (Print)

ISSN 2697-5491 (Online)

บทความวิจัย

การปรับตัวของร้านโชห่วยต่อผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

ในพื้นที่ตำบลไทยาวาส อำเภอนครเขื่อนขันธ์ จังหวัดนครปฐม

รัชชัช อ่อนนาเสน และศุภฤกษ์ โอจันทร์ 1

ความสัมพันธ์ระหว่างอัตโนทัศน์ วิธีการเพชฌัญญูที่มีความเครียดของคนที่ทำงานในช่วงโควิด

สุสมัยา หะยิมะ และเพ็ญประภา ปริญญาพล 19

การศึกษาปัญหาและความต้องการด้านการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการค้า มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

อรณิชา สากรินทร์ และณัฐชา ตันภัย 41

การกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าพื้นบ้าน “กลุ่มฟ้ายตุ่ย”

บ้านหนองบัว ตำบลภูหอ อำเภอภูหลวง จังหวัดเลย

ไทยโรจน์ พวงบนัน, คชสิทธิ์ ตรีบุญสุข, พชรบน ใจงามดี, และณศิริ ศิริพริมา 67

บทความวิชาการ

ปัจจัยในการดำเนินธุรกิจของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ที่ประสบความสำเร็จ

จุฑาทกรณ์ เสาร์พูล และธัญญ์ อุสินยา 93

การสำรวจงานวิจัยเกี่ยวกับธนาคารปูม้าในประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2558 - 2564 :

สังเคราะห์จากมิติเชิงสังคมศาสตร์

ภาวิตา รังษี และเชษฐ ใจเพชร 113

วารสาร มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

JOURNAL OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES, SKRU

ISSN 2697-5505 (Print)

ISSN 2697-5491 (Online)

บทความวิจัย

การปรับตัวของร้านโชห่วยต่อผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

ในพื้นที่ตำบลไทยวา สังก่อนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

รัชชชัย อ่อนนาเสน และศุภฤกษ์ โอจันทร์ 1

ความสัมพันธ์ระหว่างอัตโนทัศน์ วิธีการเพชฌัญญาที่มีความเครียดของคนที่ทำงานในช่วงโควิด

สุสมิตา าศัย และเพ็ญประภา ปริญญาพล 19

การศึกษาปัญหาและความต้องการด้านการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการค้า มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

อรนัย สารินทร์ และณัฐชา ตันภัย 41

การกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าพื้นบ้าน “กลุ่มฟ้ายตุย”

บ้านหนองบัว ตำบลภูหอ อำเภอกุหลอง จังหวัดเลย

ไทยโรจน์ พวงบง, คชศักดิ์ ตรีบุญ, พชรบง ใจงามดี, และณศิริ ศิริพริมา 67

บทความวิชาการ

ปัจจัยในการดำเนินธุรกิจของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ที่ประสบความสำเร็จ

จุฑาภรณ์ เสาร์พูล และธัญญ์ อู่อินยา 93

การสำรวจงานวิจัยเกี่ยวกับธนาคารปูม้าในประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2558 - 2564 :

สังเคราะห์จากมิติเชิงสังคมศาสตร์

ภาวิตา รังษี และเชษฐ ใจเพชร 113

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
Journal of Humanities and Social Sciences, SKRU

วัตถุประสงค์

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา เป็นวารสารเพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการ และผลงานวิจัยอีกทั้งเป็นสื่อกลาง แห่งการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ทางวิชาการทั้งภายใน มหาวิทยาลัย ระหว่างมหาวิทยาลัย คณาจารย์ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา ผู้สนใจ และหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายทางวิชาการแก่ บุคลากรของมหาวิทยาลัยในอนาคตต่อไป

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้จัดทำวารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาขึ้นเพื่อเป็นช่องทางในการ ประชาสัมพันธ์ผลงานวิชาการ อีกทั้งเป็นสื่อกลางแห่งการแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ทางวิชาการทั้งภายใน และระหว่างมหาวิทยาลัย แก่คณาจารย์ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนา องค์ความรู้ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ต่อไป วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาเปิดรับบทความที่ครอบคลุม เนื้อหาทางด้านสาขาวิชา ดังนี้

- มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
- ศิลปกรรมศาสตร์
- วิทยาการจัดการ
- ครุศาสตร์

กระบวนการพิจารณาบทความ

บทความทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ท่าน แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

ประเภทของบทความ

บทความวิจัย (research article) และบทความวิชาการ (original article)

ภาษาที่รับตีพิมพ์

ภาษาไทย

วาระการจัดพิมพ์

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ตีพิมพ์ เป็นวารสารราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ)

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม

เจ้าของวารสาร

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

การติดต่อ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

160 หมู่ 4 ถนนกาญจนวนิช ตำบลเขารูปช้าง

อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000

โทรศัพท์ : 0 7426 0262

แฟกซ์ : 0 7426 0263

อีเมล : re.husoskru@gmail.com

เว็บไซต์ : <https://www.tci-thaijo.org/index.php/husoskru>

ประกาศลิขสิทธิ์

1. ลิขสิทธิ์ของบทความเป็นของผู้เขียนและคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
2. ข้อมูลและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน โดยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยหรือรับผิดชอบต่อข้อมูลและความคิดเห็นเหล่านั้น
3. ผู้เขียนจะยินยอมให้บทความของตน ซึ่งได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฯ ทั้งฉบับพิมพ์และฉบับออนไลน์ ได้รับการนำไปใช้ประโยชน์ทางวิชาการภายใต้ขอบเขตของกฤตสิทธิ์

กองบรรณาธิการ

เจ้าของ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

รองอธิการบดีฝ่ายยุทธศาสตร์พัฒนาระบบการบริหารและพัฒนา

หน่วยงาน

รองอธิการบดีฝ่ายยุทธศาสตร์การผลิตบัณฑิต

รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ

รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและงบประมาณ

รองอธิการบดีฝ่ายยุทธศาสตร์การพัฒนานักศึกษาและคุณลักษณะ

บัณฑิต

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

บรรณาธิการบริหาร

อาจารย์ ดร.รัชพงษ์

ข้าวลัย

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.มูจลินทร์ ผลกล้า
ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายพัฒนาและสื่อสารองค์กร
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.วิศรุต ทองแก้ว
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

กองบรรณาธิการภายใน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุระพรรณ จุลสุวรรณ
คณบดีคณะวิทยาการจัดการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยจุฑ โกศล
อาจารย์คณะศิลปกรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรรย์สมร ผลบุญ
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ วิจัยและงานสร้างสรรค์
คณะศิลปกรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญอริ ยี่หะ
อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิสระ ทองสามสี
อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

กองบรรณาธิการภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา

อดีตนายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ศาสตราจารย์กรกฎ ทองชะโงก

คณบดีคณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองศาสตราจารย์ ดร.จรัส อติวิทยากรณ์

ผู้อำนวยการหลักสูตรการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.ประมาน เทพสงเคราะห์

คณบดีวิทยาลัยนานาชาติติษะคริน

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.ศศิวิมล สุขบท

คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.วาสนา บุญญาพิทักษ์

ผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลปสุพรรณบุรี

รองศาสตราจารย์ ดร.อัศพรพล เนื้อไม้หอม

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

รองศาสตราจารย์ ดร.เอกรินทร์ สังข์ทอง
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรพร ทองชะเอม
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มารดารัตน์ สุขสง่า
วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัมลาศ เยาวะนิช
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สีบพงศ์ ช้างบุญชู
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จารุวัจน์ สองเมือง
รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยฟาฏอนี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุโสภ บุญสุข
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ฝ่ายจัดการ ประสานงานและเลขานุการกองบรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.รัชพงษ์	ชี้वालย์
อาจารย์ ดร.โชติกา	รติชลียกุล
นางฐาภรณ์	ชูจร
นางสาวอังสนา	แซ่ฮอ
นางววนิดา	ทะประสิทธิ์จิต

ฝ่ายพิสูจน์อักษร

อาจารย์ ดร.สลิลา	เพ็ชรทอง
อาจารย์ชิตฐิตา	สินรักษา
อาจารย์ตะวัน	รัตนประเสริฐ
อาจารย์อริศรา	สุขขวัญ
อาจารย์ณัฏฐ์จุฑา	ไชยสวัสดิ์
อาจารย์วรรณ	สุขใส
อาจารย์ว่าที่ร้อยตรีหญิงสร้อยสุดา	ไชยเหล็ก
อาจารย์สุกานดา	จันทวี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปิยกุล	บุญญาศรีรัตน์

ฝ่ายจัดรูปเล่ม

อาจารย์โสภิตา	ขาวหนูนา
นายนิฟาเดล	นิเลาะ
นางสาวอังสนา	แซ่ฮอ

บทบรรณาธิการ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ฉบับนี้ เป็นปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (ฉบับเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2565) บทความประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทั้งในรูปแบบบทความวิจัย และบทความวิชาการ ทั้งหมด 6 เรื่อง อันประกอบด้วยบทความวิจัย จำนวน 4 เรื่อง และบทความวิชาการ 2 เรื่อง ตามลำดับ ได้แก่ (1) เรื่อง การปรับตัวของร้านโชห่วยต่อผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่ตำบลไทยवास อำเภอนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช (2) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์ วิธีการเผชิญปัญหาที่มีต่อความเครียดของพนักงานในช่วงโควิด (3) เรื่อง การศึกษาปัญหาและความต้องการด้านการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการค้า มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา (4) เรื่อง การกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าพื้นบ้าน “กลุ่มฝ้ายตุ่ย” บ้านหนองบัว ตำบลภูหอ อำเภอภูหลวง จังหวัดเลย (5) เรื่อง ปัจจัยในการดำเนินธุรกิจของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่ประสบความสำเร็จ และ (6) เรื่อง การสำรวจงานวิจัยเกี่ยวกับธนาคารปูม้าในประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2558 - 2564 : สังเคราะห์จากมิติเชิงสังคมศาสตร์

กองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ตระหนักถึงหน้าที่อันสำคัญในการคัดสรรบทความที่มีคุณภาพ และมีประโยชน์ในการพัฒนาองค์ความรู้ด้าน

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ท | ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2565

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากทั้ง
ผู้เขียนบทความ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ช่วยกลั่นกรองบทความและผู้อ่าน
กองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สงขลา จึงขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้ด้วย

อาจารย์ ดร.มูจลินทร์ ผลกล้า
บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย

หน้า

การปรับตัวของร้านโชห่วยต่อผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ
ของโรคโควิด-19 ในพื้นที่ตำบลไทยาวาส อำเภอนครชัยศรี จังหวัด
นครปฐม

ADAPTATION OF GROCERY STORES TO THE IMPACT OF
THE COVID-19 PANDEMIC IN THAIYAWAT SUBDISTRICT,
NAKHON CHAI SI DISTRICT, NAKHON PATHOM PROVINCE

รัชชัย อ่อนนาเลน และศุภฤกษ์ โออินทร์ 1

ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์ วิธีการเผชิญปัญหาที่มีต่อ
ความเครียดของพนักงานในช่วงโควิด

THE RELATIONSHIP BETWEEN SELF-CONCEPT, COPING -
STRATEGIES FOR STRESS AMONG WORKERS DURING
COVID

รุตมينا หะยิมะ และเพ็ญประภา ปริญญาพล 19

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย (ต่อ)

หน้า

การศึกษาปัญหาและความต้องการด้านการเรียนของนักศึกษา
หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการค้า
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

INSTRUCTIONAL PROBLEMS AND NEEDS IN BUSINESS
ADMINISTRATION PROGRAM, TRADING INNOVATION
MANAGEMENT STUDENTS, SONGKHLA RAJABHAT
UNIVERSITY

อรณิชา สาครินทร์ และณัฐชยา ตันกัญ 41

การกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้า
พื้นบ้าน “กลุ่มฝ้ายตุ่ย” บ้านหนองบัว ตำบลภูหอ อำเภอกุหลอง
จังหวัดเลย

POTENTIAL DEVELOPMENT GUIDELINES FOR FAI TUI
GROUP, A LOCAL WEAVING COMMUNITY ENTERPRISE IN
BAN NONG BUA, PHU HO SUB-DISTRICT, PHU LUANG
DISTRICT, LOEI PROVINCE

ไทยโรจน์ พวงมณี, คชสิทธิ์ เจริญสุข, พชรมณ ใจงามดี, และณศิริ ศิริพริมา 67

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิชาการ

หน้า

ปัจจัยในการดำเนินธุรกิจของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาด
กลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่ประสบความสำเร็จ

FACTORS INFLUENCING BUSINESS OPERATION OF
SUCCESSFUL SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESS
ENTERPRISES (SMEs)

จุฑาภรณ์ เสาร์พล และสรัญญ์ อู่เส็นยาง 93

การสำรวจงานวิจัยเกี่ยวกับธนาคารปูม้าในประเทศไทย ระหว่าง
พ.ศ. 2558 - 2564 : สังเคราะห์จากมิติเชิงสังคมศาสตร์

THE RESEARCH SURVEY ON BLUE SWIMMING CRAB BANKS
IN THAILAND DURING 2015 TO 2021: A SOCIAL SCIENCE
SYNTHESIS DIMENSION

ภาวิดา รังษี และเชษฐ์ ใจเพชร 113

การปรับตัวของร้านโชห่วยต่อผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ
โรคโควิด-19 ในพื้นที่ตำบลไทยาวาส อำเภอนครชัยศรี
จังหวัดนครปฐม

ADAPTATION OF GROCERY STORES TO THE IMPACT
OF THE COVID-19 PANDEMIC IN THAIYAWAT
SUBDISTRICT, NAKHON CHAI SI DISTRICT,
NAKHON PATHOM PROVINCE

ธวัชชัย อ่อนนาเลน¹ และศุภฤกษ์ โออินทร์^{2*}

Thawatchai Onnalain¹ and Supharerk O-in^{2*}

Received Date: April 15, 2022

Revised Date: July 7, 2022

Accepted Date: October 19, 2022

¹ นักศึกษา หลักสูตรอักษรศาสตรบัณฑิต (ภูมิศาสตร์) คณะอักษรศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ประจำหลักสูตรอักษรศาสตรบัณฑิต (ภูมิศาสตร์)
คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

* Corresponding author, e-mail: oin_s@su.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ในปัจจุบัน ผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และการปรับตัวของร้านโชห่วย ในพื้นที่ตำบลไทยवास อำเภอนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ประชากรที่เป็นผู้ประกอบการร้านโชห่วยในพื้นที่ศึกษาซึ่งมีทั้งหมด 29 ราย และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์ในการดำเนินธุรกิจร้านโชห่วยในปัจจุบันมีรูปแบบการดำเนินธุรกิจแบบไม่เป็นระบบ ไม่มีการจัดทำบัญชีของร้าน การควบคุมคลังสินค้า และการใช้เทคโนโลยี ส่งผลให้จำนวนลูกค้า ยอดขาย และรายได้ของร้านโชห่วยลดลงในช่วงที่ผ่านมา ส่วนผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 พบว่า ในด้านเศรษฐกิจ ร้านโชห่วยส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากสภาวะการแย่งชิงส่วนแบ่งทางการตลาดของธุรกิจร้านสะดวกซื้อมากที่สุด ด้านสุขภาพส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบเรื่องภาวะความเครียดจากปัญหาด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมได้รับผลกระทบจากการที่พฤติกรรมการซื้อขายของลูกค้าเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจนผู้ประกอบการร้านโชห่วยปรับตัวไม่ทัน และด้านการปรับตัว พบว่าด้านเศรษฐกิจ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ปรับตัวโดยการเข้าร่วมโครงการตามมาตรการการช่วยเหลือของภาครัฐ ได้แก่ โครงการธงฟ้าประชารัฐ โครงการเราชนะ และโครงการคนละครึ่ง เป็นต้น ส่วนด้านสุขภาพ พบว่าผู้ประกอบการร้านโชห่วยแก้ปัญหาโดยการหากิจกรรมทำเพื่อลดภาวะเครียด และด้านสังคม พบว่า ผู้ประกอบการร้านโชห่วยมีการปรับตัวโดยใช้วิธีเพิ่มช่องทางการชำระเงินและประชาสัมพันธ์สินค้าใหม่ในรูปแบบออนไลน์

คำสำคัญ : ร้านโชห่วย, โควิด-19, ผลกระทบ, การปรับตัว, ร้านค้าปลีก

Abstract

This research aims to study the current situation, the impact of COVID-19 pandemic situation, and adaptation of grocery stores in Thaiyawat Subdistrict, Nakhon Chai Si District, Nakhon Pathom Province by using the technique of interviewing the population of 29 grocery store's shopkeepers in the study area and analyzing data using content analysis techniques. The results showed that the current situation of running a grocery store business was found having an unsystematic business model, with no store accounting, no warehouse control, and no technology is used. As a result, the grocery stores' number of customers, sales, and income have decreased in the past. As for the impact of the COVID-19 pandemic, it was found, in terms of the economy, that grocery stores are most affected by the market share competition of the convenience store business. In terms of health, most of the shopkeepers are affected by stress from economic problems, and in the social aspect, the grocery stores have been affected by the rapid change in customer buying behavior so that the shopkeepers can't adjust. In terms of economic adaptation, it was found that most of the shopkeepers have adapted by turning to join projects launched by government assistance measures, such as the Blue Flag Project, the Rao Chana (We win) Project, and Khon La

Khrueng (Co-payment) Projects, etc. The adaptation in health aspect was found that the shopkeepers solved the problem by finding activities to reduce stress, and social aspects were found that the shopkeepers have adapted by using more payment methods and promoting new products through online channels.

Keywords: Grocery Store, Covid-19, Impact, Adaptation, Retail Store

1. บทนำ

ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยได้ประสบวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ซึ่งเป็นโรคอุบัติใหม่ที่แพร่กระจายอย่างรวดเร็วและเริ่มระบาดไปทั่วโลก โดยได้รับรายงานครั้งแรกจากนครอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้ป่วยจำนวนมากมีอาการไข้สูง ไอแห้ง อ่อนเพลียและมีอาการปอดอักเสบ โดยไม่ทราบสาเหตุ อาการดังกล่าวเกิดจากโคโรนาไวรัสสายพันธุ์ใหม่ ที่องค์การอนามัยโลกได้ประกาศชื่อโรคนี้อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 ว่า “Corona-virus Disease 2019” ต่อมาพบการแพร่ระบาดเป็นวงกว้างมากกว่า 100 ประเทศทั่วโลกในระยะเวลาอันรวดเร็ว

ในประเทศไทยได้มีการประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 ที่ต้องมีการเฝ้าระวังป้องกัน และควบคุมโรคอย่างเข้มงวด (กรณีการ แสนสุภา และคณะ, 2563) โดยรัฐบาลไทยได้กำหนดแนวทางการป้องกันโรคด้วยการงด

การเดินทางไปในที่ชุมชน มีการกำหนดมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) การประกาศเคอร์ฟิวในบางช่วงเวลาทั่วประเทศ ทำให้ผู้ประกอบการรายใหญ่ ซูเปอร์มาร์เก็ต รวมถึงร้านโชห่วยหรือร้านขายของชำขนาดเล็ก ประชาชน และทุกองค์กรต้องปรับตัวในทุกระดับ โดยมีมาตรการให้มีการใส่หน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้า หมั่นล้างมือหรือฆ่าเชื้อด้วยแอลกอฮอล์รวมทั้งการสังเกตและกักตนเองเมื่อมีอาการต้องสงสัย ทั้งนี้สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมหลายด้าน เช่น ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะผู้ประกอบการด้านการค้าธุรกิจในรูปแบบร้านขายของชำหรือที่คนทั่วไปรู้จักกันในชื่อร้าน “โชห่วย” เป็นอีกหนึ่งสายธุรกิจที่มีความเก่าแก่มากที่สุดของเมืองไทย ซึ่งในอดีตการเปิดร้านขายของจีปละประเภทนี้ถือว่าได้รับความนิยมมากจากทั้งทางฝั่งผู้ประกอบการและฟากของผู้บริโภค เพราะเข้าถึงผู้บริโภคได้ทุกกลุ่ม ทั้งยังมีสินค้าให้เลือกมากมาย แต่ในปัจจุบันธุรกิจร้านขายของชำที่เคยเป็นที่นิยมอยู่ในภาวะวิกฤตเข้าไปทุกทีโดยมีสาเหตุมาจากการการเกิดขึ้นของร้านสะดวกซื้อรูปแบบใหม่ และร้านค้าที่มีรูปแบบดีพาร์ทเมนต์สโตร์ทั้งจากแบรนด์ของไทยและต่างชาติเข้ามาลงทุน ประกอบสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 ที่มีมาตรการการควบคุมการเปิดปิดร้านค้าและมาตรการด้านการป้องกันการแพร่ระบาดโควิด-19 ซึ่งส่งผลให้ร้านโชห่วยจะต้องหาทางปรับตัวและเริ่มทำธุรกิจอย่างมีแบบแผน

ดังนั้น จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจเกี่ยวกับการศึกษาผลกระทบและการปรับตัวของร้านโชห่วยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยผู้วิจัยได้เลือกศึกษาในเขตพื้นที่ตำบลไทยาวาส อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เพื่อผลการวิจัยที่ได้นำไปเป็นแนวทางประกอบในการตัดสินใจใน

การพิจารณาวางแผน ปรับปรุง และแก้ไขวิธีการดำเนินการ รวมทั้งจะเป็นประโยชน์แก่ธุรกิจร้านโชห่วยเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนธุรกิจต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสถานการณ์ร้านโชห่วยในปัจจุบัน ในตำบลไทยवास อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

2.2 เพื่อศึกษาผลกระทบและการปรับตัวของร้านโชห่วยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในตำบลไทยवास อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

จากการทบทวนเอกสาร บทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีการปรับตัวของรอย (Roy's Adaptation Model: อ้างอิงจาก Roy & Andrews, 1999) ที่ได้กล่าวถึงการปรับตัว และการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน บุคคลที่มีปัญหาในการปรับตัวเมื่อมีเหตุการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงเข้ามาในชีวิต แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาผลกระทบของไบรอันและไวท์ (Bryant & White, 1987, p. 137-140 อ้างถึงใน สุรเชษฐ์ คำคำ, 2554) ที่กล่าวถึงการศึกษาผลที่ตามมาจกสถานการณ์ที่เกิดขึ้นโดยมีผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ แนวคิดเกี่ยวกับร้านโชห่วยในงานวิจัยของฉันทัส เพียรธรรม และวันทนาพร รุ่งวรรณรัตน์ (2555) อันประกอบไปด้วยลักษณะและการดำเนินการของร้านโชห่วย รวมไปถึงผลกระทบและมาตรการจากภาครัฐในช่วงสถานการณ์การแพร่

ระบาดของโรคโควิด-19 อันได้แก่ มาตรการการปิดร้านค้า มาตรการการรักษาระยะห่าง มาตรการการกักตัว และมาตรการการทำความสะอาดสถานที่ เป็นต้น และจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ในช่วงที่ผ่านมา มีผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวของผู้ประกอบการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้แก่ งานวิจัยของธีรภัทร เจริญฤทธิ์ และนฤพร ไชยสุทักษิณ (2564) ที่ได้ศึกษาการปรับตัวของผู้ประกอบการในสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 กรณีศึกษา ตลาดกิมหยง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา งานวิจัยของพัฒนกุล อ่อนสำลี (2564) ได้ศึกษาการปรับตัวของวิสาหกิจชุมชนในสภาวะการแพร่ระบาดของโควิด-19 และงานวิจัยของวิวัฒน์ สุขขวัญ (2563) ได้ศึกษาทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อร้านอาหารที่ปรับตัวในช่วงวิกฤตโควิด-19 ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ส่วนใหญ่ใช้ทฤษฎีการปรับตัวของผู้ประกอบการและทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษาผลกระทบสอดคล้องกับงานวิจัยของกรณิกา สุริยะกมล และฉัตรวรวิญ องค์กรสิงห์ (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่องร้านโชห่วยกับการอยู่รอดในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องและศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้ไปออกแบบแบบนําสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นกรอบในการศึกษาและเป็นแนวทางการศึกษาในงานวิจัยในครั้งนี้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ในงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ประกอบการร้านโชห่วยในพื้นที่ตำบลไทรยาส อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ทั้งหมด

จำนวนทั้งหมด 29 ราย โดยผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดประกอบด้วยสถานการณ์ในปัจจุบัน ผลกระทบและการปรับตัวของร้านโชห่วยจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสุขภาพ เป็นต้น

4.1 วิธีการเก็บข้อมูล

4.1.1 การสำรวจภาคสนาม ผู้วิจัยทำการสำรวจที่ตั้งร้านโชห่วยในตำบลไทยवास อำเภอนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.1.2 ทำการศึกษามาตรการของภาครัฐในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ส่งผลต่อผู้ประกอบการร้านโชห่วยในพื้นที่ศึกษา

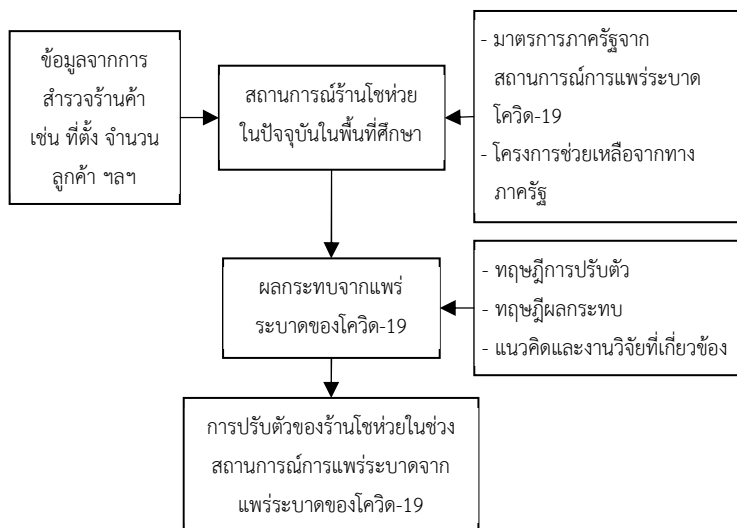
4.1.3 การออกแบบแบบนำสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดทฤษฎีการปรับตัวของรอย (Roy's Adaptation Model: อ้างอิงจาก Roy & Andrews, 1999) และแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาผลกระทบของไบรอันและไวท์ (Bryant & White, 1987, p. 137-140 อ้างถึงใน สุรเชษฐ์ ตาคำ, 2554) มาออกแบบแบบนำสัมภาษณ์

4.1.4 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ใช้ลักษณะคำถามแบบปลายเปิดแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การสัมภาษณ์แบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบเกี่ยวกับธุรกิจร้านโชห่วยของตนเอง และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นการสัมภาษณ์เจาะจงในประเด็นศึกษาของผู้วิจัย ได้แก่ ผลกระทบ และการปรับตัวในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในเขตพื้นที่ตำบลไทยवास อำเภอนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.1.5 การจดบันทึกและการบันทึกเสียงของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยวิธีการจดบันทึกโดยละเอียดภายหลังที่ได้จากการสนทนา การสัมภาษณ์ การบันทึก การสังเกต เพื่อป้องกันการลืมและช่วยให้ผู้วิจัยสามารถสรุปและเรียบเรียงความคิดในการวางแผนงานต่อไป

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเอกสารและภาคสนามได้ตามวัตถุประสงค์แล้ว ผู้วิจัยได้ทำการนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ให้เป็นระเบียบแล้ว วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปออกมาเป็นตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

5. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปแยกเป็นประเด็นออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

5.1 ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ร้านโชห่วยในปัจจุบัน ในพื้นที่ ตำบลไทยวาสา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

สถานการณ์ในการดำเนินธุรกิจร้านโชห่วยในปัจจุบันพบว่า ร้านโชห่วยมีรูปแบบการดำเนินธุรกิจแบบไม่มีการสร้างระบบเพื่อให้มีการทำงานแทนได้ (ร้อยละ 79.31) ไม่มีการจัดทำบัญชีของร้าน (ร้อยละ 62.07) ไม่มีการควบคุมคลังสินค้าของร้าน (ร้อยละ 62.07) ไม่มีการใช้เทคโนโลยีมาสนับสนุนและการหาความรู้เพิ่มเติมในธุรกิจ (ร้อยละ 65.52) ยังคงใช้รูปแบบกิจการเช่นเดียวกับตอนเริ่มกิจการ (ร้อยละ 68.97) ในขณะที่ปัจจุบัน จำนวนร้านสะดวกซื้อเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้จำนวนลูกค้า ยอดขาย และรายได้ของร้านโชห่วยลดลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงนิยมที่จะซื้อสินค้าที่ร้านสะดวกซื้อรวมถึงร้านค้าปลีกขนาดใหญ่แทนการซื้อสินค้าจากร้านโชห่วยใกล้บ้านเนื่องจากร้านโชห่วยใกล้บ้านไม่สามารถตอบสนองความต้องการในเรื่องการซื้อสินค้าได้ นอกจากนี้ ยังพบว่าในช่วงหลังปี พ.ศ. 2562 มีจำนวนร้านค้าปิดตัวลงมาก ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกับการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ภายในประเทศ

5.2 ผลการวิเคราะห์ผลกระทบและการปรับตัวของร้านโชห่วย ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

จากการรวบรวมข้อมูลและการสัมภาษณ์ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อร้านโชห่วย ทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ผลจากการสัมภาษณ์พบว่า จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

ส่งผลให้จำนวนลูกค้าลดลง (ร้อยละ 100.00) ประกอบกับมาตรการปรับเวลาเปิดปิดร้านโซห่วย ทำให้เปิดร้านจำหน่ายสินค้าได้ในเวลาที่สั้นลง ส่งผลต่อระดับรายได้เฉลี่ยต่อวันลดลงเพราะไม่สามารถเปิดจำหน่ายสินค้าได้เต็มที่ (ร้อยละ 96.55) ในขณะเดียวกัน จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ยังส่งผลให้เกิดสภาวะการแย่งชิงส่วนแบ่งทางการตลาดโดยธุรกิจร้านสะดวกซื้อ (ร้อยละ 68.97) ส่วนด้านสุขภาพ พบว่า ผู้ประกอบการร้านโซห่วยส่วนใหญ่มีภาวะเครียดสะสมเพิ่มขึ้น เกี่ยวกับปัญหาด้านเศรษฐกิจที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 (ร้อยละ 89.66) ทั้งนี้ ผู้ประกอบการร้านโซห่วยที่มีโรคประจำตัวจำเป็นต้องปิดร้านค้าเพื่อป้องกันตัวเองไม่ให้ติดโควิด-19 (ร้อยละ 75.86) และด้านสังคมพบว่า จากสถานการณ์โควิด-19 ส่งผลให้พฤติกรรมลูกค้าเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จนผู้ประกอบการร้านโซห่วยปรับตัวไม่ทัน (ร้อยละ 86.21) เช่น พฤติกรรมด้านการเข้าถึงช่องทางการจำหน่ายและการชำระเงินในรูปแบบออนไลน์มากขึ้น เป็นต้น อีกทั้งลูกค้าในปัจจุบันส่วนใหญ่หันไปใช้บริการร้านสะดวกซื้อแทนร้านโซห่วย (ร้อยละ 79.31)

ส่วนผลการวิเคราะห์การปรับตัวของร้านค้าจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 จากการสัมภาษณ์จากผู้ประกอบการร้านโซห่วยจำนวน 29 ราย พบว่า ในด้านเศรษฐกิจ ผู้ประกอบการร้านโซห่วยมีการปรับตัวโดยส่วนใหญ่หันมาเข้าร่วมโครงการธงฟ้า โครงการเราชนะ และโครงการคนละครึ่ง (ร้อยละ 86.51) ตลอดจนการปรับเปลี่ยนค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือนเพื่อรองรับต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (ร้อยละ 55.17) ส่วนในด้านสุขภาพพบว่า ผู้ประกอบการร้านโซห่วยมีการหากิจกรรมทำเพื่อลดภาวะ

เครดิต (ร้อยละ 51.72) เช่น การทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัว และเข้ารับบริการทางสาธารณสุข เช่น การฉีดวัคซีน หรือการตรวจหาเชื้อทุกครั้งที่สัมผัสผู้เสี่ยงสูง (ร้อยละ 62.07) และด้านสังคมพบว่า ผู้ประกอบการร้านโชห่วยมีความพยายามในการเพิ่มช่องทางการชำระเงินในรูปแบบออนไลน์ (ร้อยละ 62.07) พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์สินค้าใหม่ผ่านช่องทางออนไลน์ (ร้อยละ 44.83) เช่น เฟสบุ๊ก อินสตาแกรม ดิจิตอล เป็นต้น ตลอดจนการยกระดับร้านโชห่วยให้มีศักยภาพการแข่งขันที่รุนแรงขึ้น (ร้อยละ 65.52) สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลกระทบและการปรับตัวของร้านโชห่วยจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

ผลกระทบ	ผลกระทบ	การปรับตัว
ด้านเศรษฐกิจ	1) จำนวนลูกค้าลดลง ส่งผลให้รายได้เฉลี่ยต่อวันลดลงตาม (ร้อยละ 100) 2) มาตรการปรับเวลาเปิดปิดร้าน ทำให้เปิดร้านจำหน่ายสินค้าได้ในเวลาที่สั้นลง ไม่สามารถเปิดจำหน่ายสินค้าได้เต็มที่ (ร้อยละ 96.55)	1) เข้าร่วมโครงการธงฟ้า โครงการเราชนะ และโครงการคนละครึ่ง (ร้อยละ 86.21) 2) ปรับเปลี่ยนค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือน (ร้อยละ 55.17)

ผลกระทบ	ผลกระทบ	การปรับตัว
	3) สถานการณ์โควิด-19 ส่งผลให้เกิดสภาวะการแข่งขันชิงส่วนแบ่งทางการตลาดโดยธุรกิจร้านสะดวกซื้อ (ร้อยละ 68.97)	
ด้านสุขภาพ	1) มีภาวะเครียดเกี่ยวกับปัญหาด้านเศรษฐกิจ (ร้อยละ 89.66) 2) มีความกังวลเกี่ยวกับโรคประจำตัว (ร้อยละ 75.86)	1) หากิจกรรมทำเพื่อลดภาวะเครียด เช่น การทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัว (ร้อยละ 51.72) 2) เข้ารับบริการทางสาธารณสุข เช่น การฉีดวัคซีน หรือการตรวจหาเชื้อทุกครั้งที่สัมผัสผู้เสี่ยง (ร้อยละ 62.07)
ด้านสังคม	1) สถานการณ์โควิด-19 ส่งผลทำให้พฤติกรรมลูกค้าเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จนผู้ประกอบการร้านโช	1) การเพิ่มช่องทางการชำระเงินในรูปแบบออนไลน์ (ร้อยละ 62.07) 2) การประชาสัมพันธ์สินค้าใหม่ ผ่านช่องทางออนไลน์ (ร้อยละ 44.83)

ผลกระทบ	ผลกระทบ	การปรับตัว
	ช่วยปรับตัวไม่ทัน (ร้อยละ 86.21) 2) ลูกค้าส่วนใหญ่หันไปใช้บริการร้านสะดวกซื้อ (ร้อยละ 79.31)	3) การยกระดับร้านโชห่วยให้มีศักยภาพการแข่งขันที่รุนแรงขึ้น (ร้อยละ 65.52)

6. อภิปรายผลการวิจัย

สถานการณ์ในการดำเนินธุรกิจร้านโชห่วยในปัจจุบันในพื้นที่ตำบลไทยवास อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า ร้านโชห่วยส่วนใหญ่ในพื้นที่ศึกษามีรูปแบบการดำเนินธุรกิจแบบไม่มีการสร้างระบบเพื่อให้การทำงานแทนได้ ไม่มีการจัดทำบัญชีของร้าน ไม่มีการควบคุมคลังสินค้าของร้าน และไม่มีการใช้เทคโนโลยี รวมถึงการหาความรู้เพิ่มเติมในธุรกิจ ยังคงใช้รูปแบบกิจการเช่นเดียวกับตอนเริ่มกิจการในขณะปัจจุบัน ทำให้ร้านค้าจำนวนหนึ่งต้องปิดตัวลง สอดคล้องกับวิทวัส รุ่งเรืองผล (2556) ได้ทำการศึกษาโครงการส่งเสริมร้านค้าปลีกไทย ประเภทร้านสะดวกซื้อ (โชห่วย) พบว่าในปัจจุบันจำนวนร้านของธุรกิจค้าปลีกขนาดเล็กได้ลดลงอย่างต่อเนื่อง ได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของร้านค้าปลีกขนาดใหญ่และร้านสะดวกซื้อแบบใหม่ที่มีเครือข่ายประกอบกับร้านค้าปลีกขนาดเล็กไม่ได้มีการปรับตัวเพื่อเผชิญกับการแข่งขัน และสอดคล้องกับแนวคิดของเพ็ญลักษณ์ ทองศรี (2563) กล่าวว่า จากสถานะการแข่งขันในอุตสาหกรรมค้าปลีกในปัจจุบันทำให้รูปแบบการค้าขายของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกได้เปลี่ยนแปลงไปจาก

เดิมอย่างมาก การขยายตัวอย่างรวดเร็วของห้างค้าปลีกสมัยใหม่ หรือแม้แต่ร้านสะดวกซื้อที่มีจำนวนสาขามากขึ้นอย่างต่อเนื่องทุก ๆ ปีส่งผลให้กลุ่มลูกค้าผู้บริโภคมีช่องทางในการจับจ่ายใช้สอยมากขึ้น

ส่วนผลกระทบและการปรับตัวของร้านโชห่วยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีการปรับตัวทั้งในด้านการเข้าร่วมโครงการช่วยเหลือของภาครัฐ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการบริหารจัดการร้าน สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องปัญหาและแนวทางแก้ไขเพื่อบรรเทาผลกระทบการค้าปลีกที่ยั่งยืนของสุจินดา เจริญศรีพงษ์ (2553) ที่ได้ทำการศึกษาแล้วพบว่า สิ่งที่ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมควรปรับปรุง คือ ควรพัฒนาจัดร้านค้าปลีกของตนให้มีความทันสมัย มีการจัดวางสินค้าเป็นระเบียบเป็นหมวดหมู่ ง่ายต่อการเลือกซื้อ และควรเปิดโอกาสให้ผู้บริโภคได้มีโอกาสเลือกซื้อสินค้าได้โดยอิสระเสรี ควรหาลูกค้ากลุ่มเป้าหมายของตนให้ได้ว่าคือกลุ่มใด เพื่อจะได้จัดหาสินค้าสนองความต้องการของลูกค้าได้ตรงกับความต้องการและพัฒนาร้านค้าปลีกของตนให้โดดเด่นได้ ควรมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการมากขึ้น และควรมีการทำการตลาดสำหรับร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมให้มากกว่านี้ และงานวิจัยของธีรภัทร เจริญฤทธิ์ และนฤกร ไชยสุขทักษิณ (2564) ที่ได้ศึกษาการปรับตัวของผู้ประกอบการในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กรณีศึกษา ตลาดกิมหยง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่จำเป็นต้องมีการปรับตัวโดยการทำการซื้อขายผ่านระบบออนไลน์และมีเพิ่มช่องทางในประชาสัมพันธ์ผ่านระบบออนไลน์มากขึ้น

7. ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) ผู้ประกอบการร้านโชห่วยควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปประกอบการตัดสินใจในการปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 ทั้งในด้านการให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเอง การติดตามข่าวสาร ความรู้ใหม่ ๆ ทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน ที่จะประโยชน์แก่การดำเนินกิจการร้านค้าปลีกดั้งเดิม

2) ผลการวิจัยในครั้งนี้ก็นำไปสู่การพัฒนานโยบายในอนาคตของภาครัฐเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการออกมาตรการต่าง ๆ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้น รวมไปถึงมาตรการการชดเชยที่เหมาะสมกับผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบ

3) ควรเพิ่มการสัมภาษณ์ลูกค้าที่มาใช้บริการร้านโชห่วย เพื่อทราบถึงจุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรค และโอกาสในการปรับตัวในการบริหารส่วนประสมทางการตลาด และการบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้าในเชิงลึกมากขึ้น

8. เอกสารอ้างอิง

กรณิกา สุริยะกมล, และฉัตรวรรณ องค์กรสิงห์. (2562). ร้านโชห่วยกับการอยู่รอดในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล. *การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 14 ปี การศึกษา 2562* (หน้า 1-11).

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

กรณิการ์ แสนสุภา, เอื้อทิพย์ คงกระพันธ์, อุมารณณ์ สุขารมณ, และผกาพรรณ นันทะเสน. (2563). “การปรับตัวของนักศึกษาใน

- สถานการณ์โควิด-19”. วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. 6(2), 83-97.
- ฉันทัส เพียรธรรม, และวันทนาพร รุ่งวรรณรัตน์. (2555). “การปรับตัวของร้านโชห่วยภายใต้กระแสการขยายตัวของร้านสะดวกซื้อสมัยใหม่”. วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม. 8(1), 39-55.
- ธีรภัทร เจริญฤทธิ์, และนฤกร ไชยสุขทักษิณ. (2564). การปรับตัวของผู้ประกอบการในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กรณีศึกษา ตลาดกิมหยง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2564, จาก http://www2.huso.tsu.ac.th/ncom/csd/csdful_pdf/c219.pdf
- พัฒนกมล อ่อนสำลี. (2564). “การปรับตัวของวิสาหกิจชุมชนในสถานะการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019”. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์. 23(1), 195-205.
- เพ็ญลักษณ์ ทองศรี. (2563). “แนวทางการปรับตัวในการดำเนินธุรกิจร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี”. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี. 14(3), 447-460.
- วัฒนะ สุขขวัญ. (2563). ทักษะของผู้บริโภคที่มีต่อร้านอาหารที่ปรับตัวในช่วงวิกฤต covid-19 ในเขตกรุงเทพมหานคร. ค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด. คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิวัฒน์ รุ่งเรืองผล. (2556). *โครงการส่งเสริมร้านค้าปลีกไทย และประเภทร้านสะดวกซื้อ (โชห่วย)*. วิทยานิพนธ์คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุจินดา เจียมศรีพงษ์. (2553). *ปัญหาและแนวทางแก้ไขเพื่ออนาคตของการค้าปลีกที่ยั่งยืน*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สุรเชษฐ์ ตาคำ. (2554). *ความคิดเห็นของประชาชนกับผลกระทบจากการสร้างอาคารสูงชุมชนซอยวัดอุโมงค์ ตำบลสุเทพ อำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Roy, C., and Andrews, H. (1999). *The Roy's Adaptation Model*. Stamford, Conn.: Appleton & Lange.

ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์ วิธีการเผชิญปัญหาที่มีต่อ
ความเครียดของคนทำงานในช่วงโควิด
THE RELATIONSHIP BETWEEN SELF-CONCEPT,
COPING -STRATEGIES FOR STRESS AMONG WORKERS
DURING COVID

รุสมีนา หะยิมะ^{1*} และเพ็ญประภา ปริญญapol²
Rusmeena Hayeema^{1*} and Penprapa Prinyapol²

Received Date: April 19, 2022

Revised Date: July 5, 2022

Accepted Date: October 19, 2022

¹ นักศึกษาด้านจิตวิทยาคลินิก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาจิตวิทยาคลินิก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

* Corresponding author, e-mail: penprapa.p@psu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์ วิธีการเผชิญปัญหาและความเครียดของพนักงานในช่วงโควิด กลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานหรือผู้ที่ประกอบอาชีพในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งสิ้น 107 คน อัตราการตอบกลับร้อยละ 93 ได้มาจากการคำนวณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป G*Power โดยการใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่ายและเก็บข้อมูลแบบออนไลน์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามประกอบด้วย (1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล (2) แบบวัดอัตมโนทัศน์ (3) แบบวัดวิธีการเผชิญปัญหา และ (4) แบบวัดความเครียด ซึ่งเป็นแบบลิเคิร์ท 5 ระดับ

ผลการวิจัยพบว่า พนักงานในช่วงโควิด 1) มีอัตมโนทัศน์ในระดับสูง 2) มีวิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการปัญหาและการเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับสูง และมีวิธีการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง 3) มีความเครียด โดยรวมอยู่ในระดับสูง 4) อัตมโนทัศน์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเครียด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 5) วิธีการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 6) อัตมโนทัศน์และวิธีการเผชิญปัญหา มีความสามารถร่วมกันพยากรณ์ความเครียดได้ร้อยละ 11

คำสำคัญ : อัตมโนทัศน์, วิธีการเผชิญปัญหา, ความเครียด, พนักงาน, โควิด

Abstract

This research aimed to study the relationship between self-concepts and coping strategies on stress among workers during COVID. The sample group consisted of 107 working people in the three southern border provinces, yielding a response rate of 93 % calculated by the G*Power software program using a simple random sampling technique and online data collection. The research instrument was a questionnaire including (1) the personal data, (2) the self-concept scale, (3) the coping strategies scale, and (4) the stress scale, which is a 5-level Likert scale.

The results were as follows 1) the workers' reported a high level of self-concept; 2) their problem solving and social support-seeking were at a high level while the avoidance coping was at a moderate level; 3) their overall stress levels were high; 4) self-concept was positively correlated with the level of stress significantly at 0.01 level, 5) avoidance coping was negatively correlated with stress significantly at 0.05 level. 6) self-concept and coping strategies could predict workers' stress level about 11%.

Keywords: Self-Concept, Coping Strategies, Stress, Workers, COVID

1. บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) มีผลต่อสุขภาพของคนทั่วโลก ทั้งสุขภาพกาย สุขภาพจิต และเศรษฐกิจไทยในปัจจุบัน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิต คณะกรรมการโรคติดต่อแห่งชาติได้มีมติให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เป็นโรคติดต่ออันตราย ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 (กระทรวงสาธารณสุข, 2563 อ้างถึงใน อภิสมัย ศรีรังสรรค์, 2564) การปรับตัวให้เข้ากับสภาวะที่กำลังเผชิญ การแพร่ระบาดรอบสาม เป็นครั้งที่หนักที่สุดของประเทศไทยและทั่วโลก ไม่มีใครสามารถทำนายได้เลยว่า อีกนานเท่าใดที่สถานการณ์ร้ายแรงนี้จะสิ้นสุดลง ปรากฏการณ์นี้ส่งผลต่อหลายชีวิตที่มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบคนในครอบครัว หลายกลุ่มคน หลายอาชีพ เดือดร้อนอย่างหนัก

ปัจจุบันปัญหาทางเศรษฐกิจมีรอบด้าน อัตราการจ้างงานของร้านอาหารไม่สามารถประกอบให้อยู่ต่อได้ การจัดการของรัฐบาลล่าช้าและส่งผลกระทบหลายด้านต่อประชากร แต่เป็นโอกาสดีของธุรกิจเดลิเวอรี่ ที่เข้ามาตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคที่ไม่ต้องการออกจากบ้าน และเลือกใช้บริการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันพร้อมจัดส่งถึงบ้าน ทำให้ธุรกิจเดลิเวอรี่เปิดรับสมัครงานจำนวนมาก (วันเพ็ญ พุทธนนท์, 2564) กิจการที่ได้รับผลกระทบอย่างมาก ได้แก่ ร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม ร้านค้าขายปลีก พนักงานบริษัทหรือกระทั่งข้าราชการที่ขาดรายได้จากงานเสริม และอีกหลายอาชีพ การเปลี่ยนแปลงการใช้ชีวิตแบบฉับพลันเกิดการรับมือไม่ทันต่อ

การปรับตัว การจัดการรายรับ รายจ่าย เนื่องด้วยต้องเว้นระยะห่างทางสังคม ต้องกักตัว ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง ทำให้เกิดการมองตนเองไม่เหมือนเดิม คนทำงานเป็นการทำงานเกี่ยวกับผู้คน หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ต้องสร้างความมีตัวตนให้กับตัวเองและคนรอบข้าง การพัฒนาเพื่อมุ่งหวังการเพิ่มพูนความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง นำไปสู่การสร้างความภาคภูมิใจในผลสำเร็จของงาน (Peerada Rutirapong, 2560) ปัญหาโควิด ในปัจจุบัน มีผลต่อความสำเร็จของงาน หากไม่สามารถทำตามเป้าหมายที่วางไว้ ส่งผลให้เกิดความเครียดที่มีต่องาน กังวลกับหน้าที่ ความรับผิดชอบ ความตั้งใจ พหุอารมณ์ ภูสฤษดิ์ (2555) กล่าวถึง ความคับข้องใจ ความกดดันและความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเครียด ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพกายและสุขภาพใจ ดังนั้นบุคคลจึงต้องปรับตัวเผชิญกับปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ ให้ผ่านพ้นไปได้

ผู้วิจัยจึงได้สำรวจเบื้องต้นในร้านอาหารถนนเจริญประดิษฐ์ อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2564 จำนวน 3 ร้าน เกี่ยวกับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาด COVID-19 พบว่าเจ้าของร้านอาหารทั้ง 3 ร้าน ให้คำตอบว่า มีเพียงแค่ลูกค้าประจำ ซึ่งมีจำนวนน้อยที่มาอุดหนุนเป็นประจำ รายได้ลดลงมาก อีกทั้งยังต้องจ่ายค่าเช่าที่ ค่าผ่อนรถ มีหนี้สินที่ต้องจ่ายออกทุกเดือน เมื่อไม่ทำงานก็ไม่มีเงิน โดยเฉพาะกลุ่มค้าขาย ที่อาจพอมีโอกาสหาเงินได้บ้าง ทั้งนี้สถานการณ์ปัจจุบันการค้าขายค่อนข้างเงียบ บางร้านอาจขายไม่ได้เลย ส่งผลให้เกิดความกังวล ต่อผู้ที่เป็นเจ้าของร้าน หากไม่ออกมาขายจะก่อให้เกิดความเครียดเรื่องหนี้สินที่ยังคงต้องชำระ ค่าอินเทอร์เน็ตของบุตร ค่าอุปกรณ์

การเรียนรู้ ค่าใช้จ่ายภายในบ้าน บางร้านยังโชคดี ที่รายได้ไม่ได้มาเพียงทางเดียว และยังต้องปรับตัวกับสถานการณ์นี้อีกนาน เมื่อมีโครงการคนละครึ่งเข้ามาสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจของร้านค้าได้ชั่วคราวเท่านั้น การลงไปสอบถามเบื้องต้นไม่เพียงเฉพาะกลุ่มอาชีพค้าขายแต่ทุกอาชีพได้รับผลกระทบทั้งสิ้น ปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่ส่งผลให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวลต่าง ๆ มาจากปัญหาการแพร่ระบาดโควิด (เสาวนีย์ อเล็กซานเดอร์, 2564) ผู้ที่ประสบกับปัญหาการตกงานเนื่องจากการชะลอทางเศรษฐกิจส่งผลให้มีการเลิกจ้างที่เพิ่มจำนวนขึ้น หรือผู้ใกล้ชิดกับผู้ติดเชื้อจากโรคระบาดนี้ก็ต้องมีผลกระทบหลาย ๆ อย่างทั้งทางสุขภาพ ครอบครัว หรือแม้แต่การทำงาน และที่สำคัญส่งผลกระทบต่อจิตใจทำให้ประชากรเกิดความวิตกกังวลและความเครียดอื่น ๆ ตามมา (วิลาสินี ฝนดี, 2563) การแพร่ระบาดโควิด นอกจากส่งผลกระทบด้านรายได้แล้ว ยังเป็นผลทำให้เกิดความเครียดในการทำงานมาจากสภาพแวดล้อม แรงกดดันทางสังคม งานที่ทำให้เครียดองค์ประกอบทางจิตใจ สัมพันธภาพ (มนันยา ทาศิริ, 2557) ส่งผลกระทบต่อ การรับรู้ต่อตนเองที่เปลี่ยนไป หากบุคคลสามารถเกิดการยอมรับตนเองปรับตัวได้ดี เคารพตนเองมากขึ้น ส่งผลให้แผ่ขยายไปสู่ผู้อื่นได้ ตลอดจนเป็นสิ่งผลักดันให้บุคคลนั้นมีความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง สามารถเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิต และมีกำลังใจที่จะดำเนินชีวิตให้ก้าวหน้าต่อไปอย่างไม่ย่อท้อ สามารถใช้ศักยภาพที่มีอยู่เต็มความสามารถ (กลัณณู เพชรารณ, 2556) คนทำงานมีความแตกต่างด้านอายุ เพศ ศาสนา ระดับการศึกษา จึงมีวิธีในการเผชิญปัญหา การรับรู้ในการมองตนเองและมีระดับความเครียดที่แตกต่างกัน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การแพร่ระบาดของโควิดในปัจจุบันส่งผลให้การใช้ชีวิตแบบเดิมเปลี่ยนไป (New normal) หรือการรับรู้ต่อตนเองเปลี่ยนไป ดังนั้นการศึกษานี้เพื่อทำความเข้าใจบุคคลเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ที่มีการรับรู้ต่อตนเอง การแสดงความยอมรับนับถือตนเอง ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ค่านิยมเกี่ยวกับตนเองทั้งทางร่างกาย อารมณ์และสังคม ซึ่งบุคคลเมื่อเกิดความเครียดสะสมมีทั้งที่สามารถแก้ไขปัญหาได้ดี ขณะที่อีกกลุ่มอาจมีวิธีการเผชิญปัญหาค่อนข้างไม่สมเหตุสมผล จึงเกิดความขัดแย้งต่อบุคคลรอบข้างได้ง่าย ดังนั้นการรู้เท่าทันตน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่บุคคลสามารถรับรู้ ความคิด ความรู้สึก อารมณ์ของตนได้ รับรู้ความเครียด ส่งผลให้มีวิธีการเผชิญปัญหาในลักษณะที่เหมาะสม เพื่อทราบแนวคิดในการมองตนเอง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับอัตมโนทัศน์ วิธีการเผชิญปัญหาและความเครียดของพนักงานในช่วงโควิด

2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์ วิธีการเผชิญปัญหาและความเครียดของพนักงานในช่วงโควิด

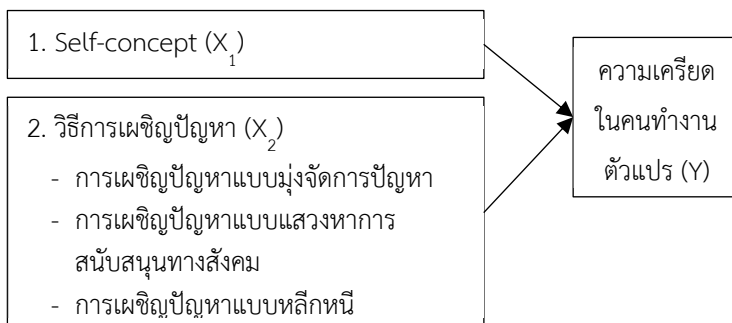
2.3 เพื่อศึกษาอำนาจในการพยากรณ์ของตัวแปรอัตมโนทัศน์ วิธีการเผชิญปัญหาที่มีต่อความเครียดของพนักงานในช่วงโควิด

3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พฤติกรรมความเครียดจากการทำงานที่เข้ามาคุกคามต่อผู้ปฏิบัติงาน ลักษณะของงานรวมถึงเพื่อนร่วมงาน เป็นปัจจัยที่สร้างความ

กดดัน ซึ่งส่งผลต่อการเจ็บป่วยทางร่างกาย จิตใจ และการแสดงออกทางพฤติกรรม ทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง จากการศึกษาของ นภสร ลิ้มบุญยานนท์ และมุกดา ศรียงค์ (2554) พบว่า ผู้ปฏิบัติงานมีอัตมโนทัศน์สูงหรือดี จะทำให้เกิดพฤติกรรมเครียดในงานต่ำ ผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน มีระดับการศึกษาที่ดี ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกรับผิดชอบ ค่านิยม เจตคติที่แสดงออกเกี่ยวกับตนเองทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม ขณะเดียวกันหากบุคคลมีอัตมโนทัศน์ที่อ่อนแอ ทำให้ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ถูกคุกคามจากสิ่งแวดล้อมได้ง่าย มีระดับความวิตกกังวลสูง หมกมุ่นกับการป้องกันตนเอง บุคคลที่มีวิธีในการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงหรือจัดการกับอารมณ์ในคนทำงาน ก่อนเกิดการแพร่ระบาดของบุคคลมีความสามารถในการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ไขปัญหาในระดับสูง นอกจากนี้ผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยมีการศึกษาระดับสูง ส่งผลให้รู้จักเลือกใช้รูปแบบการควบคุมภาวะความเครียดได้อย่างเหมาะสม ปัจจุบันบุคคลที่มีความสามารถในการเผชิญปัญหาได้ดี รู้เท่าทันความคิด ความรู้สึก และอารมณ์ของตน ทำให้เกิดความตระหนักรู้ในตนและสามารถเผชิญปัญหาได้อย่างเหมาะสม

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

4. สมมติฐานการวิจัย

4.1 อัตมโนทัศน์ มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดของพนักงานในช่วงโควิด

4.2 วิธีการเผชิญปัญหาที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดของพนักงาน ในช่วงโควิด

4.2.1 วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการปัญหาที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดของพนักงาน ในช่วงโควิด

4.2.2 วิธีการเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดของพนักงาน ในช่วงโควิด

4.2.3 วิธีการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดของพนักงาน ในช่วงโควิด

4.3 มีอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่สามารถร่วมกันพยากรณ์ความเครียดของพนักงานในช่วงโควิด

5. วิธีการดำเนินวิจัย

5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คนวัยทำงานทุกอาชีพ และกลุ่มตัวอย่าง อายุ 18 - 60 ปี เป็นคนทำงานหรือผู้ประกอบการอาชีพในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งสิ้น 107 คน คำนวณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป G*Power ทดสอบด้วยสถิติ Linear multiple regression: Fixed model, R^2 deviation from zero. effect size เป็น 0.15 และ Number of predictors เท่ากับ 2 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item - Objective Congruence Index: IOC) จึงนำไปตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ก่อนนำไปเป็นแบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจริง (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่เป็นคนทำงานหรือผู้ประกอบการในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยไม่ซ้ำกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อนำข้อมูลที่ได้อมาคำนวณตรวจสอบความเชื่อมั่นรายฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาร์ค (Cronbach Alpha Coefficient) ประกอบด้วยแบบสอบถาม 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 แบบวัดอัตมโนทัศน์ ผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบวัดของ นภสร ลิขญญานนท์ และมุกดา ศรียงค์ (2554) ที่ได้พัฒนาจากแนวความคิด และดัดแปลงจากแบบทดสอบอัตมโนทัศน์ Tennessee ของ Fitts

(1972) เป็นมาตรฐานแบบประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ หาค่าความตรง โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้เท่ากับ .86

ส่วนที่ 3 แบบวัดวิธีการเผชิญปัญหา ผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบวัดของ พัชรภรณ์ ภูสีฤทธิ์ (2555) เป็นมาตรฐานแบบประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ หาค่าความตรง โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้เท่ากับ .69

ส่วนที่ 4 แบบวัดความเครียด ผู้วิจัยนำแบบวัดของฐาปนี วังกานนท์ (2556) เป็นมาตรฐานแบบประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 8 ข้อ หาค่าความตรง โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้เท่ากับ .97

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ (Correlation analysis) โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient analysis) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติระดับน้อยกว่า 0.5 และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis)

6. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์ วิธีการเผชิญปัญหา และความเครียดของพนักงาน ในช่วงโควิด ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย ออกเป็น 6 ส่วนคือ 1) ระดับอัตมโนทัศน์ของพนักงาน ในช่วงโควิด 2) ระดับความคิดเห็นของพนักงานในช่วงโควิดกับวิธีการเผชิญปัญหารายด้าน 3) ระดับความเครียดของพนักงาน ในช่วงโควิด 4) ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์กับความเครียดของพนักงาน ในช่วงโควิด 5) ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างวิธีการเผชิญปัญหากับความเครียดของพนักงาน ในช่วงโควิด 6) ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

1) ระดับความคิดเห็นของพนักงาน ในช่วงโควิดทั้งหมดมีคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นต่ออัตมโนทัศน์รายด้านในระดับสูงเท่ากับ 4.27 (SD = .46) โดยด้านครอบครัว มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.40 (SD = .56) รองลงมา คือ ด้านสังคม เท่ากับ 4.35 (SD = .59) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของพนักงาน ในช่วงโควิดที่มีต่ออัตมโนทัศน์รายด้าน

อัตมโนทัศน์ของพนักงาน ในช่วงโควิด-19	$\bar{x}$	<i>S. D.</i>	ระดับ อัตมโนทัศน์
1. ด้านศีลธรรม	4.20	.63	สูง
2. ด้านส่วนตัว	4.19	.51	สูง
3. ด้านพฤติกรรมที่แสดงออก	4.19	.59	สูง
4. ด้านครอบครัว	4.40	.56	สูง
5. ด้านสังคม	4.35	.59	สูง
รวม	4.27	.46	สูง

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

2) ระดับความคิดเห็นของพนักงาน ในช่วงโควิดส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยต่อวิธีการเผชิญปัญหารายด้านในระดับสูง โดยด้านการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการปัญหา มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.15 (SD = .57) รองลงมา คือ การเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม เท่ากับ 3.76 (SD = .72) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของ
 คนทำงาน ในช่วงโควิดที่มีต่อวิธีการเผชิญปัญหาจำแนกรายด้าน

วิธีการเผชิญปัญหา	$\bar{x}$	<i>S. D.</i>	ระดับ
1. การเผชิญปัญหาแบบมุ่ง จัดการปัญหา	4.15	.57	สูง
2. การเผชิญปัญหาแบบแสวงหา การสนับสนุนทางสังคม	3.76	.72	สูง
3. การเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง	3.13	.91	ปานกลาง

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

3) ผลการวิเคราะห์ข้อคำถามความเครียดของคนทำงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเครียดอยู่ในระดับสูง โดยด้านรู้สึกกว่าชีวิตตนเองไม่มีคุณค่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.36 (SD = .91) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของ
 คนทำงาน ในช่วงโควิดที่มีต่อความเครียดจำแนกรายข้อ

ความเครียดของคนทำงาน ในช่วงโควิด	$\bar{x}$	<i>S. D.</i>	ระดับ ความเครียด
1. รู้สึกหงุดหงิดรำคาญใจ	3.40	1.12	ปานกลาง
2. มีความวุ่นวายใจ	3.49	1.00	ปานกลาง
3. ไม่อยากพบปะผู้คน	3.77	1.03	สูง
4. รู้สึกไม่มีความสุขหรือเศร้าหมอง	3.89	1.14	สูง
5. รู้สึกหมดหวังในชีวิต	4.19	1.02	สูง
6. รู้สึกว่าชีวิตตนเองไม่มีคุณค่า	4.36	.91	สูง

ความเครียดของพนักงาน ในช่วงโควิด	$\bar{x}$	$S. D.$	ระดับ ความเครียด
7. ภาระงานร่ายอยู่ตลอดเวลา	4.32	.94	สูง
8. รู้สึกว่าตนเองไม่มีสมาธิ	3.93	.95	สูง

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

4) อัตราโนทัศน์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเครียดของพนักงานในช่วงโควิด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .27 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอัตราโนทัศน์กับความเครียดของพนักงาน ในช่วงโควิด

ตัวแปร	ความเครียดของพนักงาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
อัตราโนทัศน์	.27**

** $p \leq .01$

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

5) วิธีการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดของพนักงาน ในช่วงโควิด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -.23 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ส่วนวิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการปัญหาและวิธีการเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม ไม่มีความสัมพันธ์กับความเครียดของพนักงาน ในช่วงโควิด ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างวิธีการเผชิญปัญหากับความเครียดของคนทำงาน ในช่วงโควิด

ตัวแปร	ความเครียดของคนทำงาน
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
(1) วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการปัญหา	.17
(2) วิธีการเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม	.10
(3) วิธีการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง	-.23*

* $p \leq .05$

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

6) ตัวแปรอัตมโนทัศน์และวิธีการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง สามารถร่วมกันพยากรณ์ความเครียดของคนทำงานในช่วงโควิด ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ .47 และ -.32 ตามลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรอัตมโนทัศน์และวิธีการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงกับความเครียดของคนทำงาน เท่ากับ .33 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 6.48$) ทั้งนี้ตัวแปรทั้ง 2 สามารถร่วมกันในการพยากรณ์ความเครียดได้ร้อยละ 11 ($R^2 = .11$) โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนของพยากรณ์เท่ากับ .75

ดังนั้น สมการคะแนนดิบที่ใช้ในการพยากรณ์ คือ
 ความเครียด = $2.19 + 0.47(\text{อัตมโนทัศน์}) - 0.32(\text{วิธีการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง})$
 และสมการมาตรฐานที่ใช้ในการพยากรณ์ คือ ความเครียด =
 $.27(\text{อัตมโนทัศน์}) - .23(\text{วิธีการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง})$

ผลการวิจัยข้างต้นเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 กล่าวคือ มีอย่างน้อย 1 ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความเครียดของพนักงาน ในช่วงโควิด ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ตัวแปรที่มีอิทธิพลในการพยากรณ์ความเครียดของพนักงาน ในช่วงโควิด

ตัวแปรพยากรณ์	Beta	Std.Error	β	t
ค่าคงที่ (Constant)	2.19	.70		3.15
อัตรานอนหลับ	.47	.16	.27	2.88
วิธีการเผชิญปัญหา (แบบหลีกเลี่ยง)	-.32	.15	-.23	-2.10
$R = .33$		$R^2 = .11$		$F = 6.48$
$SE_{est} = .75$				
$R\text{-Sq (adj)} = .094$				

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

7. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตรานอนหลับ วิธีการเผชิญปัญหาและความเครียดของพนักงาน ในช่วงโควิด สมมติฐานที่ 1 อัตรานอนหลับ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเครียดของพนักงานในช่วงโควิด จากผลการวิจัย ไม่ได้รับการสนับสนุน สมมติฐานที่ 2 วิธีการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดของพนักงานในช่วงโควิด จากผลการวิจัย ได้รับการสนับสนุน สมมติฐานที่ 3 มีอย่างน้อยหนึ่งตัวแปรที่สามารถร่วมกันพยากรณ์

ความเครียดของคนทำงานในช่วงโควิด จากผลการวิจัย พบว่าได้รับการสนับสนุน อภิปรายผลภาพรวม ดังนี้

อัตมโนทัศน์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเครียดของคนทำงานในช่วงโควิด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนอัตมโนทัศน์โดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\text{mean} = 4.27$, $\text{SD} = .46$) อภิปรายได้ว่าอัตมโนทัศน์ คือ การที่บุคคลยอมรับและมีการประเมินตนเอง จากมุมมองของบุคคลอื่นในสังคม ประกอบด้วยด้านร่างกาย ด้านศีลธรรมจรรยา ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัวและด้านสังคม ขณะที่สภาวะปัจจุบันบุคคลทำงาน ต้องเผชิญกับสถานการณ์ช่วงโควิด ซึ่งเป็นสถานการณ์กระตุ้นความตึงเครียดสูงอย่างฉับพลันและไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน การปรับตัวทางจิตใจ โดยเฉพาะต้นทุนของอัตมโนทัศน์ สำหรับคนที่มีความคาดหวังกับตนเอง ประกอบกับความคาดหวังจากสังคม เช่น ครอบครัว พ่อแม่ ยิ่งส่งผลต่อความเครียดสูงไปด้วย สอดคล้องกับงานศึกษาของ Alessandri, De Longis, Golfieri, and Crocetti (2021) พบว่าช่วงกักตัวสถานการณ์โควิด บุคคลที่มีอัตมโนทัศน์สูง จะมีผลกระทบทางลบในแต่ละวันเพิ่มขึ้นอย่างมาก อันเนื่องมาจากการถูกกักบริเวณและมีข้อจำกัดมากมาย ซึ่งผลกระทบทางลบในแต่ละวันที่ต้องเผชิญอาจนำไปสู่ความเครียดสะสมในที่สุด นอกจากนี้ปกติคนทำงานย่อมพบกับความเครียด โดยเฉพาะคนทำงานที่มีอัตมโนทัศน์สูงจะทำให้มีความเครียดในงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยพรรณราย ทรัพย์ะประภา (2557) กล่าวว่า ลักษณะสมบูรณ์พร้อม หรือ Perfectionist จะไม่สามารถยอมรับได้ว่าตนเองมีอะไรดีเพียงพอ มีวางมาตรฐานของตนเองไว้สูง การเกิดความเหนื่อยหน่ายและมีความเครียดสูงต่อการทำงาน อาจบ่งชี้ถึงการเป็นบุคคลที่มีลักษณะ Perfectionist

สำหรับวิธีการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดของคนที่ทำงานในช่วงโควิด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อธิบายความสัมพันธ์ดังกล่าวได้ว่า หากบุคคลใช้วิธีการหลีกเลี่ยงมากแสดงว่ามีความเครียดน้อย ในทำนองเดียวกันหากบุคคลใช้วิธีการหลีกเลี่ยงปัญหาน้อยแสดงว่ามีความเครียดมาก อาจเป็นเพราะสถานการณ์โควิด สร้างผลกระทบเป็นวงกว้างอย่างไม่ทันตั้งตัว แต่ละคนไม่เคยมีประสบการณ์จากโควิดมาก่อน จึงเป็นครั้งแรกในชีวิตของทุกคน ดังนั้นวิธีการเฝ้าระวังจิตใจ ความพร้อมรับมือกับปัญหาจึงยังไม่ปรากฏมาก่อน ทุกอย่างเริ่มต้นใหม่หมด การที่บุคคลที่ประกอบอาชีพแล้วต้องเผชิญกับสถานการณ์โควิดจึงพบว่าใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงกับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญ วิธีการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง คือการจัดการกับอารมณ์ ความคิดภายในของบุคคล เพื่อตั้งสติและกลับมาจัดการกับปัญหาต่อไป สอดคล้องกับงานของ Prowse et al. (2021) ได้ศึกษารูปแบบการเผชิญปัญหาช่วงโควิดของนักศึกษาระดับปริญญาตรีประเทศแคนาดาพบว่า สถานการณ์โรคระบาดครั้งนี้มีผลกระทบทางลบต่อนักศึกษาหญิงในเรื่องการแยกตัวทางสังคม ความเครียดและสุขภาพจิตมากกว่านักศึกษาชาย โดยนิยมใช้รูปแบบการเผชิญปัญหาด้วยการใช้โซเซียลมีเดียเพิ่มมากขึ้น เมื่อได้รับผลทางการเรียนด้านลบและเกิดความเครียดขณะที่ใช้โซเซียลมีเดียบ่อยมากขึ้นเมื่อมีผลกระทบทางลบต่อสุขภาพจิต นอกจากนี้ทั้งนักศึกษาชายและหญิงมีการใช้สารเสพติดเมื่อเกิดความเครียด เช่น การใช้กัญชา จะเห็นได้ว่าในช่วงโควิดวิธีการเผชิญปัญหาที่พบบ่อยคือวิธีการหลีกเลี่ยง เช่น การหันเหความสนใจออกจากปัญหาที่เกิดขึ้น ด้วยการจัดการความรู้สึก หรือไปทำกิจกรรมอื่น เป็นต้น กล่าวโดยสรุปอัตมโนทัศน์

และวิธีการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงนี้ สามารถร่วมกันในการพยากรณ์ความเครียดของพนักงานในช่วงโควิด ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตัวแปรดังกล่าวสามารถร่วมกันในการพยากรณ์ความเครียดได้ร้อยละ 11 ($R^2 = .11$) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของอัตมโนทัศน์และวิธีการเผชิญปัญหาเท่ากับ .47 และ -.32 ตามลำดับ แสดงว่าอัตมโนทัศน์มีความสัมพันธ์กับความเครียด ความสัมพันธ์อยู่ในทิศทางเดียวกัน กรณีบุคคลทำงานมีอัตมโนทัศน์สูง จะทำให้เกิดความเครียดสูงเช่นกัน และวิธีการเผชิญปัญหามีความสัมพันธ์กับความเครียด ความสัมพันธ์อยู่ในทิศทางตรงกันข้ามหมายความว่า หากคนทำงานมีความคิดเห็นต่อวิธีการเผชิญปัญหาที่ดีปานกลางหรือสูงจะทำให้เกิดความเครียดน้อยลง

8. ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

8.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

8.1.1 การที่คนทำงานส่วนใหญ่มีอัตมโนทัศน์โดยรวมในระดับสูง (ด้านศีลธรรม ด้านส่วนตัว ด้านพฤติกรรมที่แสดงออก ด้านครอบครัว และด้านสังคม) แสดงให้เห็นว่า คนทำงานมีการตระหนักรู้ในตนยอมรับตนตามความจริงได้ตามสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน เป็นคุณลักษณะที่ควรได้รับการส่งเสริมให้เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอต่อไป

8.1.2 คนทำงานมีวิธีเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงนี้มากกว่าแบบอื่น ๆ อาจเป็นผลมาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของบุคคลในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับวิธีเผชิญปัญหาของคนในพื้นที่ อาจต้องตระหนักถึงประเด็นเหล่านี้

8.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปเพื่อใช้ประโยชน์

8.2.1 จากผลการศึกษาที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีวิธีการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงมากที่สุด ดังนั้นในการศึกษาร้อยต่อไป ศึกษาเชิงคุณภาพแบบเฉพาะเจาะจง เช่น ประเภทของอาชีพ รวมถึงจัดทำโปรแกรมกลุ่มเพื่อส่งเสริมวิธีการเผชิญปัญหาหลากหลายรูปแบบ เพิ่มความเข้มแข็งด้านจิตใจเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด

8.2.2 ผลการศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่า ควรตรวจสอบตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพราะความสัมพันธ์ของอัตมโนทัศน์กับวิธีการเผชิญปัญหาแบบต่าง ๆ ของบุคคล อาจจะมีตัวแปรส่งผ่านหรือตัวแปรกำกับ ที่ส่งผลให้ความสัมพันธ์มีความหมายและบ่งชี้ถึงประโยชน์ได้มากขึ้น

9. เอกสารอ้างอิง

- กัลญญ เพชรภรณ์. (2556). *การใช้กิจกรรมการประมวลผลเหตุการณ์ของตนเองในด้านบวกควบคู่กับกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ในรายวิชาการพัฒนาตน* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ฐาปนี ว่างานนท์. (2556). *ปัจจัยด้านการทำงานที่มีผลต่อความเครียดของพนักงาน : กรณีศึกษาบริษัทแอมพาส อินดัสตรี จำกัด [วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต]. คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.*
- นภสร ลิขญญานนท์ และมุกดา ศรียงค์. (2554). *ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์ การควบคุมภาวะเครียด และปัจจัยด้านงานกับ*

- พฤติกรรมเครียดในงานของผู้ปฏิบัติงานมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
[วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. คณะศึกษาศาสตร์,
มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พัชรารณ ภูสีฤทธิ. (2555). *ความเครียดและกลวิธีการเผชิญปัญหาของ
พนักงานฝ่ายช่างบริษัทของสายการบินนกแอร์ จำกัด* [วิทยานิพนธ์
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. คณะแพทยศาสตร์, จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณราย ทรัพย์ประภา. (2557). “จิตวิทยาในการจัดการกับความ
เหนื่อยหน่ายและความเครียดในการทำงาน”. *วารสารสุขภาพและ
การจัดการสุขภาพ*. 1(1), 24-39.
- มนันยา ทาศิริ. (2557). *กระบวนการจัดการความเครียดสำหรับพนักงาน
กสิกรไทย สาขากอนนท้าวแพ อำเภอมืองจังหวัดเชียงใหม่*
[วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. คณะศึกษาศาสตร์,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วันเพ็ญ พุทธานนท์. (2564). ‘อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ’ สร้างโอกาสในวิกฤติ
‘เดลต้าไวรัส’ อำเอนรับคนว่างงานเพียบ. สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2564,
จาก <https://www.thebangkokinsight.com/news/business/323940/>
- วิลาสินี ฝนดี. (2563). “โรคเครียดภายหลังเผชิญเหตุการณ์สะเทือนขวัญ
กับจิตวิทยาเชิงบวก”. *วารสารสมาคมนักวิจัย*. 25(2), น. 396-409.
- เสาวนีย์ เอกเชานเดอร์. (2564). “ประเด็นด้านสังคมเรื่อง ผลกระทบจาก
การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 กับคนธรรมดาสามัญ”. *วารสาร
พัฒนศาสตร์*. 4(1), 12-17.

- อภิสมัย ศรีรังสรรค์. (2564). จิตแพทย์แนะจัดการความเครียดรับมือ COVID-19 ไม่ให้ป่วยใจ. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2564, จาก <https://www.bangkokhospital.com/content/psychiatric-guidance-on-stress-management-trading-covid-19>
- Peerada Rutirapong. (2560). การยอมรับนับถือตนเอง *Self-esteem*. สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2564, จาก <https://hrdmentor.com/self-esteem/>
- Alessandri, G., De Longis, E., Golfieri, F., and Crocetti, E. (2021). Can Self-Concept Clarity Protect against A Pandemic? A Daily Study on Self-Concept Clarity and Negative Affect during the COVID-19 Outbreak. *An International Journal of Theory and Research*, 21(1), p. 6-19. <https://doi.org/10.1080/15283488.2020.1846538>
- Fitts, W. H. (1972). *The self concept and behavior: Overview and supplement*. Nashville. TN: Dede Wallace Center.
- Prowse, R., Sherratt, F., Abizaid, A., Gabrys, R., Helleman, G. C., Patterson, Z. R., and McQuaid, R.J. (2020). Coping With the COVID-19 Pandemic: Examining Gender Differences in Stress and Mental Health Among University Students. *Frontiers in Psychiatry*, (April, 7). <https://doi.org/10.3389/fpsy.2021.6507>

การศึกษาปัญหาและความต้องการด้านการเรียนของนักศึกษา
หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
นวัตกรรมการค้า มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
INSTRUCTIONAL PROBLEMS AND NEEDS IN
BUSINESS ADMINISTRATION PROGRAM, TRADING
INNOVATION MANAGEMENT STUDENTS,
SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY

อรณิข สาครินทร์^{1*} และณัฐชา ตันกัย²
Aranid Sakarin^{1*} and Natchaya Tankui²

Received Date: December 30, 2021

Revised Date: August 23, 2022

Accepted Date: October 19, 2022

^{1 - 2} อาจารย์ สาขาการจัดการนวัตกรรมการค้า คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

* Corresponding author, e-mail: aranid.sa@skru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. ปัญหาของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการค้า มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา 2. ความต้องการของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการค้า มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง คำถามปลายเปิด ประชากรที่ทำการศึกษา คือ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการจัดการนวัตกรรมการค้า มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา รุ่นที่ 1 จำนวน 27 คน โดยกำหนดให้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาของนักศึกษา แบ่งออก 3 ประเด็น คือ (1) ด้านพื้นฐานของนักศึกษา ได้แก่ ความถนัดในรายวิชาและความจำเป็นในการแบ่งเบาภาระครอบครัว (2) ด้านการเรียนในสถานศึกษา ระยะเวลาการเรียนการสอนสั้นเกินไป ไม่มีช่วงพัก และต้องเร่งทำชิ้นงาน และ (3) ด้านการฝึกทักษะ ณ สถานประกอบการ เนื้อหาในการสอนงานแตกต่างกัน ทำให้นักศึกษาเกิดความสับสน และสถานที่ฝึกห่างไกลกับที่พัก ด้านความต้องการพบว่ามี 2 ประเด็น คือ (1) ด้านการเรียน มีความต้องการให้ปรับเพิ่มระยะเวลาเรียนให้มากขึ้น และความต้องการให้หลักสูตรสนับสนุนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก หรือแท็บเล็ต (2) ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มีความต้องการให้ ผู้สอนงานมีความตั้งใจในการสอนงานมากขึ้นและต้องการที่จะฝึกงานในเขตชุมชนที่สามารถเดินทางได้ง่าย

คำสำคัญ : ปัญหาการเรียน, ความต้องการด้านการเรียน, นักศึกษา

Abstract

These research objectives are to study 1. Problems of students in Business Administration Program, Trading Innovation Management Major, Songkhla Rajabhat University 2. Needs of students in Business Administration Program, Trading Innovation Management Major, Songkhla Rajabhat University. It is a quantitative research by using semi-structured interview and open-ended question. The population and sample are 27 students from first generation in Trading Innovation Management Major, Songkhla Rajabhat University. The results found that students' problems are divided to 3 parts are (1) Students' basic information such as subject proficiency and necessary of family support (2) Study in the institution for example, short Program and no break should speed up work. (3) Skill training in the companies such as different training contents that make student confusion and companies' distance. Next, Needs are separated to 2 parts are (1) Studying such as Program extension and study tool: computer, notebook and tablet. (2) Train intention such as teaching with intention of trainees and community location that is easy to go working.

Keywords: Instructional Problems, Instructional Needs, Students

1. บทนำ

การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 เป็นระบบการศึกษาที่มุ่งพัฒนาเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิต เพิ่มศักยภาพ โอกาส ให้กับตัวผู้เรียน ได้มีสมรรถนะที่จะตอบโจทย์ต่อการทำงานในอนาคต เช่น การปรับตัว การคิดเป็นระบบ การสร้างสรรค์ การแก้ไขปัญหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นทักษะที่นำไปใช้ได้ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ตามแนวโน้มปัจจุบันที่คนรุ่นใหม่จะเปลี่ยนงานข้ามสาขาวิชาชีพที่หลากหลาย (ฮิวจ์ เดลานี, 2562)

ด้วยสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป การออกแบบหลักสูตรในปัจจุบัน จึงควรมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสร้างความรู้และสิ่งประดิษฐ์ใหม่โดยการใช้กระบวนการทางปัญญา(กระบวนการคิด) กระบวนการทางสังคม(กระบวนการกลุ่ม) และให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ โดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้อยู่ในกระบวนการดังกล่าว การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องจัดให้สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถและความถนัด เน้นการบูรณาการความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ใช้วิธีการสอนและแหล่งความรู้ที่หลากหลาย (ดิเรก วรณเศียร, 2560)

หลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาการจัดการนวัตกรรมการค้า คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยวิทยาราชภัฏสงขลา เปิดรับนักศึกษาในโครงการบัณฑิตปริเยียมครั้งแรก ในภาคการศึกษา1/2562 ภายใต้บันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับบริษัท ซีพีออลล์ จำกัด (มหาชน) ได้พัฒนาหลักสูตร

ที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างศักยภาพของบัณฑิต ผ่านกระบวนการจัดการศึกษาในรูปแบบเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work-Integrated Learning : WIL) โดยเน้นความเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้เชิงวิชาการผ่านการเรียนในชั้นเรียนกับการสร้างประสบการณ์ทำงาน ณ สถานประกอบการจริง เพื่อให้นักศึกษามีโอกาสประยุกต์ใช้ความรู้ ฝึกทักษะการทำงานและทักษะทางวิชาชีพ ตลอดจนทักษะการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นก่อนสำเร็จการศึกษา ซึ่งจะทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถนะและศักยภาพสูงในการทำงานด้านบริหารธุรกิจและการจัดการองค์การ

การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการกับการทำงาน มีความแตกต่างจากการเรียนการสอนในรูปแบบปกติหลายประเด็น เช่น จำนวนชั่วโมงในชั้นเรียน ช่วงเวลาภาคการศึกษา รูปแบบการเรียน ตลอดจนวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนต้องเรียนรู้และปรับตัวตามวิธีการเรียนในรูปแบบใหม่ ส่งผลกระทบต่อตัวผู้เรียนในด้านต่าง ๆ การทราบถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนรูปแบบดังกล่าว จะทำให้สามารถปรับปรุงแก้ไขระบบการดำเนินงานของหลักสูตรได้ดีขึ้น และจะช่วยป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สูงสุดของนักศึกษา ผู้วิจัย จึงมีความต้องการที่จะศึกษาปัญหาที่นักศึกษาเผชิญและข้อเสนอแนะของนักศึกษาในหลักสูตรนวัตกรรมการค้า มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 ศึกษาปัญหาด้านการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการจัดการนวัตกรรมการค้า มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

2.2 ศึกษาความต้องการด้านการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการจัดการนวัตกรรมการค้า มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

3.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

3.1.1 รูปแบบการเรียนการสอน

เซย์เลอร์ และคณะ (Saylor et al.,1981) กล่าวว่า รูปแบบการสอน (teaching model) หมายถึง แบบ (pattern) ของการสอนที่มีการจัดกระทำพฤติกรรมขึ้นจำนวนหนึ่งที่มีความแตกต่างกัน เพื่อจุดหมายหรือจุดเน้นที่เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง จอยซ์ และคณะ (Joyce et al, 1992) กล่าวว่า รูปแบบการสอน คือ แผน (plan) หรือแบบ (pattern) ที่เราสามารถใช้เพื่อการสอนโดยตรงในห้องเรียนหรือการสอนเป็นกลุ่มย่อย หรือเพื่อจัดสื่อการเรียนการสอนซึ่งรวมถึงหนังสือ ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และหลักสูตรรายวิชา ซึ่งแต่ละรูปแบบจะให้แนวทางในการออกแบบการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียน บรรลุวัตถุประสงค์ต่าง ๆ กัน รูปแบบการสอนคือ การบรรยายสิ่งแวดล้อมทาง การเรียนรูปแบบการ 2 สอนก็คือ รูปแบบของการเรียนที่ช่วยผู้เรียนให้ได้รับสารสนเทศ ความคิด ทักษะคุณค่า แนวทางของการคิด และคิฟส์ (Keeves,

1997) กล่าวว่า รูปแบบโดยทั่วไปจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้ (1) รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนาย (prediction) ผลที่ตามมาซึ่งสามารถพิสูจน์ทดสอบได้ กล่าวคือ สามารถนำไปสร้างเครื่องมือ เพื่อไปพิสูจน์ทดสอบได้ (2) โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (causal relationship) ซึ่งสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์เรื่องนั้นได้ (3) รูปแบบจะต้องสามารถช่วยสร้างจินตนาการ (imagination) ความคิดรวบยอด (concept) และความสัมพันธ์ (interrelations) รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบเสาะความรู้ (4) รูปแบบควรจะประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (structural relationships) มากกว่า ความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง (associative relationships)

3.1.2 การจัดการเรียนรู้ (Learning Management)

สมน อมรวิวัฒน์ (2535) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ คือ สถานการณ์อย่างหนึ่งที่มีสิ่งต่อไปนี้เกิดขึ้น ได้แก่ 1) มีความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้น ระหว่างผู้สอนกับ ผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม และผู้สอนกับสิ่งแวดล้อม 2) ความสัมพันธ์และการมีปฏิสัมพันธ์ก่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ 3) ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ใหม่นั้นไปใช้ได้

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชส์ (2542) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มีระบบระเบียบครอบคลุมการดำเนินการ ตั้งแต่ การวางแผน การจัดการเรียนรู้ จนถึงการประเมินผล

ฮู และ ดันแคน (Hough and Duncan, 1970) ได้อธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้ คือ กิจกรรมที่บุคคลได้ใช้ความรู้ของตนเอง

อย่างสร้างสรรค์เพื่อสนับสนุนให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้และมีความสุข ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จึงเป็นกิจกรรมในแง่มุมต่าง ๆ 4 ด้านดังนี้

- 1) การจัดการหลักสูตร (Curriculum)
- 2) การจัดการเรียนการสอน (Instruction)
- 3) การวัดผล (Measuring)
- 4) การประเมินผลการเรียนรู้ (Evaluation) หลังการ

เรียนการสอน

3.1.3 จิตวิทยาการเรียนรู้

นักจิตวิทยาหลายท่านให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ เช่น

คิมเบล (Kimble, 1961) กล่าวว่า “การเรียนรู้ เป็นการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างถาวรในพฤติกรรม อันเป็นผลมาจากการฝึกที่ได้รับการเสริมแรง ฮิลการ์ด และเบาวเวอร์ (Bower & Hilgard, 1981) กล่าวว่า “การเรียนรู้ เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อันเป็นผลมาจากการประสบการณ์และการฝึก ทั้งนี้ไม่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมที่เกิดจากการตอบสนองตามสัญชาตญาณ ฤทธิ์ของยา หรือสารเคมี หรือปฏิกิริยาสะท้อนตามธรรมชาติของมนุษย์”

จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้

พฤติกรรมการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของนักการศึกษาซึ่งกำหนดโดย บลูม และคณะ (Bloom et al, 1956) มุ่งพัฒนาผู้เรียนใน 3 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) คือ ผลของการเรียนรู้ที่เป็นความสามารถทางสมอง ครอบคลุมพฤติกรรมประเภท

ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และประเมินผล

2) ด้านเจตพิสัย (Affective Domain) คือ ผลของการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงด้านความรู้สึก ครอบคลุมพฤติกรรมประเภท ความรู้สึก ความสนใจ ทศนคติ การประเมินค่าและค่านิยม

3) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) คือ ผลของการเรียนรู้ที่เป็นความสามารถด้านการปฏิบัติ ครอบคลุมพฤติกรรมประเภท การเคลื่อนไหว การกระทำ การปฏิบัติงาน การมีทักษะและความชำนาญ

องค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้

ดอลลาร์ด และมิลเลอร์ (Dallard and Miller, 1950)

เสนอว่า การเรียนรู้ มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

1) แรงขับ (Drive) เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล เป็นความพร้อมที่จะเรียนรู้ของบุคคลทั้งสอง ระบบประสาทสัมผัสและกล้ามเนื้อ แรงขับและความพร้อมเหล่านี้จะก่อให้เกิดปฏิกิริยาหรือพฤติกรรมที่จะชักนำไปสู่การเรียนรู้ต่อไป

2) สิ่งเร้า (Stimulus) เป็นสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นตัวการที่ทำให้บุคคลมีปฏิกิริยา หรือพฤติกรรมตอบสนองออกมา ในสภาพการเรียนการสอน สิ่งเร้าจะหมายถึงครู กิจกรรมการสอน และอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ที่ครูนำมาใช้

3) การตอบสนอง (Response) เป็นปฏิกิริยา หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกมาเมื่อบุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้า ทั้งหมด

ที่สังเกตเห็นได้และส่วนที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้ เช่น การเคลื่อนไหว ท่าทาง คำพูด การคิด การรับรู้ ความสนใจ และความรู้สึก เป็นต้น

4) การเสริมแรง (Reinforcement) เป็นการให้สิ่งที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นมีผลในการเพิ่มพลังให้เกิดการเชื่อมโยง ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองเพิ่มขึ้น การเสริมแรงมีทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ของบุคคลเป็นอันมาก

ในสภาพการณ์จัดการเรียนการสอน ครูมีอิทธิพลในการแก้ไขพฤติกรรมมากโดยเฉพาะการให้แรงเสริม ทั้งการให้แรงเสริมบวกและวิธีการอื่น ๆ แม้แต่การลงโทษสถานเบา และการให้แรงเสริมทางสังคม แฮริง และฟิลลิปส์ (Haring and Phillips, 1972) กล่าวว่า ครูสามารถให้แรงเสริมในห้องเรียนได้ด้วยการให้ความสนใจและให้คำชมเชย ซึ่งเป็นแรงเสริมที่มีประสิทธิภาพมาก ประการสำคัญแรงเสริมทางสังคมเป็นแรงเสริมที่นำมาใช้ได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว

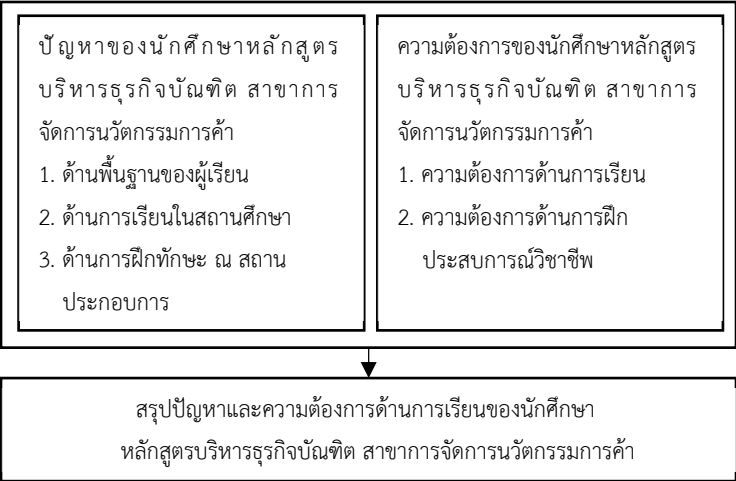
3.2 การจัดการศึกษาเชิงบูรณาการ (Wil)

มีผู้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงานไว้สอดคล้องกัน เช่น เป็นการผสมกลมกลืนกันระหว่างประสบการณ์ทำงานทางวิชาชีพนอกห้องเรียน กับการเรียนในห้องเรียน อาจอยู่ในรูปของการศึกษาวิจัย การฝึกงาน สหกิจศึกษา การทำงานเพื่อสังคม การทำงานในสถานประกอบการ หรือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เป็นต้น (Kramer and Usher, 2011) ด้วยสถานการณ์ที่รวมเอาการเรียนรู้ในเชิงวิชาการ (academic) กับวิชาชีพ (professional) เข้าด้วยกัน ภายใต้สภาพแวดล้อมการทำงานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตรของ

นักศึกษาและเป็นการสร้างสะพานเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาในปัจจุบันของนักศึกษากับวิชาชีพในอนาคต เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ประยุกต์ใช้และผสมผสานความรู้ทางทฤษฎีที่ได้จากการเรียนกับประสบการณ์ การฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการที่อยู่ในโลกแห่งความจริง (Martin and Hughes, 2009) เป็นจุดร่วมและหลอมรวมกันระหว่างการเรียนรู้ในเชิงทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ทางทฤษฎี (Format learning) กับกระบวนการฝึกปฏิบัติด้วยการทำงานที่มีประสิทธิภาพ (Productive work) จึงเป็นระบบหนึ่งของการสร้างความรู้จากแหล่งความรู้หลาย ๆ แหล่ง (Cooper, et al., 2010) และเป็นกรณีหนึ่งของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่ช่วยให้นักศึกษามีโอกาสประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะการทำงาน และทักษะเฉพาะที่สัมพันธ์กับวิชาชีพ ได้รู้จักชีวิตที่แท้จริงของการทำงาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) เป็นการจัดการเรียนการสอนด้วยการฝึกปฏิบัติที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ประสบการณ์จากการบูรณาการการศึกษาและสถานที่ทำงานซึ่งจัดเตรียมการไว้แล้วเป็นอย่างดี ด้วยการขับเคลื่อนความรู้ในเชิงทฤษฎี (Theory) และประสบการณ์การฝึกปฏิบัติ (Practice) ได้พร้อม ๆ กันด้วยการเรียนรู้แบบบูรณาการกับการทำงาน (Stirling et al., 2016)

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงานเป็นการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนด้วยการเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ในชั้นเรียนหรือสถานศึกษากับประสบการณ์การทำงานในแหล่งเรียนรู้ในสภาพจริงที่ได้รับการออกแบบไว้ในหลักสูตรอย่างเป็นระบบเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่กำหนด

3.3 กรอบแนวคิด

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ทำการศึกษา คือ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการจัดการนวัตกรรมการค้า มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา รุ่นที่ 1 จำนวน 27 คน โดยกำหนดให้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

4.2 เครื่องมือที่ใช้และการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด แต่เน้นการเจาะลึกของการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง แบบสัมภาษณ์แบ่งออกได้เป็น 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนนำ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับโครงการวิจัย

ส่วนผู้สัมภาษณ์ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับผู้สัมภาษณ์

ส่วนผู้ถูกสัมภาษณ์ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกสัมภาษณ์

ส่วนคำถาม เป็นส่วนของข้อคำถาม ประเด็น หรือแนวข้อคำถาม
อย่างคร่าว ๆ และเนื้อที่เพื่อการจดบันทึกผลการสัมภาษณ์

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ดังนี้

4.3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก
(In-depth interview) มีการจดบันทึกและบันทึกเสียงของผู้ให้ข้อมูลหลัก
โดยได้ทำการขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อรวบรวมรายละเอียดของข้อมูล
ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและครบถ้วนตามประเด็นหลักในการศึกษา
ซึ่งมีหัวข้อการสัมภาษณ์ที่ประกอบไปด้วย

ปัญหาของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการค้า มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

- 1) ด้านพื้นฐานของนักศึกษา
- 2) ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
- 3) ด้านการฝึกทักษะ ณ สถานประกอบการ

ความต้องการของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการค้า มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

- 1) ด้านการเรียน
- 2) ด้านการเรียนในสถานศึกษา

4.3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษา ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ วารสาร สืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต วิทยานิพนธ์ หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ดังนี้

- 1) บันทึกข้อมูลด้วยการบันทึกเทป เพื่อบันทึกทุกรายละเอียดของคำพูด และจดบันทึกข้อสังเกตหรือประเด็นสำคัญระหว่างการสัมภาษณ์โดยผู้สัมภาษณ์
- 2) ถอดเนื้อหากการสัมภาษณ์จากเทปเพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในภายหลัง
- 3) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล
- 4) จำแนก และจัดระบบข้อมูลเป็นหมวดหมู่
- 5) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุป
- 6) นำเสนอข้อมูลเป็นข้อความแบบบรรยาย

5. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยปัญหาและความต้องการด้านการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการค้า มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัญหาของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการค้า

1) ด้านพื้นฐานของนักศึกษา ปัญหาด้านนี้ ครอบคลุม 4 ประเด็นหลัก คือ ด้านพื้นฐานทางการเรียน พื้นฐานความเป็นอยู่และครอบครัว ทักษะคิดต่อวิชาชีพและความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการปรับตัว ผลการวิจัยในภาพรวม พบว่า นักศึกษามีทักษะพื้นฐาน ความถนัดทางการเรียนแต่ละวิชาไม่เท่ากัน ซึ่งพบได้ตั้งแต่ระดับที่มีพื้นฐาน ทางด้านการเรียนค่อนข้างต่ำถึงระดับสูง โดยมากขาดทักษะทางด้านการ คำนวณ และความรู้ทางภาษาอังกฤษ ทางด้านความเป็นอยู่และครอบครัว พบว่ามีปัญหาทางการเงินขาดสภาพคล่องทางการเงินเพียงเล็กน้อย โดยภาพรวม ครอบครัวสามารถให้การสนับสนุนได้ในระดับที่นักศึกษาต้องการ ส่วนตัว นักศึกษาเอง มีความต้องการที่จะแบ่งเบาภาระของทางบ้าน จึงเลือกศึกษาใน สาขานี้ ประเด็นด้านทักษะคิดต่อวิชาชีพ พบว่าส่วนใหญ่ นักศึกษามีทักษะคิดต่อ วิชาชีพที่ดีต่อการทำงาน เนื่องจากได้รับทราบข้อมูลและรายละเอียด รูปแบบ วิธีการเรียนมาก่อนหน้าแล้ว นักศึกษาให้ข้อมูลว่าการศึกษาในระบบนี้ สามารถช่วยให้สามารถเอาตัวรอดในสถานการณ์ปัจจุบันได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ และการฝึกความอดทน อดกลั้น ด้านความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการปรับตัว พบว่าการใช้ ระยะเวลาในการปรับตัวของนักศึกษามีความแตกต่างกัน ทั้งที่ใช้ระยะเวลา ปรับตัวได้เร็ว และช้า แต่ในภาพรวม พบว่า สามารถปรับตัวเข้ากับวิธีการ เรียนของหลักสูตรได้เป็นอย่างดี

2) ด้านการเรียนในสถานศึกษา ปัญหาด้านนี้ ครอบคลุม 4 ประเด็นหลัก คือ เนื้อหาและรายวิชาในหลักสูตร ระยะเวลาการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนและอาจารย์ประจำหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน ผลการวิจัยในภาพรวม พบว่าประเด็นเรื่องเนื้อหาและรายวิชาในหลักสูตร ไม่เป็นปัญหาสำหรับนักศึกษา ส่วนใหญ่ให้ความเห็นเพิ่มเติมกับประเด็นนี้ว่า เนื้อหา มีความทันสมัย เหมาะสมกับปัจจุบัน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้ดี มีบางส่วนที่ให้ความเห็นว่า เนื้อหามีปริมาณมากเกินไปเมื่อเทียบกับระยะเวลาในการเรียน ทำให้เนื้อหาถูกรวบรัดไปบ้าง ด้านระยะเวลาการจัดการเรียนการสอน ปัญหาที่พบคือ มีช่วงระยะเวลาพักน้อยเกินไป นักศึกษาส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในต่างจังหวัด จึงต้องการให้มีช่วงเวลาระหว่างการเรียนที่สถานศึกษากับการฝึกงานที่สถานประกอบการนานขึ้น อีกปัญหาที่พบคือ ระยะเวลาในการเรียนสั้นเกินไป ซึ่งมีเพียง 10 สัปดาห์ ส่งผลให้นักศึกษาต้องเร่งเรียน และการทำชิ้นงานในรายวิชา ด้านอาจารย์ผู้สอน และอาจารย์ประจำหลักสูตร ไม่พบปัญหาส่วนด้านสื่อการเรียนการสอน ไม่พบปัญหาที่มีนัยสำคัญ

3) ด้านการฝึกทักษะ ณ สถานประกอบการ ปัญหา ด้านนี้ ครอบคลุม 3 ประเด็นหลัก คือ การถ่ายทอดความรู้และเทคนิคการทำงานของหัวหน้างาน / ผู้สอนงาน ความเหมาะสมของสถานที่ฝึกงาน และการนิเทศนักศึกษาในระหว่างฝึกงาน ผลการวิจัยในภาพรวม พบว่า การถ่ายทอดความรู้และเทคนิคการทำงานของหัวหน้างาน / ผู้สอนงานไม่มีปัญหา หัวหน้างาน / ผู้สอนงานสามารถถ่ายทอดและสอนงานได้ดี พบปัญหาส่วนน้อย คือ ในสถานประกอบการบางแห่ง อาจมีผู้สอนงานมากกว่า 1 คน

ซึ่งเกิดความแตกต่างในเนื้อหาที่ถ่ายทอด ทำให้นักศึกษาเกิดความไม่มั่นใจ ด้านความเหมาะสมของสถานที่ฝึกงาน พบปัญหาในบางรายที่ฝึกงานในสถานประกอบการที่ห่างไกลจากที่พักของนักศึกษา ซึ่งนักศึกษาต้องใช้รถส่วนตัวในการเดินทาง ทำให้เกิดความไม่สะดวก ด้านการนิเทศนักศึกษาในระหว่างฝึกงาน ไม่พบปัญหา

ส่วนที่ 2 ความต้องการของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการค้า

1) ด้านการเรียนรู้ ในภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน และสื่อการเรียนการสอน มีความต้องการในด้านระยะเวลาการจัดการเรียนการสอน ต้องการให้รับเพิ่มระยะเวลาเรียนในมากขึ้น เพื่อจะได้มีความยืดหยุ่นมากขึ้นในเรื่องการเรียน การสอบ และการส่งชิ้นงาน ความต้องการด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่ามีความต้องการให้หลักสูตรสนับสนุนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก หรือแท็บเล็ต เพื่อใช้เป็นอุปกรณ์การเรียนในช่วงที่มีการเรียนออนไลน์

2) ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การถ่ายทอดความรู้และเทคนิคการทำงานของหัวหน้างาน / ผู้สอนงาน นักศึกษาบางรายมีความต้องการให้หัวหน้างาน / ผู้สอนงานมีความตั้งใจในการสอนงานมากขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากพบว่าการสอนงานในภาพรวมมีลักษณะเป็นการสอนงานแบบฝึกปฏิบัติงานไปพร้อมการทำงานจริง (On Job Training: OJT) ทำให้ในบางสาขา ที่มีผู้ใช้บริการมาก ไม่สามารถสอนงานได้อย่างเต็มที่ ความต้องการด้านสถานที่ฝึกงาน มีความต้องการที่จะฝึกงานในทำเลที่อยู่ใน

ชุมชน สามารถเดินทางได้ง่าย ส่วนด้านการนิเทศระหว่างฝึกงานพบว่า ไม่มี
ความต้องการเพิ่มเติมจากที่เป็นอยู่

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา สามารถอภิปรายประเด็นปัญหาหลัก ๆ ดังนี้

6.1 ปัญหาด้านพื้นฐานของนักศึกษา

การจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงานมีบุคคล
หลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และส่วนที่สำคัญไม่น้อยกว่าส่วนอื่น ๆ คือ ผู้เรียนหรือ
นักศึกษา เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในความสำเร็จของกระบวนการจัดการเรียน
การสอนเชิงบูรณาการกับการทำงาน ทั้งนี้ เพราะผู้เรียนคือผู้ปฏิบัติการจริง
ในแหล่งเรียนรู้ในสภาพจริงตามแผนงานที่กำหนดร่วมกันระหว่างสถานศึกษา
และแหล่งเรียนรู้ในสภาพจริง ผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า สิ่งที่เป็นปัญหา
คือ นักศึกษามีทักษะพื้นฐานความถนัดทางการเรียนแต่ละวิชาไม่เท่ากัน ซึ่ง
พบได้ตั้งแต่ระดับที่มีพื้นฐานทางด้านการเรียนค่อนข้างต่ำถึงระดับสูง
โดยมากขาดทักษะทางด้านการคำนวณ และความรู้ทางภาษาอังกฤษ
ทางด้านความเป็นอยู่และครอบครัว พบว่ามีปัญหาทางการเงินเพียงเล็กน้อย
สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปานทิพย์ เรื่องอร่าม (ปานทิพย์ เรื่องอร่าม,
2551) เรื่องปัญหาการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวลที่พบว่า
นักศึกษามีปัญหาการเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง และ
การศึกษาเรื่องปัญหาและความต้องการด้านการเรียนของนักศึกษาโครงการ
ผลิตพยาบาลวิชาชีพเพิ่มเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ของศุภิสรา สุวรรณชาติ และวิไลพร รังควัต (ศุภิสรา สุวรรณชาติ และวิไลพร รังควัต, 2555) ที่พบว่า นักศึกษาในโครงการเป็นนักศึกษาที่มาจาก 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีภูมิหลังที่มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งอาจมีผลต่อการเรียน

6.2 ปัญหาและความต้องการที่เกี่ยวกับการเรียนในสถานศึกษา

ด้านหลักสูตร หลักสูตรการจัดการนวัตกรรมการค้า เป็นหลักสูตรความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา กับบริษัท ซีพีออลล์ จำกัด (มหาชน) ซึ่งมีรูปแบบการเรียนการสอนแบบ 3:3 คือ นักศึกษาเรียนในสถานศึกษา 3 เดือนและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 3 เดือน ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มบูรณาการระหว่างการเรียนรู้ตลอดหลักสูตร คือการเรียนสลับกับการทำงาน (Sandwich Course) ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการและการจัดการศึกษาในขนาดที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน จากการศึกษาพบว่า นักศึกษามีปัญหาด้านการปรับตัวให้เข้ากับวิธีการเรียน และระยะเวลาการเรียน เนื่องจากนักศึกษาไม่เคยมีประสบการณ์ในการเรียนในลักษณะนี้มาก่อน ทำให้เกิดความสับสนในการเรียนและสลับไปทำงาน อย่างไรก็ตาม การศึกษาพบว่า การปรับตัวของนักศึกษามีปัญหาเพียงช่วงระยะเวลาสั้น ๆ โดยจะมีปัญหาเพียง 1 ภาคการศึกษาเท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสุมาลี จันทรชะลอ และเบญจมาภรณ์ จันทร (สุมาลี จันทรชะลอ และเบญจมาภรณ์ จันทร, 2562) เรื่องการจัดการศึกษาในระบบฝึกหัดวิชาชีพในยุค 4.0 ที่พบว่าปัญหา อุปสรรควิธีการแก้ไขปัญหานักศึกษาที่เข้ามาศึกษาในหลักสูตรวิชาชีพ คือเรื่อง การปรับตัวเข้าสู่สังคม วิถีคิด และการแก้ปัญหาเวลาทำงานจริง

ด้านบุคลากร อาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ประจำหลักสูตร เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงาน โดยมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการจัดการให้สามารถตอบโจทย์ ความต้องการของสังคมและอุตสาหกรรมปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีบทบาทสำคัญตามภาระงานที่ได้รับมอบหมาย อาจารย์ผู้สอนจะรับผิดชอบภาระงานสอนจากคณะกรรมการประจำหลักสูตร ออกแบบ เนื้อหา กิจกรรม วิธีการจัดการเรียนการสอน บทบาทด้านการให้คำแนะนำผู้เรียนตามแผนการเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาประจำแหล่งเรียนรู้ในสภาพจริง อาจเรียกว่า อาจารย์ผู้สนับสนุนระบบทำหน้าที่ดูแลด้านจิตใจ เสริมสร้างความเข้มแข็งทางสังคมให้แก่ผู้เรียน จากการศึกษาพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจกับบทบาทของอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ประจำหลักสูตรในประเด็นการให้คำแนะนำ และการให้ช่วยเหลือในขณะที่ประสบปัญหาระหว่างช่วงเวลาฝึกงาน อย่างไรก็ตาม ผลจากการศึกษา พบว่า นักศึกษาต้องการให้ปรับเพิ่มระยะเวลาเรียนในมากขึ้น เพื่อจะได้มีความยืดหยุ่นมากขึ้นในเรื่องการเรียนการสอน และการส่งชิ้นงาน และมีความต้องการด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่ามีความต้องการให้หลักสูตรสนับสนุนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก หรือแท็บเล็ต เพื่อใช้เป็นอุปกรณ์การเรียนในช่วงที่มี การเรียนออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องปัญหาและความต้องการด้านการเรียนของนักศึกษาโครงการผลิตพยาบาลวิชาชีพเพิ่มเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ของศุภิสรา สุวรรณชาติ และวิไลพร รังควัต (ศุภิสรา สุวรรณชาติ และวิไลพร รังควัต, 2555) ที่พบว่า นักศึกษามีความต้องการให้ปรับการจัดตารางเรียนให้เหมาะสมและจัดชั้นเรียนให้เล็กลง

ปรับวิธีการสอบให้เว้นช่วงจากการเรียน และต้องการให้จัดหาสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ให้เพียงพอ

6.3 ปัญหาและความต้องการที่เกี่ยวกับการฝึกทักษะ ณ สถานประกอบการ
ด้านปัญหาและความต้องการที่เกี่ยวกับการฝึกทักษะ ณ สถานประกอบการ พบปัญหาด้านการสอนงานเพียงเล็กน้อย และการสอนงานดังกล่าวเป็นการสอนงานในภาพรวม มีลักษณะเป็นการสอนงานแบบฝึกปฏิบัติงานไปพร้อมการทำงานจริง (On Job Training : OJT) ทำให้ในบางสาขาที่มีผู้ใช้บริการมาก ไม่สามารถสอนงานได้อย่างเต็มที่ นักศึกษาต้องการให้การสอนงานมีความชัดเจน และผู้สอนงานมีความตั้งใจมากกว่าเดิม เพื่อให้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการทำงานของนักศึกษา สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการบัณฑิตพันธุ์ใหม่ ที่ต้องการสร้างฐาน (Platform) การพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา แห่งอนาคต โดยปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตบัณฑิต และสร้างต้นแบบของหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยเน้นการปรับเปลี่ยนเนื้อหา สาระ โครงสร้างหลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนการสอน สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการ ปฏิบัติในสภาพจริงเป็นสำคัญ พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างให้ผู้เรียนมีสมรรถนะและศักยภาพสูงรวมทั้งการร่วมมือกับสถานประกอบการหรือภาคอุตสาหกรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปานเพชร ชนินทร และวิเชษฐ์ พลายมาศ (ปานเพชร ชนินทร และวิเชษฐ์ พลายมาศ, 2553) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยความสำเร็จของการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงานสำหรับอุดมศึกษาไทย ซึ่งพบว่า ปัจจัย

ความสำเร็จของการบริหารจัดการ WIL มีสถานประกอบการเป็นหนึ่งในปัจจัยความสำเร็จนั้นด้วย

7. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1 กระบวนการคัดเลือกนักศึกษา ควรพิจารณาจากทัศนคติที่มีต่อวิชาชีพเป็นหลัก เนื่องจากเป็นพื้นฐานของการปรับตัวให้เข้ากับวิธีการเรียนการสอนของหลักสูตร นอกจากนี้ จำนวนรับเข้าในแต่ละปี ควรให้สอดคล้องกับจำนวนอาจารย์ที่รับผิดชอบหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดของกระบวนการเรียนการสอนในหลักสูตรที่เป็นแบบ WIL

7.2 การสนับสนุนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ อาจจัดให้เป็นลักษณะการยืมเรียน โดยเฉพาะช่วงที่มีการเรียนออนไลน์ เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่ขาดความพร้อมทางด้านอุปกรณ์

7.3 ความยืดหยุ่นของข้อตกลงระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ในประเด็น ระยะเวลาการฝึกงาน ในสถานการณ์ที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น สถานการณ์ภัยพิบัติ การเกิดโรคระบาด ควรปรับระยะเวลาการฝึกงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์

8. ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเบื้องต้น ในกลุ่มตัวอย่างที่จำกัด โดยการใช้แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการด้านการเรียน ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจึงมีจำกัด เพราะกลุ่มตัวอย่างบางรายไม่ได้ให้ข้อมูลเชิงลึก ซึ่งปัญหาและความต้องการที่พบอาจมีมากกว่า ดังนั้น ในการวิจัย

ครั้งต่อไป ควรใช้การเก็บข้อมูลด้วยวิธีอื่นร่วมด้วย เช่น การใช้แบบสอบถาม หรือการสังเกต เป็นต้น

นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่าง เพื่อทำการเปรียบเทียบปัญหาและความต้องการด้านการเรียน ของแต่ละกลุ่ม ซึ่งอาจทำให้พบประเด็นที่น่าสนใจต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

ดิเรก วรรณเศียร. (2560). *MACRO model : รูปแบบการจัดการเรียนรู้ สำหรับศตวรรษที่ 21*. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2563, จาก <https://regis.dusit.ac.th>

ปานทิพย์ เรืองอร่าม. (2551). ศึกษาปัญหาการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์วิทยาเขตวังไกลกังวล. *สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. จาก <http://thesis.swu.ac.th>

ปานเพชร ชนินทร และวิเชษฐ์ พลายมาศ. (2553). ปัจจัยความสำเร็จของการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงานสำหรับอุดมศึกษาไทย. *การประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 7*. (1056-1063). กรุงเทพฯ: สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. (2542). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น: สานต่อที่ท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: เซ็นเตอร์ดีสคัฟเวอรี.

- ศุภิสรา สุวรรณชาติ และวิไลพร รังควัต. (2555). ปัญหาและความต้องการด้านการเรียนของนักศึกษาโครงการผลิตพยาบาลวิชาชีพเพิ่มเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา*. 18(2), 20-33.
- สมน อมรวิวัฒน์. (2535). *การจัดการเรียนรู้แบบเผชิญสถานการณ์*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด.
- สมาลี จันทรชะลอ และเบญจมาภรณ์ จันท. (2562). การจัดการศึกษาในระบบฝึกหัดวิชาชีพในยุค 4.0. *วารสารนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้*. 2(1), 12-27.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561)*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- ฮิวจ์ เดลานี. (2562). *การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21*. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2562, จาก <https://www.unicef.org/Thailand>
- Bloom, et al. (1956). *The Function of Executive*. London: Oxford University Press.
- Bower, H., and Hilgard, E. R. (1981). *Theories of learning*. (5th ed.). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice - Hall.
- Cooper, L., Orrell, J., and Bowden, M. (2010). *Work Integrated Learning: A guide to Effective Practice*. New York: Routledge Taylor & Francis Group.

Dollard, J., and Miller, N. E. (1950). *Personality and Psychotherapy : An Analysis in Term of Learning Thinking and Culture*. New York: McGraw-Hill.

Haring, N. G., and Phillips, E. L. (1972). *Analysis and Modification of Classroom Behavior: How to achieve skill in managing behavior and provide effective instruction for all children in the classroom*. New York: Prentice-Hall.

Hough, B., and Duncan, K. (1970). *Teaching description and analysis*. Addison-Westlu.

Joyce, B., Weil, M., and Showers, B. (1992). *Model of teaching*. (4th ed.). Boston: Allyn and Bacon: A Divison of Simon & Schuster, Inc.

Keeves, P. J. (1997). *Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook*. Oxford, England: Pergamon Press.

Kimble. (1961). *Hilgard and Marquis Conditioning and Learning*. New York: Appleton-Century-Crofts.

Kramer. M., and Usher, A. (2011). *Work-Integrated Learning and Career-Ready Students: Examining the Evidence*: Higher Education Strategy Associates Intelligence Brief 5.

- Martin, A., and Hughes, H. (2009). *How to Make the Most of Work Integrated Learning: A Guide for Students, Lecturers & Supervisors*. Palmerston North, New Zealand: Massey University.
- Saylor, J. G, William M., and Lewis, A. J. (1981). *Curriculum Planing for Better teaching and learning* (4th ed.). New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Stirling, A., et al. (2016). *A Practical Guide for Work Integrated Learning: Effective Practices to Enhance the Educational Quality of Structured Work Experiences offered Through Colleges and Universities*. Ontario, Canada: Higher Education Quality Council of Ontario.

การกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
ทอผ้าพื้นบ้าน “กลุ่มฝ้ายตุ่ย” บ้านหนองบัว ตำบลภูหอ
อำเภอภูหลวง จังหวัดเลย
POTENTIAL DEVELOPMENT GUIDELINES FOR
FAI TUI GROUP, A LOCAL WEAVING COMMUNITY
ENTERPRISE IN BAN NONG BUA,
PHU HO SUB-DISTRICT,
PHU LUANG DISTRICT, LOEI PROVINCE

ไทรโรจน์ พวงมณี^{1*}, คชสิทธิ์ เจริญสุข²,
พชรมณ ใจงามดี³, และณศิริ ศิริพริมา⁴
Thairoj Phoungmanee^{1*}, Kochasri Cha-reainsuk²,
Pacharamon Jaingamdee³, and Nasriry Sriryparimar⁴

Received Date: May 23, 2022

Revised Date: August 29, 2022

Accepted Date: October 19, 2022

^{1 - 4} อาจารย์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

* Corresponding author, e-mail: thai-roj@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจศักยภาพกลุ่มทอผ้าพื้นบ้าน บ้านหนองบัว ตำบลภูหอ อำเภอภูหลวง จังหวัดเลย 2) เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มทอผ้าพื้นบ้าน บ้านหนองบัว ตำบลภูหอ อำเภอภูหลวง จังหวัดเลย กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย สมาชิกกลุ่มทอผ้า ตัวแทนกลุ่มการท่องเที่ยว พัฒนาการ นักวัฒนธรรม ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการออกแบบ ตัวแทนสำนักงานอุตสาหกรรม สำนักงานพาณิชย์ สื่อมวลชน จำนวน 25 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการประชุม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) ศักยภาพของกลุ่มทอผ้าที่เป็นจุดแข็งคือผู้นำและสมาชิกกลุ่มมีความตั้งใจที่จะพัฒนาศักยภาพตนเอง โดยการเชื่อมโยงกับกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชน และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ซื้อส่วน จุดอ่อน คือ สมาชิกเป็นผู้สูงอายุ รูปแบบการทอไม่สวย ขาดอัตลักษณ์และไม่หลากหลาย ขาดการพูดคุยกันเพื่อการพัฒนา 2) การกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มทอผ้า พบว่า ด้านบุคลากร ต้องพัฒนาความคิดด้านการทอ การย้อมสี การวางโครงสร้างลายผ้า และการขาย ด้านการบริหารจัดการควรเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิก การแสวงหาเครือข่ายการตลาด นักลงทุน ผู้มาส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชน ด้านการผลิตนั้นต้องพัฒนาการทอ และการย้อมสีให้ได้มาตรฐาน ด้านงบประมาณ ต้องระดมทุนจากสมาชิก และด้านการตลาด ต้องทำขายผ่านสื่อออนไลน์

คำสำคัญ : การกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพ, กลุ่มวิสาหกิจชุมชน, กลุ่มผ้าทอพื้นบ้าน

Abstract

The research aimed to 1) study the potential of a local weaving group in Ban Nong Bua, Phu Ho sub-district, Phu Luang District, Loei Province and 2) determine the potential development guidelines for a local weaving group in Ban Nong Bua, Phu Ho sub-district, Phu Luang District, Loei Province. The population for data collection comprised 25 informants, who are members of the fabric weaving community enterprise, representatives of the community tourism group, community development officers, cultural officers, representatives of the local government organization, product designers, representatives of the industrial office, staff of the commercial office, and media officers. A research document, an interview, a focus group conversation, and a meeting were used for collecting data. The collected data was analyzed with content analysis. The results of the research were as follows: 1) The strength of the weaving group is the leader and group members who have the intention of developing their own potential by working with the community tourism group. They are willing to listen to the opinions of customers. Meanwhile, the weaknesses are that most members are elderly; the weave pattern is not attractive; and there is a lack of product identity and diversity. Lack of communication to develop the products is

also mentioned. 2) Potential development guidelines comprise five aspects, as follows: (1) Development of human resources; weaving, dyeing, fabric pattern layout, and selling techniques must be developed. (2) Management skills should focus on the participation of the members, seeking network marketing and finding promoters from the public and private sectors. (3) High-quality production; weaving must be developed and dyed to exact specifications. (4) Funds for the budget must be raised by the members. (5) Marketing must be sold through online media.

Keywords: Potential Development Guidelines, Community Enterprise, Local Weaving Group

1. บทนำ

บ้านหนองบัว อำเภอกุหลาบ จังหวัดเลย เป็นหมู่บ้านการท่องเที่ยวที่นำทุนทางธรรมชาติ ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางปัญญามาพัฒนาและประยุกต์ให้สอดคล้องกับการจัดการท่องเที่ยวชุมชน โดยเฉพาะการนำภูมิปัญญาการทอผ้าที่ชุมชนเคยมีการทอมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายาย มาทำการรื้อฟื้นขึ้นใหม่ เพื่อสร้างสังคม สร้างเศรษฐกิจและรายได้ให้กับคนในชุมชน จึงคิดและวางแผนการปลูกฝ้ายอินทรีย์สำหรับเป็นวัตถุดิบในการทอผ้า โดยผลผลิตจะเชื่อมโยงเข้ากับกลุ่มการท่องเที่ยวที่เน้นการท่องเที่ยวสีเขียวอันเป็นรูปแบบใหม่ที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์ โดยกลุ่มทอผ้ามีการรวมตัวกันอย่างชัดเจน ในปี

พ.ศ. 2562 และจดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2563 มีการกำหนดกฎระเบียบของกลุ่มขึ้นมาอย่างง่าย เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติการเบื้องต้น

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝ้ายตุ่ย ถูกตั้งชื่อบนฐานการมีส่วนร่วมของสมาชิกที่นำเอาอัตลักษณ์ของอดีตของพื้นที่ที่ชุมชนมีการปลูกฝ้ายในพื้นที่จำนวนมาก ปัจจุบันกลุ่มเริ่มมีการนำผลผลิตจากฝ้ายมาทอดด้วยก๊อกระตูก โดยระยะแรกมีทดลองทอดผ้าพื้นและผ้าลายตาราง เป็นผลิตภัณฑ์ผ้าพันคอ และผ้าคลุมไหล่ ซึ่งกลุ่มมีการพัฒนาการทอดผ้าเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไปตามศักยภาพที่มีอยู่ ส่วนลวดลายจากพิมพ์ผ้านั้นมีเพียง 5 ลาย ส่งผลทำให้รูปแบบผ้าทอมีลวดลายให้เลือกน้อย เนื่องจากการขาดงบประมาณและผู้ให้คำแนะนำ ส่วนลักษณะผ้าทอนั้นมีความกระด้าง การทอดลวม ใช้สีเคมีย้อม และการย้อมสีดำติดไม่สม่ำเสมอ ทำให้ผ้าทอขาดคุณภาพ จำหน่ายได้น้อย ส่งผลทำให้ผ้าทอดตกค้างจำนวนมาก ซึ่งปัญหานี้กลุ่มเห็นว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มการทอดผ้าที่เกิดขึ้นใหม่ เนื่องจากยังไม่มีหน่วยงานภาครัฐลงไปช่วยเหลือ จากปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของนางนุช อิมเรือง และสถาพร มงคลศรีสวัสดิ์ (2554) อุทิศ ทาหอม, จริยา ดวดไธสง และอันธิกา คงประโคน (2561) และพระครูประภัสสรสุตธรรม (วงศ์สุนทร) (2561) ที่พบว่ากลุ่มทอดผ้าที่ขาดหน่วยงานภาครัฐเข้ามาส่งเสริมและพัฒนาผลผลิตผ้าทอมักขาดความสวยงาม รูปแบบผ้าทอไม่หลากหลาย สีตก เนื้อผ้าทอหยาบ กระด้าง ลวดลายผ้าทอไม่ทันสมัย ไม่โดดเด่น และไม่ได้มาตรฐาน นอกจากนี้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝ้ายตุ่ยยังขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการกลุ่ม ทักษะและความรู้เกี่ยวกับการทอ การย้อมและการออกแบบลวดลายแบบใหม่ ซึ่งกลุ่มมีความต้องการที่พัฒนาและปรับปรุงการบริหาร

จัดการและการทอดผ้าให้มีความก้าวหน้า โดยสภาพของกลุ่มที่เป็นอยู่ปัจจุบัน คือกลุ่มมีความมุ่งมั่นที่จะทอดผ้าให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค ใช้การพัฒนาศักยภาพตนเองแบบลองผิดลองถูก สมาชิกต่างคนต่างทำ ขาดความรู้ และวิธีการให้สมาชิกกลุ่มและผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อการพัฒนาตนเอง ซึ่งถ้ามีการพัฒนาจะช่วยสร้างความมั่นใจให้กับกลุ่มได้

อย่างไรก็ดีจากการที่กลุ่มมีแนวคิดการพัฒนาศักยภาพกลุ่มด้วยตนเองบนฐานความคิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม โดยมีนักวิจัยในชุมชน เข้ามาจัดการพื้นที่ให้กลุ่มได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพกลุ่ม และ ผลผลิตที่เกิดจากการทอดผ้าในแต่ละวัน จึงเป็นข้อดีที่แสดงถึงวิธีการหาแนวทางการพัฒนาและขับเคลื่อนศักยภาพของกลุ่มต่อไปได้ร่วมกัน พร้อมกับร่วม สร้างข้อคิดให้กับกลุ่มว่า “ทุกคนเป็นเจ้าของกลุ่มทอดผ้า” ด้วยการขาดผู้นำ การสนทนาและขาดความต่อเนื่อง จึงทำให้กลุ่มยังไม่ประสบความสำเร็จมากนัก ซึ่งแนวคิดของ ฐานันท์ ตั้งจุจิกุล และคณะ (2559) กล่าวว่า การพูดคุยอย่างต่อเนื่องของสมาชิกกลุ่มทอดผ้า จะสามารถพัฒนาคุณภาพกลุ่มได้เป็นอย่างดี และสามารถแข่งขันกับกลุ่มทอดผ้าในเขตพื้นที่ใกล้เคียงและนอกพื้นที่ได้

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการกำหนดแนวทางการพัฒนา ศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝ้ายดู่ บ้านหนองบัว ตำบลภูหอ อำเภอกุหลาบ จังหวัดเลย โดยการวิจัยเข้าไปจัดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพ ให้กับสมาชิกกลุ่มทอดผ้าให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ และนำผลการศึกษาเสนอ ต่อหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้าไปต่อยอดและพัฒนาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อสำรวจศักยภาพกลุ่มทอผ้าพื้นบ้าน บ้านหนองบัว ตำบลภูหอ อำเภอกุหลอง จังหวัดเลย

2.2 เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มทอผ้าพื้นบ้าน บ้านหนองบัว ตำบลภูหอ อำเภอกุหลอง จังหวัดเลย

3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

3.1 แนวคิดการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

การพัฒนาเป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ไปในทิศทางที่ดีขึ้น มีกระบวนการพัฒนาที่ชัดเจน และต้องอาศัยศักยภาพที่มีอยู่ในตัวของบุคคล ด้วยการกระตุ้นและส่งเสริมอย่างมีหลักการจนเกิดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน (นุชนาถ ทับครุฑ, ศุภพิชญณ์ บุญเกื้อ และ อรอนงค์ อ่ำภา, 2563) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นกลุ่มที่ต้องทำการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพราะเป็น 1) กิจการของชุมชนที่มีการผลิต 2) มีทุนการดำเนินงาน 3) เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน 4) เน้นกระบวนการเรียนรู้ 5) เน้นการบริหารจัดการโดยคณะบุคคลในชุมชน 6) มีเป้าหมายสร้างรายได้ และพึ่งพาตนเอง และ 7) ผลการดำเนินการส่งผลประโยชน์กับกลุ่มทอผ้า (ศรีปริญญา รูปกระจ่าง, 2546) ซึ่งจะมีปัญหาอย่างต่อเนื่อง โดยแนวคิดการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้นอาจพิจารณาได้ดังนี้ 1) ด้านทิศทางของกลุ่ม เช่น การรวมกลุ่ม รายได้ ความเข้มแข็ง 2) ด้านวิสัยทัศน์และศักยภาพความเป็นผู้นำ การบริหารจัดการ มีภาวะผู้นำ สามารถบริหารสมาชิกในกลุ่ม 3) ด้านสมาชิก การบริหาร และการมีส่วนร่วมของสมาชิก

4) ด้านการบริหารจัดการ การวางแผนดำเนินการของกลุ่ม และมีการวางแผนการผลิตล่วงหน้า 5) ด้านการผลิต และกระบวนการจัดการสินค้าของกลุ่มสถานที่ตั้ง ผลิตภัณฑ์ได้รับมาตรฐาน และมีเครือข่ายวัตถุดิบ 6) ด้านการตลาด มีช่องทางประชาสัมพันธ์และการจัดจำหน่าย 7) ด้านต้นทุน และการบริหารการเงิน มีการจัดทำบัญชี รายรับรายจ่าย มีหุ้น และมีการปันผลให้กับสมาชิก 8) ด้านการจัดการความรู้ และข้อมูลข่าวสาร และ 9) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก กลุ่มได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ (ณัฐภาณี บัวดี และอดิเรก พันเขียว, 2563)

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าพื้นบ้าน

ผ้าทอพื้นบ้านเป็นผลผลิตจากการคิดและแก้ปัญหาการดำเนินชีวิตของชาวบ้านโดยการนำวัตถุดิบที่มีอยู่ในพื้นที่มาทำให้เป็นเส้นใยสำหรับการทอ โดยเส้นใยที่ใช้ทอเป็นผืนผ้านั้น อาจมาจากพืช เช่น ฝ้ายหรือจากสัตว์ เช่น ไหมที่ให้คุณภาพดีและสวยงามที่แตกต่างกันไป สำหรับผ้าทอพื้นบ้านที่มีศักยภาพนั้นสามารถพิจารณาจาก 1) การย้อมสี ที่มีการแยกภาชนะการย้อมเพื่อป้องกันสีผสมกัน และการย้อมรักษาอุณหภูมิความร้อนของน้ำต้มสี ย้อมเส้นใยสม่ำเสมอ 2) การมัดย้อมเส้นใย ใช้ทักษะการมัดที่แน่นขึ้น เพราะหากมัดไม่แน่นจะทำให้สีย้อมกลืนเข้าหากัน ส่งผลทำให้ลวดลายไม่สม่ำเสมอและไม่สวยงาม 3) การทอผ้ามัดหมี่นั้นริมผ้ามีความเรียบเสมอกัน โดยการตีพิมพ์แน่นสม่ำเสมอ 4) การทอลายมัดหมี่นั้นช่างทอฝึกฝนการทอจนเกิดทักษะที่ชำนาญ ลวดลายจึงต่อเนื่องและสม่ำเสมอ (สุรางค์ พิมพ์คล้ายธานี และคณะ, 2562) นอกจากนี้ ผ้าทอที่มีคุณภาพต้องแสดงอัตลักษณ์เชิงรูปแบบหรือเทคนิคการทอ โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่มาใช้พัฒนา

รูปแบบการทออย่างต่อเนื่อง และนำความรู้สมัยใหม่มาผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น จนรูปแบบของผ้าทอได้รับการรับรองมาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับจากลูกค้าทั่วไป (ฐานันท์ ตั้งจุฑาภิบาล และคณะ, 2559)

สรุปได้ว่าแนวคิดการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้นต้องใช้หลักการบริหารจัดการที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม โดยกลุ่มที่มีการจัดตั้งใหม่สามารถใช้แนวคิดการพัฒนาศักยภาพกลุ่มที่สำคัญคือ ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต และด้านการตลาด

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

4.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 25 คน ได้มาโดยวิธีการเจาะจง ประกอบด้วย สมาชิกกลุ่มทอผ้า ประธานกลุ่มการจัดการท่องเที่ยว พัฒนาการ นักวัฒนธรรม ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการ สำนักงานอุตสาหกรรม สำนักงานพาณิชย์ สือมวลชน

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

4.2.1 การศึกษาเอกสาร ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทของพื้นที่และบริบทของผ้าทอพื้นบ้าน โดยการเก็บข้อมูลจากหนังสือ รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์

4.2.2 การประชุม มีดังนี้ 1) การประชุมวิเคราะห์ SWOT Analysis 2) การประชุมวิเคราะห์ปัจจัยและความต้องการของกลุ่มทอผ้า 3) การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม

ทอผ้า 4) การประชุมวางแผนการทดลองใช้แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม
ทอผ้า และ 5) การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนอผลการทดลองตาม
แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มทอผ้า

4.2.3 แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล
บริบทกลุ่ม การบริหารจัดการ และแนวทางการดำเนินการพัฒนาศักยภาพ

4.2.4 การสนทนากลุ่ม ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางการพัฒนา
ศักยภาพกลุ่ม การวางแผนดำเนินกิจกรรม การวิพากษ์วิจารณ์ผลผลิตของ
การทอผ้า และปัญหาอุปสรรค

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยประสานงานไปยังกลุ่มเป้าหมายเพื่อ
ขอสัมภาษณ์และเข้าร่วมประชุมระดมความคิดเห็น มีรายละเอียดดังนี้

4.3.1 การสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง
จำนวน 3 ครั้ง ครั้งที่ 1 เก็บข้อมูลบริบท การบริหารจัดการ ผลิตภัณฑ์กลุ่ม
มีผู้เข้าร่วม 12 คน ครั้งที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางการพัฒนาศักยภาพ
กลุ่มทอผ้า มีผู้เข้าร่วม 8 คน และครั้งที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลผลการพัฒนา
ศักยภาพกลุ่มประเด็นการวางแผนพัฒนาศักยภาพกลุ่ม มีผู้เข้าร่วม 8 คน

4.3.2 การประชุม จำนวน 5 ครั้ง ครั้งที่ 1 การวิเคราะห์ SWOT
จำนวน 1 ครั้ง มีผู้เข้าร่วม 13 คน และ ครั้งที่ 2 การกำหนดแนวทางการ
พัฒนาศักยภาพกลุ่มทอผ้า 1 ครั้ง มีผู้เข้าร่วม 10 คน ครั้งที่ 3 การประชุม
ตรวจสอบแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มทอผ้า มีผู้เข้าร่วม 8 คน ครั้งที่ 4
การประชุมวางแผนการทดลองพัฒนาศักยภาพกลุ่ม 1 ครั้ง มีผู้เข้าร่วม 8 คน
และครั้งที่ 5 การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำเสนอผลการทดลองแนว
ทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม 1 ครั้ง มีผู้เข้าร่วม 16 คน

4.3.3 การสนทนากลุ่ม จำนวน 4 ครั้ง ครั้งที่ 1 การหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม มีผู้เข้าร่วม 8 คน ครั้งที่ 2 การวางแผนดำเนินการพัฒนากลุ่ม มีผู้เข้าร่วม 6 คน ครั้งที่ 3 การวิพากษ์วิจารณ์ผลผลิตการทอผ้าปัญหาอุปสรรค มีผู้เข้าร่วม 9 คน ครั้งที่ 4 การวิพากษ์วิจารณ์ผลผลิตที่เกิดจากการทดลองทอผ้า มีผู้เข้าร่วม 9 คน

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจัดระเบียบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์เนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. ผลการวิจัย

5.1 บริบทและศักยภาพกลุ่มทอผ้าพื้นบ้าน

5.1.1 ความเป็นมาของกลุ่มทอผ้าพื้นบ้าน บ้านหนองบัว ตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2563 โดยการชักชวนชาวบ้านที่มีทักษะการทอผ้าจัดตั้งเป็นกลุ่มผ้าทอพื้นบ้าน เพื่อเป็นศักยภาพให้กับการจัดการท่องเที่ยวชุมชน มาตั้งแต่ พ.ศ. 2560 เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีวัฒนธรรมการทอผ้า ระยะแรกกลุ่มผลิตผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ และผ้าพื้น ราคาขายระหว่าง 60 - 300 บาท เมื่อนักวิจัยลงพื้นที่จัดกระบวนการวิจัยทำให้กลุ่มมีการพัฒนาศักยภาพและแนวคิดด้านการบริหารจัดการ และการพัฒนารูปแบบผ้าทอ ด้วยการเลือกใช้เส้นใยฝ้ายที่ปลูกเองที่มีทั้งสีขาวงาช้างและสีน้ำตาลอ่อนถึงเข้มที่เรียกว่า “ฝ้ายตุ่ย” แทนการใช้ฝ้ายจากโรงงาน กลุ่มของจดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝ้ายตุ่ย ในปี พ.ศ. 2563 ด้วยแนวคิดการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม เน้นการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและคุณภาพผ้าทอ

ร่วมกับผู้วิจัยอย่างต่อเนื่อง และกลุ่มยังมีการทบทวนแผนพัฒนากลุ่มที่เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาอาชีพและสังคมของหมู่บ้านด้วย

5.1.2 การวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มทอผ้าด้วยวิธีการ SWOT พบว่า 1) จุดแข็ง (1) สมาชิกกลุ่มที่มีความตั้งใจ (2) เชื่อมโยงกับกลุ่มการจัดการท่องเที่ยว (3) มีราคาถูก (4) จำหน่ายได้อย่างต่อเนื่อง (5) รับฟังความคิดเห็นของผู้ซื้อ 2) จุดอ่อน (1) สมาชิกเป็นผู้สูงอายุ (2) รูปแบบการทอขาดเอกลักษณ์และผ้าทอไม่หลากหลาย (รูปที่ 1) และ (3) ขาดการพูดคุยกัน 3) อุปสรรคคือ สถานการณ์โรคติดต่อ 4) โอกาส (1) มีหน่วยงานภาครัฐเข้าไปส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพกลุ่ม (2) มีสถาบันการศึกษาเข้าไปหนุนเสริมความรู้ทางวิชาการผ่านการวิจัยและการบริการวิชาการ (3) กลุ่มทอผ้าที่อยู่ใกล้เคียงเข้ามาเป็นเครือข่ายร่วมพัฒนา

รูปที่ 1 ผ้าทอรูปแบบเดิมที่ย้อมสีธรรมชาติและสีเคมี ผ้าทอขาดเอกลักษณ์
ที่มา : ไทยโรจน์ พวงมณี (2564)

รูปที่ 2 การออกแบบและการคัดเลือกตราผลิตภัณฑ์ที่เน้นการมีส่วนร่วม
ของกลุ่ม โดยภาพขวามือถูกคัดเลือกนำมาใช้กับผ้าทอ

ที่มา : ลักขณา แสนบุงค้อ (2564)

5.1.3 ความต้องการกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพกลุ่มทอผ้า
มีกิจกรรมดังนี้ 1) การปลูกฝ้ายอินทรีย์ที่บ้าน เพื่อสร้างอัตลักษณ์เชิงพื้นที่
และวิถีชีวิต เพื่อสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวชุมชน 2) การย้อมสีเส้นฝ้าย
จากสีธรรมชาติ และการแก้ปัญหาการเกาะติดสีบนเส้นใย 3) การพัฒนา
วิธีการทอ และการออกแบบโครงสร้างสีก่อนการทอ เพื่อให้มีลวดลายเฉพาะ
4) การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าทอของกลุ่ม เพื่อตอบสนองความต้องการของ
นักท่องเที่ยว 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทบทวนการดำเนินการและ
การพัฒนากลุ่มทอผ้า ด้วยการหาช่วงเวลาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งปัญหา

5.2 กำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มทอผ้าที่บ้าน มีดังนี้

5.2.1 แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มทอผ้า แบ่งเป็นรายด้าน
ดังนี้ 1) ด้านบุคลากร การพัฒนาเกี่ยวกับการทอ การย้อมสี การออกแบบ
โครงสร้างลวดลายผ้า และการขาย 2) ด้านการบริหารจัดการ เน้นการมีส่วน
ร่วมของสมาชิก การแสวงหาเครือข่ายการตลาด การหาเครือข่ายและ
ผู้ส่งเสริมภาครัฐและเอกชน 3) ด้านการผลิต การพัฒนากระบวนการทอ

การย้อมสีมีมาตรฐาน 4) ด้านงบประมาณ การระดมทุนจากสมาชิก 5) ด้านการตลาด การจัดจำหน่ายในกลุ่มทอผ้า ผ่านสื่อออนไลน์และพื้นที่ที่หน่วยงานภาครัฐจัดงาน

5.2.2 การเตรียมการทดลองใช้แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มทอผ้า มีขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นการศึกษาและถอดบทเรียนที่เน้นการมีส่วนร่วม 2) ขั้นการวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มทอผ้าและผลิตภัณฑ์ 3) ขั้นการกำหนดรายละเอียดการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม เช่น บทบาทหน้าที่ผู้นำและผู้ตาม การกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ โครงการและกิจกรรมที่ต้องทำร่วมกัน 4) ขั้นการดำเนินการพัฒนาศักยภาพ 5) ขั้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเมินผล และ 6) ขั้นการสร้างเครือข่ายและการตลาด

5.2.3 ผลการทดลองใช้แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มเป็นรายด้านพบว่า 1) ด้านบุคลากร มีการวางแผนและพัฒนาวิธีการทอและการย้อมด้วยการศึกษาดูงาน ปรึกษากับกลุ่มที่เชี่ยวชาญ และนำมาปรับวิธีการทอ การวางแผนสีและรูปแบบของผ้าทอ 2) ด้านการบริหารจัดการ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกชัดเจน เช่น ฝ่ายขาย ฝ่ายการเข้าร่วมอบรมหรือแสดงงานกับหน่วยงานภาครัฐ การวางแผนพัฒนาบุคลากรด้วยการอบรม และผ้าทอที่แตกต่างไปจากเดิม และร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ออกแบบตราสัญลักษณ์ของกลุ่มในช่วงการวิจัย (รูปที่ 2) โดยใช้ดอกฝ้ายสีขาวมาเป็นสัญลักษณ์ (รูปที่3) 3) ด้านการผลิต กลุ่มมีการวางแผน และพัฒนาผ้าทอด้วยการจัดหาฟืมใหม่ ๆ การใช้ฝ้ายที่ปลูกในชุมชน การย้อมสีธรรมชาติ การใช้เทคนิคการทอแบบหลวมหรือทอแบบแน่น โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญมาเป็นพี่เลี้ยง และอบรมการใช้วัสดุในชุมชนสำหรับการย้อมสี เช่น ใบสั๊ก ผาง

ต้นเอ็นหม่อน ดาวเรือง การวางตำแหน่งสีของเส้นฝ้ายให้สวยงาม ประกอบด้วย การเลือกสีที่อยู่ในเฉดสีเดียวกัน หรือสีที่แตกต่างกัน การเว้นระยะห่างของ จังหวะช่วงลาย และการกำหนดตำแหน่งการติดฉลาก 4) ด้านงบประมาณ กลุ่มยังไม่มีภาระระดมเงินทุน แต่มีการวางแผนการหักเปอร์เซ็นต์การขายเข้า กลุ่ม 5) ด้านการตลาด ทำการขายผ่านกลุ่ม และระบบออนไลน์

รูปที่ 3 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาผ้าทอ
ที่มา : ไทยโรจน์ พวงมณี (2564)

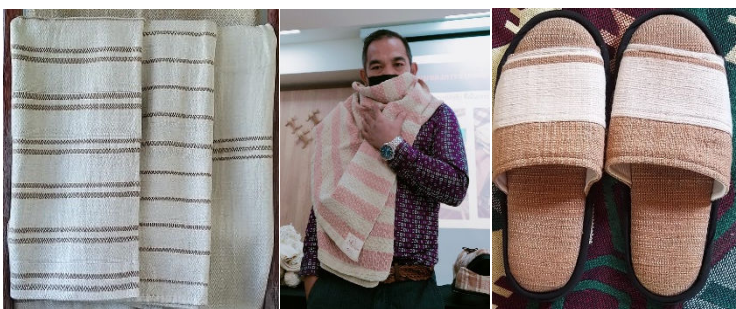
รูปที่ 4 ผลการทดลองใช้แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มทำให้ได้ผลิตภัณฑ์
ใหม่ที่มีศักยภาพและสอดคล้องกับชุมชนการท่องเที่ยว
ที่มา : ไทยโรจน์ พวงมณี (2564)

รูปที่ 5 สมาชิกกลุ่มคันทารูปแบบของวิธีการทอให้แปลกใหม่ขึ้นกว่าเดิม
ที่มา : ลักคณา แสนบุงค้อ (2564)

5.2.4 ประเมินผลการทดลองพัฒนาศักยภาพกลุ่มด้านการทอผ้า โดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยภาพรวมพบว่า 1) ด้านการบริหารจัดการ กลุ่มแบ่งบทบาทหน้าที่ชัดเจน การบันทึกการขายเป็นระบบ 2) ด้านบุคลากร และ 3) ด้านการผลิต สมาชิกกลุ่มมีการพัฒนาความรู้จากผู้เชี่ยวชาญด้านการทอ การย้อมสีธรรมชาติ และการออกแบบผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากกิจกรรมการวิจัยอย่างต่อเนื่อง เช่น ฝ้ายวัสดุการทอและสีย้อมจากธรรมชาติ ทดลองใช้ส่วนผสมการย้อมที่เท่ากัน และแตกต่างกันเพื่อให้ได้ความแตกต่างของสี ใช้อุณหภูมิความร้อนและระยะเวลาที่เหมาะสมกับการย้อมเส้นฝ้ายในแต่ละครั้ง มีการทดลองการทอออกมาหลายลักษณะเพื่อการคันทารูปแบบใหม่ ๆ มีการออกแบบพัฒนาและการจัดโครงสร้างลวดลาย วางจังหวะช่องลายและสีหลายรูปแบบทั้งกลมกลืนและแตกต่าง ทำให้กลุ่มมีรายได้จากการ

ขายมากขึ้น และราคาผ้าทอรูปแบบใหม่สูงขึ้นกว่าเดิม (รูปที่ 4 5 และ 6) ส่วน 4) ด้านการตลาด มีการขายหลายช่องทาง เช่น ขายผ่านกลุ่มการจัดการท่องเที่ยว การขายผ่านระบบออนไลน์ ส่วนด้านงบประมาณ มีการวางแผนการระดมทุนของสมาชิกกลุ่มและผู้สนใจ

รูปที่ 6 ผ้าทอและผลิตภัณฑ์จากการทดลองพัฒนาศักยภาพบุคคลากร

ที่มา : ไทยโรจน์ พวงมณี (2565)

5.2.5 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพกลุ่มทอผ้าจากการทดลองแนวทางการพัฒนาเพื่อความยั่งยืนนั้นพบว่า 1) ด้านผู้นำกลุ่ม มีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การพัฒนาผ้าทอร่วมกัน 2) ด้านการผลิต มีการพัฒนาความรู้และประสบการณ์ด้วยการศึกษาดูงาน การอบรมเชิงปฏิบัติการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายเพื่อพัฒนาการผลิตให้ได้มาตรฐาน การลดต้นทุนการผลิต (รูปที่ 7) 3) ด้านการตลาด มีการส่งเสริมความรู้ ทักษะการตลาดออนไลน์ การส่งเสริมการขายและสื่อสารโดยมีพี่เลี้ยงที่อยู่ในชุมชน 4) ด้านเงินทุน มีการเรียนรู้ด้านทุน และการพัฒนาทักษะการลงทุนในการทอผ้า 5) ด้านการ

จัดการความรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับฝ้าย การทอผ้า การออกแบบ ลวดลาย การสร้างภาพลักษณ์และมูลค่าเพิ่มให้กับผ้าทอและการท่องเที่ยว ชุมชน 6) ด้านสมาชิกและชุมชน มีการส่งเสริมให้กลุ่มมีการประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาศักยภาพกลุ่มอย่างต่อเนื่อง และ 7) ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย มีการพัฒนาการสื่อสารและการขายออนไลน์

รูปที่ 7 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อประเมินผลการทดลองการพัฒนาศักยภาพ
ที่มา : ไทยโรจน์ พวงมณี (2565)

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยมีประเด็นนำมาอภิปรายดังนี้

6.1 ศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าฝ้ายตุ่ย พบว่า ในระยะของการดำเนินการ ปี พ.ศ. 2563 กลุ่มมีการบริหารจัดการที่ยังไม่ชัดเจน มีการพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไป ขาดการวางแผนการดำเนินการร่วมกัน ส่วนศักยภาพการทอผ้าด้านนั้น กลุ่มทอได้เฉพาะลายผ้าขาม้า และผ้าสีพื้น มีลักษณะเรียบง่าย ไม่มีรูปแบบที่หลากหลาย ย้อมสีเคมี รูปแบบของผ้าขาดเอกลักษณ์และขาดความสวยงาม กลุ่มจึงมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เพื่อการพัฒนาตนเองทุกด้าน เมื่อผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลทำให้กลุ่มมีความเชื่อมั่นต่อศักยภาพของสมาชิกกลุ่มและตนเองมากขึ้น ส่งผลต่อความพยายามที่จะเรียนรู้จากเครือข่าย และให้ความร่วมมือกับนักวิจัยที่ลงพื้นที่ไปดำเนินกิจกรรมการวิจัย โดยผู้วิจัยได้มีการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น พัฒนาการจังหวัด วัฒนธรรมจังหวัดเลย นักวิชาการด้านออกแบบให้เข้าร่วมกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการพัฒนาศักยภาพกลุ่มด้วย สอดคล้องกับอุทิศ ทาหอม และคณะ (2561) วรรณพงษ์ ช่วยรักษา (2560) กมลวรรณ พัชรพร และ พิพัฒน์ สารสุข (2560) ที่พบว่าผ้าทอพื้นบ้านที่มีการผลิตกันอยู่ยังขาดคุณภาพ ขาดแหล่งขายและขาดพื้นที่จำหน่ายที่ชัดเจน ซึ่งปัจจัยหลายปัจจัยต้องอาศัยหน่วยงานภาครัฐในการเข้ามาช่วยพัฒนา และส่งเสริมความรู้ด้านการทอผ้าทั้ง ความรู้ด้านวัตถุดิบ วัสดุอุปกรณ์ กระบวนการทอ การออกแบบ กระบวนการผลิต การค้นหาเทคนิคใหม่ในการทอผ้า งบประมาณ การจัดจำหน่าย และมาตรฐานผ้าทอ การติดต่อประสานงานกับนักวิชาการด้านผ้าทอที่มีความชำนาญเพื่อมาช่วยพัฒนากลุ่มให้มีการผลิตผ้าทอที่มีคุณภาพตั้งแต่ต้นทางไปจนถึงปลายทาง ซึ่งแนวทางนี้จะส่งผลทำให้กลุ่มมีการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป ดังที่ผู้วิจัยเข้าไปดำเนินการวิจัยตามความต้องการของกลุ่มที่จะพัฒนาศักยภาพตนเองในส่วนที่กลุ่มไม่ถนัด และขาดความรู้ เช่นการปรับปรุงผ้าทอให้มีมาตรฐาน

6.2 การกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มทอผ้า

กระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพของกลุ่ม นับว่ามีความสำคัญที่จะต้องมีการกระบวนการที่ชัดเจน มีส่วนร่วมกำหนดบทบาท กฎเกณฑ์และเงื่อนไขของการบริหารจัดการกลุ่มร่วมกัน ทั้งนี้

มีเป้าหมายเพื่อให้กลุ่มได้วางเป้าหมายร่วมกันที่จะพัฒนาศักยภาพตนเองและ
ผ้าทอให้ตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อ และกลับมาซื้ออย่างต่อเนื่องได้
จากการศึกษาของ นงนุช อิ่มเรือง และสถาพร มงคลศรีสวัสดิ์ (2554) และ
จักรพงษ์ นวลชื่น (2561) พบว่าการพัฒนาศักยภาพกลุ่มเป็นกระบวนการพัฒนา
ทักษะของสมาชิกด้วยการอบรมให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการ
ด้านบุคลากร ด้านการผลิตและด้านการตลาดเพื่อให้สามารถแข่งขันกับ
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าอื่น ๆ ได้อย่างยั่งยืน มีกลยุทธ์ทำให้ผู้บริโภคซื้อผ้า
ทอของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ส่วนหลักคิดสำคัญของพัฒนา คือ การมีส่วนร่วมใน
การบริหารจัดการ การดำเนินงาน การมีเป้าหมายร่วมกันอย่างชัดเจน
ตัวผู้นำกลุ่มต้องเสียสละ มีความรู้และทักษะการทำงาน ส่วนสมาชิกกลุ่มต้อง
มีความมุ่งมั่น สามัคคี ร่วมวางแผนคิดค้น และริเริ่มสร้างสรรค์ มีการนำภูมิ
ปัญญาท้องถิ่นมาช่วยพัฒนาและมีการสร้างเครือข่ายกับภาครัฐให้เข้ามาหนุน
เสริม จนสามารถพึ่งพาตนเองได้ สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของ
กลุ่มทอผ้านั้น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพและหน่วยงานภาครัฐต้องเข้า
มาขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง เช่น นักวิจัยหรือกลุ่มเครือข่ายการทอผ้า
สอดคล้องกับฐานันท์ ตั้งรุจิกุล และคณะ (2559) ที่พบว่าการบริหารจัดการ
กลุ่มให้ประสบความสำเร็จนั้น มีปัจจัยดังนี้ 1) ด้านผู้นำ และการบริหาร
จัดการมีความชัดเจน 2) ด้านการวางแผน มีการกำหนดเป้าหมายและทิศ
ทางการพัฒนากลุ่ม มีการนำปัญหามาแก้ไขร่วมกันอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านการตลาด
ด้วยการติดตามและเก็บข้อมูลความต้องการของลูกค้า มีสถานที่จำหน่ายและ
มีเครือข่ายการตลาด 4) ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้วยการนำ
เทคโนโลยีมาผสมผสานกับภูมิปัญญา เพื่อการพัฒนากิจการดำเนินงาน

5) ด้านการบริหารสมาชิก โดยการกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก มีการสร้างแรงจูงใจ ขวัญกำลังใจ ความพึงพอใจและมีการประชุมเพื่อประเมินผลการทำงานของกลุ่ม และ 6) ด้านการจัดการผลิตภัณฑ์ มีขั้นตอนที่ชัดเจน การควบคุมกระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐาน และวางแนวทางการปรับปรุงพัฒนาเพื่อการรับรองคุณภาพที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งคนในกลุ่มและคนนอกกลุ่ม อย่างไรก็ตามการกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าจะต้องเริ่มต้นจากการมีปัญหาเกิดขึ้นกับกลุ่ม จากนั้นจึงแสวงหาทางออก มีการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินการและประเมินผลเพื่อพัฒนาร่วมกันที่เรียกว่า “การมีส่วนร่วม” ซึ่งย่อมาทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ เกิดความยั่งยืน ผ้าทอมีคุณค่าและคุณภาพ สอดคล้องกับผกามาต บุตรสาลี และคณะ (2562) ที่พบว่า การพัฒนากลุ่มทอผ้านั้นจะต้องเริ่มจากการร่วมกันคิดร่วมกันวิเคราะห์ และการตัดสินใจร่วมกัน เพื่อให้การดำเนินการของกลุ่มมีมาตรฐาน โดยเฉพาะด้านบุคลากรที่เป็นผู้ผลิตผ้าทอที่ต้องมีการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การออกแบบและการผลิตตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้ซื้อเป้าหมายได้มากที่สุด

ส่วนการพัฒนาบุคลากรด้านการผลิตและการตลาดนั้น กลุ่มได้สร้างรูปแบบผ้าทอใหม่ที่เน้นสวยงาม ความทันสมัยและความแปลกใหม่ตามที่คุณซื้อให้ข้อเสนอแนะ ดังความคิดของกลุ่มที่ว่า “ผ้าทอที่มีรูปแบบและลักษณะที่สวยงาม แปลกใหม่ไปจากเดิมและกลุ่มทอผ้าอื่น จะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้ผู้ซื้อสนใจและตัดสินใจซื้อ” และสร้างพื้นที่การขายผ่านกลุ่มการท่องเที่ยวและช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ ฐิติพันธ์ จันทร์หอม (2559) และวรรณพงศ์ ช่วยรักษา (2560) กล่าวว่า กลุ่มทอผ้าต้องพัฒนารูปแบบให้มี

ลักษณะร่วมสมัยอยู่เสมอ ด้วยการเลือกใช้วัตถุดิบและการออกแบบผสมผสาน มีการผสมผสานองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมเฉพาะของพื้นที่มาทำให้เป็นเรื่องราวของผ้าทอพื้นบ้านด้วย จรัสพิมพ์ วังเย็น (2554) กล่าวว่าช่างทอผ้าต้องสืบสารจิตวิญญาณของชุมชนลงบนผืนผ้าเพื่อทำให้ผ้าทอมีคุณค่าจากเรื่องราว ความประณีตจากวัสดุ ลวดลาย สีเส้นและเทคนิคการทอจินตนา ลิโนโพธิ์ศาล (2554) กล่าวว่าการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มร่วมกันจะทำให้ผ้าแปลกใหม่ ทันสมัย วิธีการทอและการย้อมสีมีคุณภาพและมีอัตลักษณ์ ซึ่งผู้ซื้อจะยอมรับและตัดสินใจซื้อผ้าทอนำกลับไปใช้ประโยชน์ต่อไป อย่างไรก็ตามก็มีการพัฒนาศักยภาพกลุ่มด้านการผลิตและการตลาดที่ดีขึ้น จิตพนธ์ ชุมเกต (2560) ได้ให้แนวคิดการพัฒนาดังนี้ 1) เพิ่มคุณค่าและมูลค่ากลุ่มผ้าทอด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) พัฒนาศักยภาพกลุ่มด้วยการศึกษาลำรวจตลาด และทดลองตลาดอย่างต่อเนื่อง 3) จัดการศักยภาพชุมชนเพื่อรองรับการพัฒนาและผ้าทอ อย่างไรก็ตามรูปแบบการดำเนินการของกลุ่มผ้าทอที่ก้าวหน้าขึ้นนั้น มักแสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์ความทันสมัยและความเป็นต้นแบบที่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยมีภาครัฐเข้าไปหนุนเสริม สอดคล้องกับ จิตพนธ์ ชุมเกต (2560) ที่กล่าวว่าภาครัฐต้องเข้าไปพัฒนาศักยภาพกลุ่มให้มีความรู้ความเข้าใจถึงรสนิยม ความทันสมัยและความแตกต่างของผ้าทอด้วยการค้นหารูปแบบและการใช้วัสดุที่มีอัตลักษณ์

สำหรับด้านบริหารจัดการกลุ่มให้คงอยู่และมีความเข้มแข็งนั้นกลุ่มต้องมีการขับเคลื่อนด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สมาชิกกลุ่ม ร่วมกันคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ในคุณค่าและความสำคัญของการ

พัฒนาตนเอง และมีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐให้เข้ามาดูแลจนสามารถพึ่งตนเองได้ อุทิศ ทาหอม และคณะ (2561) กล่าวว่าภาครัฐพร้อมเข้ามาส่งเสริมการดำเนินของกลุ่มเพื่อยกระดับกลุ่มให้มีประสิทธิภาพ ส่วนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือนั้น ถือว่าช่วยผลักดันให้กลุ่มมีการพัฒนาศักยภาพตนเองมากขึ้น โดยต้องมีผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าทอและการออกแบบที่มีประสบการณ์มาเป็นที่ปรึกษาเพื่อให้ข้อเสนอแนะนำไปพัฒนาศักยภาพตนเอง สอดคล้องกับ วรรณพงศ์ ช่วยรักษา (2560) ที่พบว่ากลุ่มทอผ้าที่ประสบความสำเร็จจะสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยกันให้ช่วยขับเคลื่อนกลุ่มไปด้วยกันอย่างต่อเนื่อง มีการขยายเครือข่ายการผลิตและจัดจำหน่าย เพื่อยกระดับผ้าทอให้ได้มาตรฐานต่อไป

7. ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

หน่วยงานภาครัฐและเอกชนสามารถนำผลจากการกำหนดแนวทางนี้ไปสู่การจัดกิจกรรมการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้า โดยการจัดกิจกรรมจะต้องเน้นให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรม หรือนำเสนอผลของการจัดกิจกรรมและแนวทางการพัฒนาต่อไปของกลุ่มที่ได้รับจากการจัดกิจกรรม ซึ่งการเข้าไปดำเนินการนั้นจะต้องมีการวางแผนการดำเนินการที่ชัดเจน มีการใช้วิทยากรที่มีความชำนาญการด้านการทอผ้าและการย้อม ทั้งนี้ เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่มีรูปแบบตามตลาดและผู้ซื้อต้องการร่วมกัน โดยกระบวนการพัฒนาจะสร้างกลุ่มเรียนรู้และดำเนินการต่อไปได้เองในอนาคต

8. เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ พัชรพร และพิพัฒน์ สารสุข. (2560). “แนวทางในการพัฒนาศักยภาพทางการออกแบบผลิตภัณฑ์แฟชั่นประเภทกระเป๋าจากเศษผ้า : กรณีศึกษา ผ้าทอไทลื้อบ้านเฮี้ย อำเภอปัว จังหวัดน่าน”. *วารสารวิจิตรศิลป์*. 8(1), 60-105.
- จรัสพิมพ์ วังเย็น. (2554). “แนวคิดหลังสมัยการย้อนสู่โลกแห่งภูมิปัญญา”. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ*. 13(1), 21-31.
- จักรพงษ์ นวลชื่น. (2561). *แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ยั่งยืนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ศึกษากรณีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม และจังหวัดสกลนคร*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร.
- จิตพนธ์ ชุมเกตุ. (2560). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี*. คณะวิทยาการจัดการ. มหาวิทยาลัยศิลปากร, เพชรบุรี.
- จินตนา ลิ้มโพธิ์ศาล. (2554). *การพัฒนากลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้านหนองแซ่ ตำบลตองโขบ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร (ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต)*. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

- ณัฐภาณี บัวดี และอดิเรก พันเขียว. (2563). “แนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วย ในอำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก”. *วารสารศรีวันาลัยวิจัย*. 9(1), 15-24.
- นงนุช อิ่มเรือง และสถาพร มงคลศรีสวัสดิ์. (2554). “แนวทางการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมบ้านห้วยหลิม”. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*. 4(2), 1-15.
- นุชนาถ ทับครุฑ, ศุภพิชญ์ บุญแก้ว และอรอนงค์ อำภา. (2563). *การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตรังเพื่อเพิ่มโอกาสความสำเร็จ*. ตรัง: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- ฐานันท์ ตั้งจุจิกุล, รัชมนต์ คำศรี, พาฝัน รัตนะ และไอริน สกุลศักดิ์. (2559). ศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผ้าทอนาหมื่นศรี จังหวัดตรัง. *การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 7* (1326-1336). มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่.
- ฐิติพันธ์ จันทร์หอม. (2559). “การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอภูมิปัญญาของชาวไทยทรงดำในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย”. *วารสารสมาคมนักวิจัย*. 21(1), 181-192.
- ผกามาต บุตรสาดี, แก้วมณี อุทธีรัมย์ และอุดมพงษ์ เกศศรีพงษ์ศา. (2562). “แนวทางการพัฒนาศักยภาพในการสร้างเอกลักษณ์สินค้าเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนกลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านโพนก่อ ตำบลท่ากอน อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร”. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*. 14(16), 42-56.

พระครูประภัทรสุตธรรม (วงศ์สุนทร). (2561). *การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาการทอผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านดู่นาหนองไผ่ ตำบลนาหนองไผ่ อำเภอยะรังบุรี จังหวัดสุรินทร์* (ปริญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

วรรณพงศ์ ช่วยรักษา. (2560). *แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มสตรีทอผ้าฝ้ายย้อมครามบ้านถ้ำเต่าจังหวัดสกลนคร* (ปริญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

สุภาวงศ์ พิมพ์คล้ายธานี, พระราชสิทธิเวที, พระครูศรีเมธาภรณ์ และพระมหานันทวิทย์ แก้วบุตรดี. (2562). “การบริหารจัดการผ้าทอพื้นเมืองเพื่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่นในอาเซียน”. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. 6(3), 1232-1248.

ศรีปริญา ฐูประจาง. (2546). *ภูมิปัญญาพื้นบ้านเพื่อการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อุทิศ ทาหอม, จริยา ดวดไธสง และอันธิกา คงประโคน. (2561). “แนวทางการบริหารจัดการกลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองไทรงาม ตำบลชุมเห็ด อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์”. *วารสารพัฒนาศาสตร์*. 1(1), 97-129.

ปัจจัยในการดำเนินธุรกิจของการเป็นผู้ประกอบการ
ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่ประสบความสำเร็จ
FACTORS INFLUENCING BUSINESS OPERATION OF
SUCCESSFUL SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESS
ENTERPRISES (SMEs)

จุฑาภรณ์ เสาร์พูล^{1*} และสรัญณี อุเสินยาง²
Jutaphon Sowpul^{1*} and Saranee U-senyang²

Received Date: February 3, 2022

Revised Date: March 15, 2022

Accepted Date: October 19, 2022

¹ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

² อาจารย์ ดร., หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

* Corresponding author, e-mail: juta.pnu@gmail.com

บทคัดย่อ

ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เพราะ SMEs ทำให้เกิดการจ้างงานและการขยายตัวของภาคการผลิตสินค้าและอุตสาหกรรมบริการ การประกอบธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ ผู้ประกอบการจะต้องศึกษาการดำเนินงานของธุรกิจ ต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจหลายด้าน โดยเฉพาะการดำเนินธุรกิจในปัจจุบันต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้ประกอบการจะต้องติดตามและทำความเข้าใจเพื่อที่จะได้ประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ การศึกษาถึงปัจจัยในการดำเนินธุรกิจของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่ประสบความสำเร็จนั้นมีหลายปัจจัยในที่นี้ผู้เขียนขอเสนอ ปัจจัยด้านการจัดการ(Management) ด้านการตลาด (Marketing) ด้านการดำเนินการและเทคโนโลยี (Operation and Technology) ด้านการเงิน (Financing) และรวมไปถึงความสำเร็จของธุรกิจ (SMEs) ในมุมมองด้านการเงิน (Financing) ด้านลูกค้า (Customer) ด้านกระบวนการภายใน (Internal) ด้านการเรียนรู้และเติบโต (Learning and Growth) ซึ่งเป็นการประเมินผลความสำเร็จขององค์กรแบบสมดุล หรือ Balance Scorecard ซึ่งผู้เขียนได้ศึกษา วิเคราะห์อ้างอิงจากแหล่งข้อมูลทางวิชาการต่าง ๆ ประกอบด้วยบทความ วิทยานิพนธ์ และการศึกษาค้นคว้าอิสระ งานวิจัยรวมถึงแหล่งข้อมูลทางสื่อออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ต

คำสำคัญ : ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, ปัจจัยในการดำเนินธุรกิจ, ความสำเร็จในการประกอบธุรกิจ

Abstract

Small and medium-sized enterprises (SMEs) play an important role in country's economic development because SMEs results in employment and expansion of manufacturing sectors and service industries. To be successful in running a business, entrepreneurs must study business operations requiring knowledge and understanding of many aspects. These days, business operations are facing a rapidly changing environment which entrepreneurs must follow and understand in order to be successful in a business. There are several business factors to study to be successful entrepreneurs; management factors, marketing factors, operational and technology factors, financial factors and also the success of businesses (SMEs) in terms of a financial perspective, customer, internal process and learning and growth. This is a balanced success's assessment of the organization. The author has studied the references from various academic sources such as articles, theses and independent studies, research, and online resources on the Internet.

Keywords: Small and medium-sized business enterprises,
Factors Influencing Business Operation, Business success

1. บทนำ

ธุรกิจในปัจจุบันอยู่ในโลกแห่งการแข่งขันที่ไร้พรมแดนมีการแข่งขันและมีความรุนแรงมากเนื่องจากมีคู่แข่งมากขึ้น เป็นยุคที่ปลาเร็วกินปลาช้า ธุรกิจจึงต้องตื่นตัวและปรับเปลี่ยนให้ทันกับสถานการณ์และพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของตลาด โดยกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and medium-sized business enterprises) ซึ่งเป็นภาคธุรกิจที่มีส่วนสำคัญในระบบเศรษฐกิจ มีบทบาทในการผลิต การลงทุน และการจ้างงาน จึงเป็นกลไกหลักในการฟื้นฟูแก้ไขปัญหาความยากจน และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเนื่องจากธุรกิจ SMEs เป็นจุดกำเนิดผู้ประกอบการซึ่งแหล่งก่อให้เกิดการจ้างงานในชุมชน ให้คนในชุมชนได้ฝึกทำงาน เสริมทักษะ ส่งเสริมประสบการณ์เพื่อก้าวสู่แหล่งกิจการขนาดใหญ่ มีการใช้วัตถุดิบจากในพื้นที่ให้เกิดมูลค่าเพิ่มสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรและคนในชุมชนที่เป็นแหล่งวัตถุดิบของ SMEs ซึ่งช่วยป้องกันการผูกขาดในระบบเศรษฐกิจ ในขณะเดียวกันก็เป็นหน่วยผลิตที่สร้างความหลากหลายให้กับผลิตภัณฑ์ และในบางรายยังเป็นห่วงโซ่การผลิตชั้นกลางของห่วงโซ่การผลิตในธุรกิจขนาดใหญ่ (นัสนี มะแน, 2562)

การดำเนินธุรกิจในยุคปัจจุบัน ผู้ประกอบการต้องเผชิญกับปัจจัยแวดล้อมทางธุรกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ล้วนส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่รวมถึงการดำเนินธุรกิจด้วย การปรับตัวให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นทางออกสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของธุรกิจ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและที่กำลังจะเกิดมากขึ้นในอนาคต ล้วนเป็นความท้าทายที่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำเป็นต้อง

เรียนรู้และเตรียมพร้อมรับมือ ซึ่งความสำเร็จของธุรกิจ ก็คือความสามารถในการดำเนินธุรกิจให้ได้ผลเป็นที่น่าพอใจหรือบรรลุเป้าหมายที่องค์กรได้กำหนดไว้ จำเป็นต้องมีการประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานเพื่อพิจารณาถึงความสำเร็จในแต่ละด้านตามวัตถุประสงค์และปัจจัยขององค์กร ซึ่งนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายในการดำเนินงาน การประเมินองค์กรแบบสมดุลเป็นวิธีหนึ่งในการประเมินผลการดำเนินงานที่ช่วยให้มองเห็นภาพในการดำเนินงานทั้งองค์กรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้และสร้างความสำเร็จให้แก่องค์กรได้ การประเมินผลองค์กรแบบสมดุล หรือ Balance Scorecard เป็นผลงานของศาสตราจารย์ร็อบเบิร์ต แคปแลน (Robert Kaplan) อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด และ ดร.เดวิด นอร์ตัน (Dr.David Norton) ที่ปรึกษาด้านการจัดการ การประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรด้วย 4 มุมมอง ได้แก่ มุมมองด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และเติบโต แทนที่จะมีมุมมองด้านการเงินเพียงอย่างเดียว เพื่อผลักดันสู่ความสำเร็จในปัจจุบันและอนาคต (เชาวลิต ประสิทธิ์, 2561)

เนื่องจากปัจจุบันมีหลายปัจจัย ที่บ่งบอกได้ว่าธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จำเป็นต้องปรับตัวอย่างมากเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้ได้อย่างเหมาะสม จึงจะสามารถดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้ ปัจจัยด้านการจัดการ (Management) ด้านการตลาด (Marketing) ด้านการดำเนินการและเทคโนโลยี (Operation and Technology) ด้านการเงิน (Financing) ที่ผู้เขียนยกมานำเสนอ ทั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำมาปรับปรุงพัฒนาองค์กรธุรกิจดังกล่าวและเป็นแนวทางในการการดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านและผู้สนใจเล็งเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการดำเนินธุรกิจ ในด้านการจัดการ (Management) ด้านการตลาด (Marketing) ด้านการดำเนินการและเทคโนโลยี (Operation and Technology) ด้านการเงิน (Financing) ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ในมุมมองต่าง ๆ ประกอบด้วย ด้านการเงิน (Financing) ด้านลูกค้า (Customer) ด้านกระบวนการภายใน (Internal) และด้านการเรียนรู้และเติบโต (Learning and Growth) ซึ่งเป็นการประเมินผลองค์กรแบบสมดุล หรือ Balance Scorecard ดังที่กล่าวมาข้างต้น

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

การมององค์กรธุรกิจของผู้ประกอบการอย่างเป็นคนนอกจะทำให้เรามองเห็นภาพใหญ่ และมองเห็นจุดอ่อนของการประกอบกิจการ ดังนั้น ผู้ประกอบกิจการหรือเจ้าของธุรกิจ ควรที่จะศึกษาถึงปัจจัยในการดำเนินธุรกิจในด้านต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการขับเคลื่อนธุรกิจไปสู่ความสำเร็จในอนาคต ดังต่อไปนี้

2.1 ปัจจัยด้านการจัดการ

การจัดการ (Management) คือ การทำให้กลุ่มบุคคลในองค์กรเข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันขององค์กร การจัดการประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์กร การสรรหาบุคลากร การนำหรือการสั่งการ และการควบคุมองค์กรหรือความพยายามที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน การจัดการทรัพยากรประกอบด้วย การใช้งานและการจัดวางทรัพยากรบุคคล

ทรัพยากรการเงิน ทรัพยากรเทคโนโลยี และทรัพยากรธรรมชาติ และยังช่วยการบริหารให้กับองค์กรต่าง ๆ ให้เจริญรุ่งเรือง (วิชัย ชัยนาคสิงห์, 2564)

การจัดการ (Management) มีความหมายกว้างขวาง 1) ครอบคลุมถึงหน้าที่ต่าง ๆ ที่กำหนดทิศทางในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร 2) มีจุดมุ่งหมายสู่ความสำเร็จขององค์กรที่มาจากการทำงานร่วมกัน โดยใช้บุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ 3) การรักษาไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมที่บุคคลทำงานร่วมกันในกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพการที่องค์กรถูกออกแบบขึ้น พิจารณาในเรื่องสายงานความรับผิดชอบ อำนาจหน้าที่ และการติดต่อสื่อสารภายในองค์กรนั้น ๆ มีส่วนสำคัญในการทำให้การจัดองค์กรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งจะทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย และให้มุมมองการจัดการไว้ว่า “เป็นกิจกรรมที่มีความสลับซับซ้อน ซึ่งผู้บริหารได้สร้างขึ้น รักษาไว้ และปรับปรุงองค์กรทั้งหลายให้ประสบความสำเร็จ”

การจัดการ (Management) เป็นกระบวนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับคนและทรัพยากรในองค์กร มีขอบเขตครอบคลุมไปสู่เรื่อง การบริหารนโยบาย (Policy) การบริหารอำนาจหน้าที่ (Authority) การบริหารคุณธรรม (Morality) การบริหารที่เกี่ยวข้องกับสังคม (Society) การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Staffing) การอำนวยความสะดวก (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting) ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นล้วนเป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร” ที่เรียกว่า แฟ้มส์-โพสคอร์บ (PAMS-POSDCORB) (เกษม แก้วสนั่น และเพ็ญศรี ฉิรินัง, 2564)

2.2 ปัจจัยด้านการตลาด

การตลาด (Marketing) เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้บริโภคหรือกลุ่มเป้าหมายตัดสินใจเลือกสินค้าหรือบริการ ผู้ประกอบการจะต้องสร้างความแตกต่างทางการตลาดซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญของผู้ประกอบการ ซึ่งเห็นได้ว่าในปัจจุบันธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มีผู้ประกอบการเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุผลนี้ผู้ประกอบการจะต้องสร้างความแตกต่างเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าในกลุ่มต่าง ๆ อีกทั้งมีธุรกิจที่แปลกใหม่เข้ามาอันเนื่องมาจากผลของการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี มีลูกค้าเฉพาะกลุ่มที่มีความต้องการของสินค้าแตกต่างไปจากกลุ่มลูกค้าทั่วไป ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จึงจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถเป็นพิเศษจึงจะสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าในกลุ่มนี้ได้ (พุดिया เพชรคง, พวงเพ็ญ ชูรินทร์, และอรุณ คงรุ่งโชค, 2560)

ส่วนประสมทางการตลาดในอดีตนั้น จะมองแค่ 4P's เป็นเครื่องมือที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจ แต่ในปัจจุบันการมองแค่ 4P's คงไม่เพียงพอกับโลกของธุรกิจในปัจจุบันได้ ส่วนประสมการตลาดจึงมีมากกว่า 4P's ไปแล้ว ส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของลูกค้าและผู้บริโภคนั้นประกอบไปด้วย 1) ผลิตภัณฑ์และบริการ(Product) จะต้องคำนึงถึงคุณภาพของการนำเสนอ ซึ่งเป็นสิ่งที่สร้างความพอใจให้กับผู้บริโภคและเป็นทางเลือกในการตัดสินใจ 2) ราคาสินค้าและบริการ (Price) เป็นสิ่งที่ผู้บริโภคใช้พิจารณาว่าเหมาะสมกับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ได้รับกลับมาหรือไม่ 3) การกระจายสินค้า / สถานที่ให้บริการ(Place) การเข้าถึงผลิตภัณฑ์หรือบริการ ทำเลที่ตั้งและการกระจายสินค้าให้ทั่วถึงเพื่อเป็นการ

อำนวยความสะดวกแก่ผู้บริโภคได้ง่าย ย่อมก่อให้เกิดผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการเช่นกัน 4) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) การได้รับข้อมูลข่าวสารที่กล่าวขานถึงผลิตภัณฑ์และบริการไปในทางบวก ซึ่งหากตรงกับความรู้สึกที่ดีกับผลิตภัณฑ์และบริการอยู่แล้วย่อมมีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคและเป็นแรงจูงใจผลักดันให้ผู้บริโภคมีความต้องการสินค้าและบริการนั้นมากขึ้นไปด้วย 5) การออกแบบบรรจุภัณฑ์และบริการ (Packaging) สินค้าที่มีบรรจุภัณฑ์สวยงามย่อมมีความได้เปรียบในการแข่งขัน และการบริการโดยคำนึงถึงสำคัญของผู้รับบริการเป็นหลักย่อมสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการให้เกิดความพึงพอใจได้ง่าย 6) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Evidence) การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่ประกอบการจะทำให้เกิดความประทับใจและย่อมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคและผู้รับบริการอย่างแน่นอน 7) กระบวนการบริการ (Process) เป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยสร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริโภคและผู้รับบริการ ประสิทธิภาพของการจัดการระบบส่งผลให้ปฏิบัติงานมีความคล่องตัวและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและผู้รับบริการ เช่น การนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาจัดการในด้านของระบบข้อมูล เป็นต้น (ถนนพวงษ์ พานิช, 2565)

2.3 ปัจจัยด้านการดำเนินการและเทคโนโลยี

การดำเนินการและเทคโนโลยี (Operation and Technology) การนำเทคโนโลยีโดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน ไม่เพียงเพื่อเพิ่มผลผลิตภาพรวมขององค์กร เช่น การลดค่าใช้จ่ายและระยะเวลาในการดำเนินงานให้สั้นลงเท่านั้น

แต่เทคโนโลยีได้กลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญเชิงกลยุทธ์ ซึ่งช่วยสร้างความสำเร็จได้เปรียบในการแข่งขันแก่ธุรกิจ นอกจากนี้ การเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีของธุรกิจยังช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในความรู้สึกของผู้บริโภคและผลผลิตที่ได้มีมูลค่าเพิ่มขึ้นมากกว่าผลรวมของปัจจัยนำเข้า วงจรของการดำเนินการคือการสร้างมูลค่าซึ่งเป็นชุดกิจกรรมที่เกิดตามโซ่มูลค่า ซึ่งกระจายมาจากผู้ขายปัจจัยการผลิตไปยังลูกค้า กิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่าจะเป็นความสูญเปล่าควรถูกยกเลิกไป (ณัฐวุฒิ วิเศษ, 2560)

เทคโนโลยีได้เข้ามาเสริมปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิตได้เป็นอย่างดีสามารถผลิตสินค้าและให้บริการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์มาก การดำเนินกิจกรรมทางด้านเทคโนโลยีที่ก่อให้เกิดสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่และกระบวนการผลิตใหม่ โดยรวมถึงการใช้เทคโนโลยีที่ก่อให้เกิดการปรับปรุงอย่างมากในคุณลักษณะสำคัญของผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิตของผู้ผลิตสินค้าและบริการ ความสามารถในการดำเนินงานขององค์กรที่เหนือกว่าองค์กรอื่นหรือคู่แข่ง และคงความเหนือกว่านั้นได้ในระยะยาว ความยั่งยืนนี้ไม่มีกำหนดว่าเวลาเท่าใด และไม่ได้หมายความว่าที่ยั่งยืนตลอดไป หากองค์กรใดอยู่ในสถานะของความได้เปรียบในการแข่งขันจะมีความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืนได้ และจะเกิดผลการดำเนินงานที่ดี (รัชตา กาญจนโรจน์, วิจิต อุ๋อัน, และกัลยารัตน์ ชีระธนชัยกุล, 2563)

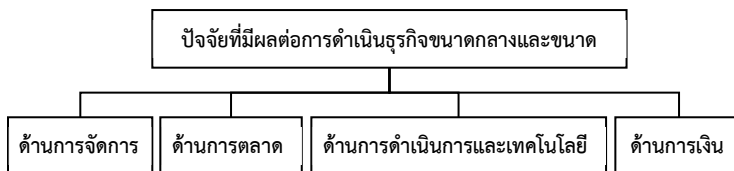
2.4 ปัจจัยด้านการเงิน

การเงิน (Financing) เงินหรือทุน ที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจทั้งจากเงินทุนภายในและภายนอก ในทางธุรกิจเงินทุนถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญที่สุด เพราะการทำธุรกิจทุกอย่างไม่สามารถดำเนินได้ดีหากขาดทุนใน

การดำเนินงาน กล่าวได้ว่าการทำธุรกิจทุกอย่างจะต้องเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยเงินทุน เพราะจะเป็นตัวขับเคลื่อนธุรกิจและปัจจัยต่าง ๆ ให้ดำเนินการไปได้ทั้งในด้านค่าแรงคน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ค่าใช้จ่ายในการซื้อวัสดุมาใช้ในการทำธุรกิจ หน้าที่และความรับผิดชอบในการบริหารการเงินอาจจะแตกต่างกันไปบ้างตามลักษณะและขนาดของธุรกิจที่แตกต่างกันในองค์กรธุรกิจทุกขนาดต่างมีความจำเป็นที่จะต้องตัดสินใจในเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเงิน โดยมีหน้าที่หลักด้านการเงิน 3 ประการ ประการแรกการคาดการณ์ถึงความต้องการเงินทุนเป็นเรื่องของการวิเคราะห์วางแผน ประการที่สองการจัดหาเงินทุนมาบอกให้รู้ว่าการจะหาเงินทุนมาใช้จ่ายตามที่ต้องการเมื่อใด ด้วยวิธีการใด ประการที่สาม การจัดสรรเงินลงทุนไปในธุรกิจ โดยจะต้องให้ความสำคัญระหว่างความสามารถในการทำกำไรและสภาพคล่องของกิจการ การมุ่งเป้าไปที่การพัฒนา เงินจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ (ณัฐวุฒิ วิเศษ, 2560)

สภาพคล่องทางการเงิน (Liquidity หรือ Financial Liquidity) หมายถึงความสามารถของธุรกิจ ในการชำระหนี้ระยะสั้น (Current Liabilities) ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากต่อการดำเนินธุรกิจ เพราะแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการจัดหาเงินสดที่เพียงพอต่อความต้องการในการดำเนินธุรกรรมทางการค้า การลงทุนโครงการต่าง ๆ และในกรณีที่ธุรกิจเกิดสถานการณ์วิกฤตสภาพคล่องทางการเงินเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของธุรกิจ การล่มสลายของหลาย ๆ ธุรกิจที่เกิดขึ้น สาเหตุส่วนใหญ่จะเกิดจากปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงิน ดังจะเห็นได้จากกิจการที่ปิดตัวลง หรือมีปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงินจะมึงบการเงินปกติ ไม่ได้ส่งสัญญาณบ่งบอกให้ทราบว่าการกำลังมีปัญหาหาก่อนแต่อย่าง

ใด โดยงบประมาณยังแสดงให้เห็นว่าธุรกิจมีความสามารถในการสร้างผลกำไร และมีกำไรสะสมอยู่จำนวนมาก แต่สาเหตุสำคัญที่ทำให้กิจการเหล่านั้นต้องปิดกิจการลงจะมาจากเหตุผลเดียวกัน คือกิจการประสบปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงิน ไม่มีกระแสเงินสดและทุนหมุนเวียนเพียงพอในการดำเนินกิจการ ขาดความเชื่อถือจากคู่ค้าและสถาบันการเงิน ทำให้ไม่สามารถชำระค่าสินค้าหรือไม่สามารถคืนเงินกู้ระยะสั้นให้กับเจ้าหนี้ได้ จนถูกฟ้องร้องและถูกขึ้นบัญชีดำ ทำให้ไม่มีเงินทุนหมุนเวียนในการนำมาใช้ในการดำเนินงานอีกต่อไป เพื่อไม่ให้ธุรกิจต้องเผชิญกับปัญหาด้านสภาพคล่องทางการเงิน ธุรกิจจึงต้องมีการวางแผนกลยุทธ์ทางการเงิน และเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเงินค่า ธุรกิจต้องอาศัยปัจจัยที่สำคัญคือ การรักษาระดับอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ที่เหมาะสมกับประเภทธุรกิจ ความสามารถในการจัดหาแหล่งเงินทุนระยะยาว และการเพิ่มขึ้นของกระแสเงินสด รวมทั้งการจัดวางระบบบริหารงานที่เหมาะสม จะมีความสำคัญยิ่งต่อกิจการในมุมมองที่ช่วยประกันความต่อเนื่องในการดำเนินธุรกิจ และเพื่อให้มั่นใจว่าระบบบริหารความเสี่ยงด้านสภาพคล่องทางการเงินที่จัดวางมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบายของกิจการ ขนาดของธุรกิจ และลักษณะของการดำเนินงานที่เป็นทางคำปกติของกิจการ และสถานะความเสี่ยงที่ธุรกิจประสบอยู่ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต โดยวิธีการบริหารความเสี่ยงสภาพคล่องทางการเงินมีหลายวิธี ได้แก่ การจัดทำประมาณการกระแสเงินสด การบริหารเงินทุนหมุนเวียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การจัดวงเงินสำหรับเงินทุนหมุนเวียนให้เพียงพอเมื่อขยายเติบโตขึ้น การเตรียมความพร้อมในการจัดหาแหล่งเงินทุน และการเตรียมเงินสำรองด้านสภาพคล่องทางการเงิน (สุภัทร ฐะธรรมานนท์ และไพรัช พรพันธ์เดชวิทยา, 2563)

รูปที่ 1 ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

3. ความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ความสำเร็จของธุรกิจ คือ ความสามารถในการดำเนินธุรกิจให้ได้ผลเป็นที่น่าพอใจหรือบรรลุเป้าหมายตามที่องค์กรได้กำหนดไว้ จำเป็นต้องมีการประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อพิจารณาถึงความสำเร็จในแต่ละด้านตามวัตถุประสงค์และปัจจัยขององค์กรซึ่งนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายในการดำเนินงาน การประเมินองค์กรแบบสมดุล หรือ Balance Scorecard เป็นการประเมินผลขององค์กรประกอบด้วย 4 มุมมอง ดังต่อไปนี้ (วารุณี กุลรัตนวิจิตร, 2560)

1) มุมมองด้านการเงิน (Financial Perspective) หมายถึง ตัวชี้วัดความสำเร็จที่มีต่อการปฏิบัติงานและนโยบายจากส่วนที่กระจายไปสู่ระดับต่าง ๆ เพื่อนำไปปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นไปที่การเพิ่มขึ้นของรายได้การเพิ่มขึ้นของกำไรและการลดต้นทุนให้ต่ำลง ซึ่งประกอบด้วยวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1.1) ด้านการเพิ่มขึ้นของรายได้ (Revenue Growth) ตัวชี้วัด ได้แก่ รายได้จากสินค้าและบริการใหม่ต่อรายได้ทั้งหมด หรือกำไรสุทธิจากสินค้าและบริการใหม่ การเพิ่มขึ้นของรายได้จากลูกค้ากลุ่มใหม่ เป็นต้น

1.2) ด้านการลดลงของต้นทุน (Cost Reduction)

ตัวชี้วัดที่สำคัญคือ การลดลงของต้นทุนต่อหน่วยตัวชี้วัด ได้แก่ ต้นทุนต่อหน่วยที่ลดลง ต้นทุนต่อหน่วยผลผลิตที่ลดลง หรือต้นทุนต่อพนักงานที่ลดลง เป็นต้น

2) มุมมองด้านลูกค้า (Customer Perspective) หมายถึง ความพึงพอใจของลูกค้า ภาพลักษณ์ กระบวนการตลาด การจัดการด้านลูกค้าสัมพันธ์ การรักษารฐานลูกค้าเดิม การเพิ่มขึ้นของส่วนแบ่งทางการตลาด ลูกค้าใหม่ รักษารฐานลูกค้าเก่า

3) มุมมองด้านกระบวนการภายใน (Internal Business Process Perspective) หมายถึง การค้นหาและพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ รวมไปถึงการจัดโครงสร้างองค์กรที่มีการประสานงานภายในองค์กร และการจัดการด้านสายการผลิตที่มีประสิทธิภาพ พนักงานมีทักษะ และมีคุณภาพการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นกิจการจึงต้องดำเนินการในกระบวนการต่าง ๆ ทั้ง 3 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการนวัตกรรม กระบวนการดำเนินการ และกระบวนการบริการหลังการขาย โดยกระบวนการภายในที่จะสร้างความพอใจให้กับลูกค้า จะต้องค้นหาความต้องการของลูกค้าที่แท้จริง เพื่อนำไปสู่กระบวนการนวัตกรรม การกำหนดตลาดเป้าหมายและออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สนองตอบต่อความต้องการของลูกค้า และนำเข้าสู่กระบวนการดำเนินการเพื่อทำการผลิตและส่งมอบผลิตภัณฑ์ สุดท้ายเป็นกระบวนการหลังการขาย ซึ่งกระบวนการทั้งหมดนี้ถ้ากิจการทำได้อย่างมีประสิทธิภาพจะสามารถสร้างความพอใจให้กับลูกค้าได้

4) มุมมองด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth Perspective) เป็นมุมมองสุดท้ายภายใต้ Balanced Scorecard

แต่เป็นมุมมองที่มีความสำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นมุมมองที่ให้
ความสำคัญต่ออนาคตขององค์กร และถ้าขาดมุมมองนี้ไปจะทำให้ไม่สามารถ
บรรลุวัตถุประสงค์ภายใต้มุมมองอื่น ๆ ข้างต้นมุมมองนี้องค์กรจะต้อง
พิจารณาว่าในการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ภายใต้มุมมองด้านการเงิน ด้าน
ลูกค้า และด้านกระบวนการภายในองค์กรจะต้องมีการเรียนรู้และพัฒนาและ
เตรียมตัวอย่างไรบ้าง โดยส่วนใหญ่วัตถุประสงค์ภายใต้มุมมองแห่งนี้จะ
แบ่งเป็น 3 ด้านหลัก ๆ ได้แก่ ด้านเกี่ยวกับทรัพยากรบุคคลภายในองค์กร
ด้านเกี่ยวกับระบบข้อมูลสารสนเทศ และด้านเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กร
ระบบแรงจูงใจ และโครงสร้างองค์กรภายใต้วัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับด้าน
ทรัพยากรบุคคลในองค์กรนั้นมีพื้นฐานมาจากการพิจารณาว่า อันที่จะบรรลุ
วัตถุประสงค์ในมุมมองอื่น ๆ นั้นมีบุคลากรภายในองค์กรเป็นปัจจัยที่มี
ความสำคัญที่สุด โดยพิจารณาวัตถุประสงค์ในด้านทรัพยากรบุคคล ดังนี้

4.1) ทักษะ ความสามารถของพนักงาน (Skills)
เป็นการพิจารณาว่ามีพนักงานที่มีทักษะในด้านนั้น ๆ เพียงพอหรือยัง

4.2) ทศคติและความพึงพอใจของพนักงาน (Attitude
and Employee satisfaction) ซึ่งจะวัดด้วยการสำรวจทัศนคติของพนักงาน

4.3) อัตราการหมุนเวียนเข้าออกของพนักงาน
(Turnover) ซึ่งจะวัดโดยพิจารณาจากอัตราการเข้าออกของพนักงาน

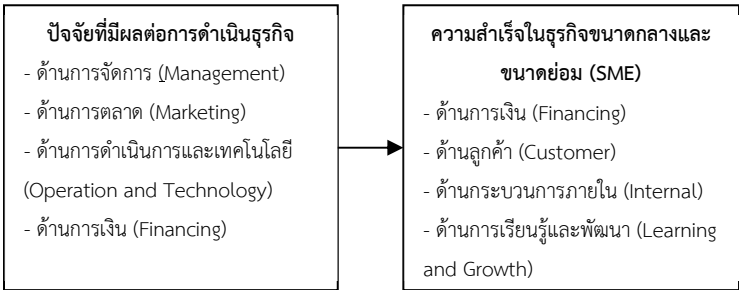
การประเมินองค์กรแบบสมดุล หรือ Balance Scorecard มาวัด
ความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) นั้น จะช่วยให้ผล
การดำเนินงานขององค์กรดีขึ้น ทำให้องค์กรมุ่งมั่นและให้ความสำคัญต่อกลยุทธ์
ขององค์กรมากขึ้น และเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยในการนำกลยุทธ์ไปสู่

การปฏิบัติ ช่วยในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและวัฒนธรรมขององค์กรโดยอาศัยการกำหนดตัวชี้วัดและเป้าหมาย ทำให้พนักงานเกิดการรับรู้และเข้าใจว่างานแต่ละอย่างมีที่มาที่ไป อีกทั้งผลงานตนเอง จะส่งผลต่อผลการดำเนินงานของผู้อื่นและองค์กรอย่างไร (ศิริญา ตั้งณมิตร, 2558)

รูปที่ 2 ความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ดังนั้น ผู้เขียนสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical Framework) ได้ดังนี้

รูปที่ 3 ปัจจัยในการดำเนินธุรกิจที่ส่งผลต่อความสำเร็จในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME)

โดยใช้การประเมินผลการปฏิบัติงานขององค์กรแบบสมดุล หรือ Balance Scorecard มาใช้ในการวัดความสำเร็จในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ในมุมมอง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเงิน (Financing) ด้านลูกค้า (Customer) ด้านกระบวนการภายใน (Internal) ด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth)

4. บทสรุป

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการจัดการ (Management) ด้านการตลาด (Marketing) ด้านการดำเนินการและเทคโนโลยี (Operation and Technology) และด้านการเงิน (Financing) ที่ผู้เขียนได้ศึกษาและขอสรุปสาระสำคัญในแต่ละด้านดังนี้

ด้านการจัดการ (Management) ควรมีการวางแผนการดำเนินงานให้เป็นไปตามขั้นตอน เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางธุรกิจในปัจจุบันไม่สามารถควบคุมได้ การวางแผนการดำเนินงานให้เป็นไปตามขั้นตอนจะช่วยให้แก้ปัญหาในการดำเนินธุรกิจ (SMEs) ได้อย่างทันทั่วทั้งที่

ด้านการตลาด (Marketing) ควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและน่าสนใจให้ตอบสนองกับความต้องการของผู้บริโภค โดยสินค้านั้นจะต้องกระจายทั่วถึงกลุ่มผู้บริโภค รวมถึงหาตลาดส่งเสริมผลักดันให้ธุรกิจ (SMEs) สามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการดำเนินการและเทคโนโลยี (Operation and Technology) ควรมีการจัดอบรมความรู้ความสามารถในการบริหารงานของพนักงานในระบบสารสนเทศมาใช้ในการบริหารองค์กรเพื่อผลิตสินค้าและบริการ ให้มี

คุณภาพทันต่อความต้องการของลูกค้า และเมื่อเกิดปัญหาขัดข้องทางด้านเทคโนโลยี จะสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว

ด้านการเงิน (Financing) ควรหาแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้เหมาะสมและสามารถตรวจสอบและควบคุมได้ พร้อมทั้งแนะนำการแก้ปัญหาเพื่อการจัดการวางแผนโครงสร้างทางการเงินที่เหมาะสม

ในการดำเนินธุรกิจในปัจจุบันนั้นมีความซับซ้อนมากขึ้นเป็นการยากที่จะทราบว่าในอนาคตจะมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นบ้าง ดังนั้น องค์กรธุรกิจจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยในการดำเนินธุรกิจในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นเพื่อนำไปสู่การประสบความสำเร็จที่ยั่งยืนต่อไป โดยใช้การประเมินผลการปฏิบัติงานขององค์กรแบบสมดุล หรือ Balance Scorecard มาใช้ในการวัดความสำเร็จในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ในมุมมอง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเงิน (Financing) ด้านลูกค้า (Customer) ด้านกระบวนการภายใน (Internal) และด้านการเรียนรู้ และพัฒนา (Learning and Growth) (สุกัญญา ศิริโท, 2559)

ดังนั้น ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับนโยบายการช่วยเหลือผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) อาทิ 1) การเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้ประกอบการ เพื่อให้ผู้ประกอบการมีความรู้และทักษะในการบริหารจัดการธุรกิจ มีการกำหนดแผนและเป้าหมายในการทำธุรกิจที่ชัดเจน รวมทั้งเข้าใจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด 2) การเพิ่มผลผลิตภาพ เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถควบคุมการใช้ทรัพยากรในกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพเพื่อลดต้นทุนการผลิตในระยะยาวและ 3) การจัดหาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถต่อยอดธุรกิจ และปรับปรุงพัฒนากิจการให้ดีขึ้น (จิตาภา สงครามภู และสาธิต อติโต, 2558)

5. เอกสารอ้างอิง

- เกษม แก้วสนั่น และเพ็ญศรี ฉิรินัง. (2564). “การจัดการองค์กรไปสู่ความสำเร็จ”. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*. 6(4), 88.
- จิตาภา สงครามภู และสาธิต อติโต. (2558). “ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจการเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อม ในจังหวัดขอนแก่น”. *วารสารแก่นเกษตร*. 43(3), 534.
- ชาวลิต ประสิทธิ์. (2561). *ปัจจัยภายนอกที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดฉะเชิงเทรา*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). สาขาธุรกิจระหว่างประเทศ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ประทุมธานี.
- ณัฐวุฒิ วิเศษ. (2560). “ปัจจัยในการดำเนินธุรกิจของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จังหวัดนนทบุรี”. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*. 9(1), 18.
- ถนอมพงษ์ พานิช. (2565). “ปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่นในซอยสุขุมวิท 55 เขตกรุงเทพมหานคร”. *วารสารรัชต์ภาคย์*. 16(45), 284-285.
- นัสรี มะแน. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางนวัตกรรมของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- พุดิยา เพชรคง, พวงเพ็ญ ชูรินทร์, และอรุณ คงรุ่งโชค. (2560). “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินงานกับค่าใช้จ่ายของธุรกิจ

- การผลิตในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัด
สุราษฎร์ธานี”. *วารสารวิทยาการจัดการ*. 4(2), 1574.
- วารุณี กุลรัตน์วิจิตร. (2560). *ปัจจัยด้านนวัตกรรมทางธุรกิจส่งผลต่อ
การดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ประเภท
บริการ)*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). สาขา
การบริหารเทคโนโลยี. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- วิชัย ชัยนาคสิงห์. (2564). *หลักการจัดการ*. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2564,
จาก <https://www.gotoknow.org/posts/345600>
- รัชตา กาญจนโรจน์, วิจิต อุ๋อัน, และกัลยารัตน์ ชีระชนชัยกุล. (2563).
“ปัจจัยเหตุและผลที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจ และ
ผลการดำเนินงานทางธุรกิจ ของธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและ
ขนาดย่อมภาคการผลิตของประเทศไทย”. *วารสารสถาบันวิจัย
และพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. 7(2), 285.
- ศิริญา ตังณมิตร. (2558). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของธุรกิจขนาด
กลางและขนาดย่อมในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. (วิทยานิพนธ์
ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- สุกัญญา ศิริโท. (2559). *ปัจจัยในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจ
(SME) ในจังหวัดปทุมธานี*. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- สุภัทร ธรรมธรรมานนท์ และไพรัช พรพันธ์เดชวิทยา. (2563). “แนว
ทางการบริหารสภาพคล่องทางการเงินในภาคธุรกิจอุตสาหกรรม
ของประเทศไทย”. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*. 14(1), 295-296.

การสำรวจงานวิจัยเกี่ยวกับธนาคารปูม้าในประเทศไทย
ระหว่าง พ.ศ. 2558 - 2564 : สังเคราะห์จากมิติเชิงสังคมศาสตร์
THE RESEARCH SURVEY ON BLUE SWIMMING CRAB
BANKS IN THAILAND DURING 2015 TO 2021:
A SOCIAL SCIENCE SYNTHESIS DIMENSION

ภาวิดา รังษี^{1*} และเชษฐ ใจเพชร²
Pawida Rungsee^{1*} and Chast Jaiphet²

Received Date: July 27, 2022

Revised Date: October 3, 2022

Accepted Date: October 19, 2022

¹⁻² อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง
ท้องถิ่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

* Corresponding Author: e-mail: mju44207433@yahoo.co.th

บทคัดย่อ

ประเทศไทยมีธนาคารปูม้าครอบคลุมพื้นที่ชายฝั่งทะเลทุกจังหวัด ความรู้ในการจัดทำธนาคารปูม้ามีพื้นฐานมาจากการวิจัย บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. สรุปรงานวิจัยเกี่ยวกับธนาคารปูม้าในประเทศไทยจากแหล่งต่าง ๆ ระหว่างปี พ.ศ. 2558 - 2564 และ 2. สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับธนาคารปูม้าในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2558 - 2564 ในมิติเชิงสังคมศาสตร์ เกณฑ์การคัดเลือกงานวิจัย เลือกจากงานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธนาคารปูม้าตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้ พบงานวิจัยตามเกณฑ์ 51 เรื่อง เป็นงานวิจัยด้านสังคมศาสตร์ 16 เรื่อง แยกเป็นเรื่องเกี่ยวกับธนาคารปูม้าโดยตรง 8 เรื่อง และที่ไม่ได้เกี่ยวกับปูม้าโดยตรงแต่ผลการวิจัยมีความเกี่ยวข้องกับธนาคารปูม้า 8 เรื่อง จากนั้นทำการสังเคราะห์งานวิจัยโดยมีกระบวนการดังนี้ การกำหนดหัวข้อปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การเสาะค้นคัดเลือกและรวบรวมงานวิจัย การวิเคราะห์เพื่อสังเคราะห์ผลการวิจัย และการเสนอรายงานการสังเคราะห์งานวิจัย จากการสังเคราะห์พบความเชื่อมโยงของปัจจัยต่าง ๆ ตั้งแต่ปัจจัยนำเข้าที่เป็นสาเหตุให้ต้องจัดทำธนาคารปูม้าคือปัญหาค่าปูม้าที่ลดลง รายได้จากการทำประมงปูม้าลดลง กระบวนการดำเนินการทั้งกระบวนการทางเทคนิคด้านวิทยาศาสตร์การประมง การจัดการทรัพยากรและการจัดการกลุ่มภายในชุมชน ก่อให้เกิดผลผลิตซึ่งช่วยแก้ไขปัญหา ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในระยะยาวคือคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรและเกิดความยั่งยืนของทรัพยากรปูม้า

คำสำคัญ : ปูม้า ธนาคารปูม้า การสรุปรงานวิจัย การสังเคราะห์งานวิจัย

Abstract

There are blue swimming crab banks covering all coastal provinces of Thailand. The knowledge required to manage blue swimming crab banks is based on research and study. This article aims to 1. Conduct a survey on research on blue swimming crab banks from various sources in Thailand from 2015 to 2021, and 2. Synthesize research on blue swimming crab banks in Thailand studied from 2015 to 2021 through a social science dimension. The research study was selected based on the criteria of content studied during the designated time. The survey discovered that there were 51 studies met the criteria, 16 of which were social science studies, 8 out of 16 were directly related to blue swimming crabs bank, while another 8 were not directly related to blue swimming crab banks, but their study results are related to blue swimming crab banks. The research synthesis' process follows the following process: formulating the research problem, analyzing the issue, finding data, selecting and compiling research, analyzing and synthesizing the research result, and presenting the synthesized result. The synthesis showed the connection of several factors such as the inputs, which are the cause of the establishment of blue swimming crabs bank, were the problems of reduction in number of blue swimming crabs and reduced

income of blue swimming crab fishing. The processes including technical process of the fishery science, resources management, and local community management created the product that help solve the problems. The long-term outcome is that the locals will gain collective awareness to preserve and create sustainability of blue swimming crabs' resources.

Keyword: Blue swimming crab, blue swimming crab banks, research survey, research synthesis.

1. บทนำ

ปูม้า (Blue Swimming Crab) มีการแพร่กระจายอยู่ทั่วไปในเขตร้อน ใกล้ชายฝั่งความลึก 10 - 15 เมตร ใกล้กับป่าชายเลน หญ้าทะเล แนวสาหร่าย หาดทราย หาดโคลน และหาดโคลนปนทราย ในประเทศไทยพบทั้งในทะเล อันดามัน อ่าวไทยและบริเวณปากแม่น้ำ (วิชญกร เบ๊ะกี และพิรัชย์ กุลชัย, 2562) เนื่องจากปูม้าเป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง มีโปรตีนและไขมันต่ำ ประกอบกับมีรสชาติดี คนทั่วไปจึงนิยมบริโภค ทั้งการบริโภคภายในประเทศ และการส่งออกไปยังต่างประเทศ ทำให้ปริมาณปูม้าลดลง จากสถิติการประมง ในปี พ.ศ. 2540 ผลผลิตของปูม้ามีจำนวน 40,089 ตัน และในปี พ.ศ. 2554 ลดลงเหลือเพียง 28,800 ตัน (กรมประมง, 2556) แสดงให้เห็นว่าปริมาณปูม้าที่จับได้ในประเทศไทยในช่วง 10 ปีมีแนวโน้มลดลงร้อยละ 20 - 30 ปูม้าถูกจับขึ้นมาใช้ประโยชน์เกินกำลังทดแทนตามธรรมชาติและเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่อง

ที่ผ่านมามีภาครัฐมีความพยายามแก้ไขปัญหาจำนวนปูม้าที่ลดลง ตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงการปฏิบัติ เช่น ในยุทธศาสตร์กรมประมง พ.ศ. 2552 - 2555 ประเด็นยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรสัตว์น้ำให้มีความยั่งยืนและคงความหลากหลาย ภายใต้การจัดการทรัพยากรโดยชุมชนมีเป้าหมายให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรประมงนำมาสู่การเสริมสร้างการจัดการชุมชนประมงต้นแบบ (กรมประมง, 2553) ผลการดำเนินงานพบว่า มีชุมชนที่เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 95 ชุมชน ในจำนวนนี้มีชุมชนประมงที่มีส่วนร่วมในการจัดการและฟื้นฟูทรัพยากรปูม้า 69 ชุมชน โดยเฉพาะการจัดทำธนาคารปูม้า (วารินทร์ ธนาสมหวัง, 2556) ซึ่งมีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องและขยายออกไปในหลายชุมชน จนกระทั่งคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2561 ให้ความเห็นชอบเรื่องการขยายผลธนาคารปูม้าเพื่อ “คืนปูม้าสู่ท้องทะเลไทย” ไปสู่ชุมชนชายฝั่ง จำนวน 500 ชุมชน ในระยะเวลา 2 ปี ทั้งนี้ การจัดทำธนาคารปูม้าเป็นการนำแม่ปูม้าที่มีไข่แก่ติดหน้าท้องมาฝากไว้ในกระชังที่อยู่ในทะเลหรือถังกักน้ำในโรงเรือน เมื่อแม่ปูม้าเขี้ยวออกจากหน้าท้องแล้วจึงนำแม่ปูม้าไปขาย ไข่ที่ถูกเขี้ยวออกจากตัวแม่ก็จะฟักเป็นตัวอ่อนระยะโซเอีย (Zoea) หลังจากนั้นจะถูกปล่อยลงสู่ธรรมชาติและกินอาหารที่มีอยู่ตามธรรมชาติจนเติบโตเป็นปูม้าขนาดใหญ่อีกต่อไป การดำเนินการเช่นนี้จะช่วยเพิ่มปริมาณปูม้าเป็นจำนวนมาก เพราะแม่ปูม้า 1 ตัว (ขนาดกระดองกว้าง 9.15 - 18.84 เซนติเมตร) จะผลิตไข่จำนวน 229,538 - 2,859,061 ฟอง เฉลี่ยเท่ากับ 998,292 ฟอง (จิตนา จินดาลิขิต และคณะ, 2554) การจัดทำธนาคารปูม้าจึงเป็นการผสมผสานภูมิปัญญา องค์ความรู้จากการวิจัยและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน

จากการสำรวจงานวิจัยเกี่ยวกับปฐมาในประเทศไทย งานวิจัยแรกที่พบทำโดยนักวิชาการ กรมประมง เมื่อปี พ.ศ. 2520 จากนั้นก็มีการวิจัยเกี่ยวกับปฐมาเพิ่มขึ้น โดยระหว่างปี พ.ศ. 2531 - 2540 มีการวิจัยเกี่ยวกับการทดลองเลี้ยงปฐมาด้วยเทคนิควิธีการต่าง ๆ เป็นฐานข้อมูลให้กับภาครัฐในการกำหนดนโยบายส่งเสริมการจัดทำธนาคารปฐมา จนปัจจุบันมีธนาคารปฐมาครอบคลุมพื้นที่ชุมชนชายฝั่ง 20 จังหวัดของประเทศไทย และทำให้ชาวประมงจับปฐมาได้เพิ่มขึ้นโดยลำดับ จากปี พ.ศ. 2558 ที่จับปฐมาได้ 22,400 ตัน เมื่อมาถึงปี พ.ศ. 2562 จับได้เพิ่มขึ้นถึง 40,000 ตัน (กรมประมง, 2564) งานวิจัยเป็นแหล่งที่มาขององค์ความรู้เกี่ยวกับธนาคารปฐมาที่สำคัญในด้านวิทยาศาสตร์การประมงและสังคมศาสตร์

บทความนี้จะทำการสำรวจงานวิจัยเกี่ยวกับธนาคารปฐมาในประเทศไทยจากแหล่งต่าง ๆ ระหว่างปี พ.ศ. 2558 - 2564 โดยสาเหตุที่เลือกสำรวจงานวิจัยในช่วงเวลาดังกล่าวมีดังนี้ ประการแรก พ.ศ. 2558 เป็นปีที่สหภาพยุโรปแจ้งเตือนมายังประเทศไทยเนื่องจากปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุม ทำให้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายและกฎหมายด้านการประมงครั้งใหญ่ โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของทรัพยากรทางทะเลมากขึ้น ประการต่อมา พ.ศ. 2561 เป็นปีที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเรื่องการขยายผลธนาคารปฐมาเพื่อคืนปฐมาสู่ทะเลไทยและทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการในเรื่องนี้อย่างจริงจัง และประการสุดท้ายงานวิจัยที่อยู่ในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2558 - 2564 ถือว่ายังไม่ล้าสมัยจนเกินไปที่จะนำมาสังเคราะห์ผ่านมิติในเชิงสังคมศาสตร์ เพื่อหาช่องว่างขององค์ความรู้และต่อยอดงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดทำธนาคารปฐมาต่อไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อสำรวจงานวิจัยเกี่ยวกับธนาคารปุม้าในประเทศไทยจากแหล่งต่าง ๆ ระหว่างปี พ.ศ. 2558 - 2564

2.2 เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับธนาคารปุม้าในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2558 - 2564 ในมิติเชิงสังคมศาสตร์

3. ขอบเขตการสำรวจงานวิจัย

3.1 ทบทวนบทความวิจัยและงานวิจัยจากแหล่งข้อมูลต่อไปนั้ระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (Thai Journals Online: ThaiJO) ห้องสมุดออนไลน์กรมประมง ห้องสมุดออนไลน์สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม (สกว.) ศูนย์ข้อมูลการวิจัย Digital วช. และ Google Scholar

3.2 คำที่ใช้ในการสืบค้น คือ ปุม้า ธนาคารปู และธนาคารปุม้า

3.3 เลือกบทความวิจัยและงานวิจัยที่จัดทำหรือตีพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2558 - 2564

ดังนั้นขอบเขตของการสำรวจงานวิจัยและบทความวิจัยจึงพิจารณาจากเนื้อหาของงานในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับธนาคารปุม้า และช่วงเวลาที่กำหนดคือระหว่างปี พ.ศ. 2558 - 2564

4. ผลจากการสำรวจบทความวิจัยและงานวิจัย

4.1 จำนวนบทความวิจัยและงานวิจัยตามขอบเขตการสำรวจงานวิจัยที่กำหนดพบข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนบทความวิจัยและงานวิจัยตามขอบเขตการสำรวจ
งานวิจัยที่กำหนด

ที่มา	ประเภทของงานวิจัย (เรื่อง)		รวม (เรื่อง)
	ด้าน วิทยาศาสตร์	ด้าน สังคมศาสตร์	
1) ระบบฐานข้อมูลวารสาร อิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย	19	11	30
2) ห้องสมุดออนไลน์กรมประมง	8	1	9
3) ห้องสมุดออนไลน์สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)	1	0	1
4) ศูนย์ข้อมูลการวิจัย Digital วช.	7	1	8
5) Google Scholar	0	3	3
รวม	35	16	51

ที่มา : ผู้เขียน

4.2 เมื่อนำบทความวิจัยและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับธนาคารปูม้าในด้าน
สังคมศาสตร์จำนวน 16 เรื่อง มาวิเคราะห์สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

4.2.1 บทความวิจัยและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับธนาคารปูม้า
โดยตรง จำนวน 8 เรื่อง

ตารางที่ 2 บทความวิจัยและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับธนาคารปูม้าโดยตรง

ชื่อบทความวิจัย/งานวิจัย	ปี พ.ศ. ที่ทำวิจัย/ ตีพิมพ์	ผู้แต่ง
1) กลยุทธ์และเครือข่ายการสื่อสาร โครงการธนาคารปูม้า ศูนย์ศึกษา การพัฒนา อ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	2562	ภารดี พึ่งสำราญ สุทธินันท์ โสถวิถิ ประจวบ ลีรักษาเกียรติ ฐกร คำชายกิจวัช
2) การจัดการทรัพยากรปูม้า และธนาคารปูม้าโดยชุมชน มีส่วนร่วม อ.บางสะพานน้อย จ.ประจวบคีรีขันธ์	2560	จินตนา จินดาลิขิต ลิขิต บุญสิทธิ์ เพ็ญแข เนื่องสกุล เรวัตติ แก้ววิจิตร
3) การบริหารร่วมกันระหว่างภาครัฐ กับภาคประชาชนของธนาคารปู อ.ปะทิว จ.ชุมพร	2562	กิจจา ศรีนวล
4) การพัฒนาธนาคารปูม้าโดยการมี ส่วนร่วมของกลุ่มประมงพื้นบ้าน บ้านหินกบ ต.ชุมโค อ.ปะทิว จ.ชุมพร	2562	วิษณุกร เบ็ญกี พีระชัย กุลชัย
5) การศึกษาการพัฒนารูปแบบการ จัดการทรัพยากรชายฝั่งของชุมชน ประมงพื้นบ้าน กรณีศึกษาธนาคาร ปูม้า ชุมชนคลอง อบต. หมู่ที่ 4 ต.กลางแก้ว อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี	2558	กรรณิการ์ นาคฤทธิ

ชื่อบทความวิจัย/งานวิจัย	ปี พ.ศ. ที่ทำวิจัย/ ตีพิมพ์	ผู้แต่ง
6) การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ในประเด็น สาธารณะ : แนวทางการฟื้นฟู อนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน กรณีศึกษา โครงการธนาคารปูม้า ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ	2562	ภารดี พึ่งสำราญ สุทธินันท์ โสถวิธิ ประจวบ ลีรักษาเกียรติ ฐกร คำขายกิจวัช
7) แนวทางการสร้างความยั่งยืนของ กิจกรรมธนาคารปูม้า ต.แหลม ผักเบี้ย อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี	2559	ไกรวัล ขวัญอ่อน พิราพร นุชประเสริฐ วิภาวี พัทธกมลพันธ์ พรธวัช ข่างาม พิทักษ์ ศิริวงศ์
8) สภาพการณ์การสื่อสารเพื่อ กำหนดแนวทางสู่การฟื้นฟู อนุรักษ์ เสริมสร้างความมั่นคง ด้านอาหารอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา โครงการธนาคารปูม้า ศูนย์ศึกษา การพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ	2561	สุทธินันท์ โสถวิธิ ภารดี พึ่งสำราญ รจันชีวาต์ ตันติกุลวรา

4.2.2 บทความวิจัยและงานวิจัยที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับธนาคารปู
ม้าโดยตรง แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการวิจัยในเรื่องอื่น แล้วผลการวิจัยมีส่วน
ที่เชื่อมโยงกับการจัดทำธนาคารปูม้า จำนวน 8 เรื่อง

ตารางที่ 3 บทความวิจัยและงานวิจัยที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับธนาคารปูม้า
โดยตรงแต่ผลการวิจัยมีส่วนที่เชื่อมโยงกับการจัดทำธนาคารปูม้า

ชื่อบทความวิจัย/งานวิจัย	ปี พ.ศ. ที่ทำวิจัย/ ตีพิมพ์	ผู้แต่ง
1) การจัดการเศรษฐกิจสีน้ำเงินโดย การมีส่วนร่วมของประมง พื้นบ้าน บ้านปากน้ำท่าม่วง ต. วัง อ.ท่าชนะ จ.สุราษฎร์ธานี	2564	ปิยนุช พรหมจันทร์
2) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และ รักษาสิ่งแวดล้อมของประชาชน ต.เกาะช้างใต้ อ.เกาะช้าง จ.ตราด	2560	สุกิจ ชัยมุสิก และคณะ
3) การปรับตัวของเศรษฐกิจเขียว- น้ำเงิน ท่ามกลางสภาวะโลกร้อน กรณีศึกษาชายฝั่งทะเลตะวันออก	2561	สิตางค์ เจริญวงศ์ ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ สุธี ประศาสน์เศรษฐ์
4) การพัฒนาการจัดการทรัพยากร ปูม้าอย่างยั่งยืนบนฐานภูมิ ปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มประมง เรือเล็กบริเวณอ่าวเพ จ.ระยอง	2561	เชมภัทท์ เย็นเปี่ยม และคณะ
5) การศึกษาพฤติกรรมซื้อและ ความต้องการบริโภคสินค้าประมง อินทรีย์บนพื้นฐานการพึ่งพา	2563	ศักดิ์ดา อ่างวัฒนกิจ สุกัลภ์ วงศ์ไพศาลลักษณ์ พีรญา ภูติรัตน์

ชื่อบทความวิจัย/งานวิจัย	ปี พ.ศ. ที่ทำวิจัย/ ตีพิมพ์	ผู้แต่ง
ตนเองที่ยั่งยืนของวิสาหกิจ ชุมชน จ.จันทบุรี และ จ.ตราด		ณรงค์ อนุพันธ์ ภานิดา โพธิ์แก้ว
6) วิถีชีวิตและการปรับตัวต่อความ เสี่ยงของการกัดเซาะชายฝั่ง กรณีศึกษาชุมชนชาวประมง ตาม่องล่าย จ.ประจวบคีรีขันธ์	2561	ภชชา สิงห์เสมานนท์ อัจฉรา วัฒนภิญโญ
7) ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ปุม้าโดยชุมชนบ้านหงส์ตาร จ.ตรัง	2561	ธงชัย นิติรัฐสุวรรณ นัยนา คำกันศิลป์ จันทร์สว่าง งามผ่องใส
8) เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วย การสร้างควมมั่นคงทางเศรษฐกิจ และการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนบางสระแก้ว อ.แหลมสิงห์ จ.จันทบุรี	2560	ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ สุธี ประศาสน์เศรษฐ์

5. การสังเคราะห์บทความวิจัยและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ
ธนาคารปุม้า

ผู้เขียนนำบทความวิจัยและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับธนาคารปุม้าใน
ด้านสังคมศาสตร์ทั้งที่เกี่ยวข้องกับธนาคารปุม้าโดยตรง และไม่ได้เกี่ยวข้อง

โดยตรงแต่ผลการวิจัยมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำธนาคารปูม้า มาสังเคราะห์ซึ่งนำไปสู่กระบวนการสร้างข้อสรุปรวมถึงผลงานวิชาการ ที่มีอยู่ภายใต้ประเด็นเดียวกัน แต่อาจมีสภาพบริบทเงื่อนไขที่แตกต่างซึ่ง วัตถุประสงค์ของการสังเคราะห์งานวิชาการ เพื่อให้ได้ข้อความรู้ในเชิงสรุปที่มีอยู่กระจุกกระจายให้ชัดเจนมากขึ้น ตามลักษณะประเภทของงานวิชาการที่จะนำเสนอ (สัญญา เคนาภูมิ, 2562) โดยมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดหัวข้อปัญหาที่มีคุณค่าและยังไม่มีคำตอบที่ชัดเจน 2) การวิเคราะห์ปัญหา โดยนิยามปัญหาให้ชัดเจน ศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีเพื่อกำหนดแบบแผนในการสังเคราะห์งาน 3) การเสาะค้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกเพื่อให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพ รวบรวมงานวิจัยด้วยการจัดหมวดหมู่แล้วใช้การพิมพ์บันทึกข้อมูล 4) การวิเคราะห์งานวิจัยเพื่อให้ได้รายละเอียด ข้อสรุป แล้วสังเคราะห์ด้วยการแปลความหมายจากผลการวิเคราะห์เพื่อตอบปัญหาที่ตั้งไว้ และ 5) การเสนอรายงานการสังเคราะห์งานวิจัย นำเสนอรายละเอียดขั้นตอนการสังเคราะห์งานวิจัย ข้อสรุปและข้อค้นพบ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ทำให้ได้ข้อสรุปในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

5.1 บทความวิจัยและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับธนาคารปูม้าโดยตรง

5.1.1 งานวิจัยเกือบทั้งหมดเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ยกเว้นงานวิจัยเรื่องการจัดการทรัพยากรปูม้าและธนาคารปูม้าโดยชุมชนมีส่วนร่วม อ.บางสะพานน้อย จ.ประจวบคีรีขันธ์ โดย จินตนา จินดาลิขิต และคณะ (2560) ซึ่งไม่ได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพทั้งหมดแต่ก็มีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ชาวประมงและผู้ร่วมจัดทำธนาคารปูม้า

5.1.2 งานวิจัยทั้ง 8 เรื่องนี้มีเพียงเรื่องเดียวที่กล่าวถึงการจัดตั้งธนาคารปูม้าแล้วไม่ประสบความสำเร็จคืองานวิจัยเรื่องแนวทางการสร้างความยั่งยืนของกิจกรรมธนาคารปูม้า ต.แหลมผักเบี้ย อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี โดย ไกรวัล ขวัญอ่อน และคณะ (2559)

5.1.3 งานวิจัยที่นำเสนอถึงพัฒนาการของชุมชนประมงที่จัดทำธนาคารปูม้าได้อย่างชัดเจน ได้แก่ งานวิจัยเรื่องการพัฒนาธนาคารปูม้าโดยการมีส่วนร่วมของกลุ่มประมงพื้นบ้าน บ้านหินกบ ต.ชุมโค อ.ปะทิว จ.ชุมพร โดย วิษณุกร เบ็ญกี และพีระชัย กุลชัย (2562) ซึ่งมีการจัดทำเส้นเวลาปฏิทินการทำประมงของชุมชน และงานวิจัยเรื่องการศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดการทรัพยากรชายฝั่งของชุมชนประมงพื้นบ้าน กรณีศึกษาธนาคารปูม้าชุมชนคลอง อบต. หมู่ที่ 4 ต.ยางแก้ว อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี โดย กรรณิการ์ นาคฤทธิ์ (2558) ซึ่งมีการจัดทำเส้นเวลาพัฒนาการของชุมชนประมงในแต่ละยุค

5.1.4 การดำเนินการของธนาคารปูม้าในแต่ละขั้นตอนมีสาเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) การจัดตั้งธนาคารปูม้า เกิดจากการนำทรัพยากรมาใช้มากจนเกิดความเสื่อมโทรม ทำให้จำนวนปูม้าลดลงและชาวประมงมีรายได้ลดลง ชาวประมงเกิดสำนึกและมาร่วมกันจัดการทรัพยากรในชุมชน
- 2) การดำเนินการของธนาคารปูม้าให้ประสบความสำเร็จมาจาก 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่

ปัจจัยด้านเทคนิควิธีที่ทำให้ลูกปุม้ารอดชีวิตและเติบโตในสภาวะธรรมชาติ ได้แก่ วิธีการปล่อยตัวอ่อน แหล่งที่อยู่อาศัยของลูกปุม้าและตัวเต็มวัย การปลูกป่าชายเลน

ปัจจัยด้านการจัดการทรัพยากรของชุมชน ได้แก่ การมีพื้นที่เขตอนุรักษ์ ความเข้มแข็งของชุมชนประมง และการทำประมงอย่างรับผิดชอบ

ปัจจัยด้านการจัดการภายในธนาคารปุม้า ได้แก่ การจัดการองค์ความรู้เกี่ยวกับธนาคารปุม้า มีการสร้างเครือข่ายชุมชนและมีศูนย์กลางในการประสานงานของสมาชิก รวมถึงมีการจัดการภายในธนาคารปุม้าที่เป็นระบบขั้นตอน

ปัจจัยด้านการต่อยอดการทำงานเพื่อขยายบทบาทของธนาคารปุม้าและเชื่อมโยงกับกิจกรรมอื่น ๆ ของชุมชน ได้แก่ การบำรุงรักษาและจัดหาอุปกรณ์เพิ่มเติม เช่น อุปกรณ์การพักแม่ปุม้า เป็นต้น การทำให้กิจกรรมการปล่อยลูกปุม้าเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชน

5.1.5 สาเหตุที่ทำให้การดำเนินการของธนาคารปุม้าไม่ประสบผลสำเร็จ เกิดจากการขาดแรงจูงใจของคนในชุมชนและการขาดจิตสำนึกต่อสาธารณะในการอนุรักษ์ทรัพยากร

5.1.6 ข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างจิตสำนึกสาธารณะในการอนุรักษ์ทรัพยากรในรูปแบบของธนาคารปุม้า คือการมีวิธีสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างผู้สื่อสาร เช่น เจ้าหน้าที่รัฐ กับผู้รับสารซึ่งอาจได้แก่แกนนำในการจัดตั้งกลุ่มธนาคารปุม้าและสมาชิก ดังนี้

- 1) มีการสื่อสารที่ชัดเจนเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจ
- 2) ผู้สื่อสารต้องสื่อสารให้ผู้รับสารเห็นถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการร่วมกันจัดการทรัพยากรในชุมชน
- 3) ผู้รับสารซึ่งได้แก่คนในชุมชนต้องมีการพูดคุยเจรจาและจัดทำข้อตกลงร่วมกันในการจัดตั้งธนาคารปูม้า
- 4) มีกิจกรรมสาธิตเทคนิควิธีที่ใช้ในการดำเนินการของธนาคารปูม้าและมีบุคลากรภาครัฐ เช่น นักวิชาการประมงเป็นผู้ให้คำปรึกษาเพราะคนในชุมชนจะต้องมีบทบาทหลักในการดำเนินการ

5.1.7 ผลจากการดำเนินงานของธนาคารปูม้าอย่างต่อเนื่องเป็นเวลหลายปีทำให้คนในชุมชนเป็นผู้จัดการทรัพยากรของตนเอง เกิดสำนึกในการรักษา ห่วงแหนทรัพยากรเพื่อให้มีใช้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน รวมถึงทำให้ปริมาณปูม้าเพิ่มขึ้นโดยดูจากอัตราการจับปูม้าเฉลี่ยที่เพิ่มสูงขึ้น

5.2 บทความวิจัยและงานวิจัยที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับธนาคารปูม้าโดยตรง แต่ผลการวิจัยมีส่วนที่เชื่อมโยงกับการจัดทำธนาคารปูม้า จำนวน 8 เรื่อง

5.2.1 ธนาคารปูม้าถูกกล่าวถึงในงานวิจัยสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์การเมือง บริหารธุรกิจ การท่องเที่ยว การจัดการชุมชน สะท้อนให้เห็นว่าองค์ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ มีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกัน การศึกษาเกี่ยวกับธนาคารปูม้าจึงไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์การประมง แต่สามารถทำการศึกษาในมิติทางด้านสังคมศาสตร์ได้ด้วย

5.2.2 งานวิจัยส่วนใหญ่กล่าวถึงประโยชน์จากการจัดทำธนาคารปูม้า โดยประโยชน์ทางตรง ได้แก่ การฟื้นฟูทรัพยากรและสร้าง

รายได้ ถือเป็นหนึ่งในกิจกรรมที่สร้างความมั่นคงด้านทรัพยากรและการดำรงชีพอย่างยั่งยืนให้กับชุมชน ส่วนประโยชน์ในทางอ้อมคือการปรับตัวของชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อลดความเสี่ยงจากสภาวะโลกร้อน อีกทั้งธนาคารปูม้ายังมีส่วนช่วยส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพราะมีการออกแบบให้กิจกรรมการปล่อยลูกปูม้าเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน เป็นต้น

5.2.3 การจัดทำธนาคารปูม้าเพื่อแก้ไขปัญหาจำนวนปูม้าที่ลดลงจะต้องใช้ควบคู่กับมาตรการอื่น ๆ เช่น การกำหนดเขตอนุรักษ์ปูม้าให้ชัดเจน โดยกันให้เป็นพื้นที่ขนาดเล็กเรียกว่า “พื้นที่ไข่แดง” รวมถึงมีการควบคุมเครื่องมือการทำประมงปูม้า การดำเนินการของธนาคารปูม้าในพื้นที่ต่าง ๆ ส่งผลให้ปริมาณปูม้าเพิ่มขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของชุตานา คุณสุขและคณะ (2561) เรื่องการประเมินกลุ่มประชากรปูม้า *Portunus pelagicus* (Linnaeus, 1758) เพื่อการปรับปรุงการประมงอย่างยั่งยืนบริเวณอ่าวคังกระเบน จ.จันทบุรี พบว่าหลังจากมีการใช้มาตรการปรับปรุงการทำประมง สถานภาพของทรัพยากรปูม้ามีแนวโน้มที่ดีขึ้นเมื่อเทียบกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ ดังนั้น มาตรการปรับปรุงประมงปูม้าควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการจัดการทรัพยากรปูม้าอย่างยั่งยืน

5.2.4 การคืนความอุดมสมบูรณ์ให้กับสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่ง นอกจากการจัดทำธนาคารปูม้าแล้ว ชุมชนควรใช้มาตรการอื่น ๆ ควบคู่กันไป เช่น การจัดทำโครงการฟื้นฟูป่าชายเลนและพื้นที่สีเขียวในชุมชน การทำเขตอนุรักษ์และรักษาพันธุ์ไม้ที่ขึ้นอยู่ในพื้นที่ป่าชายเลน เป็นต้น ทั้งนี้ มาตรการ

ต่าง ๆ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อคนในชุมชนมองเห็นปัญหาและจัดการปัญหาด้วยตนเองก่อน จากนั้นหน่วยงานในพื้นที่และภาคเอกชนจึงเข้ามาสนับสนุน

5.3 เมื่อสังเคราะห์บทความวิจัยและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับธนาคารปูม้าจากมิติเชิงสังคมศาสตร์ ทำให้ได้กรอบความคิดของปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลลัพธ์ของการจัดทำธนาคารปูม้า ดังนี้

5.3.1 ปัจจัยนำเข้า (Input) เกิดจากการจับปูม้าขึ้นมาขายเกินไป จับแม่ปูที่มีไข่นอกกระดองไปขาย ทำให้จำนวนปูม้าลดลง ส่งผลต่อรายได้จากการทำประมงปูม้าลดลง ดังที่วิชญกร เบ๊ะกีและพีระชัย กุลชัย (2562) กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้ชาวประมงในพื้นที่บ้านหินกบ ตำบลชุมโค อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร จัดทำธนาคารปูม้าก็เพราะประสบปัญหาจากการที่ปูม้าลดจำนวนลง

5.3.2 กระบวนการ (Process) ได้แก่

1) กระบวนการทางเทคนิคที่ทำให้ลูกปูม้ารอดชีวิตและเติบโตในสภาวะธรรมชาติ เป็นกระบวนการที่เกิดจากการทดลองโดยอาศัยความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การประมง

2) การจัดการทรัพยากรภายในชุมชน คือการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ควบคู่กับการจัดทำธนาคารปูม้า เช่น การกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ในชุมชน การดูแลปล่อยปูม้า การมีกติกาการใช้ทรัพยากรร่วมกันในชุมชน

3) การจัดการธนาคารปูม้า หมายถึง กติกาการทำงาน ของธนาคารปูม้าที่เกิดจากการที่สมาชิกมีกระบวนการสื่อสารพูดคุย ตกลงกัน

4) การต่อยอดกิจกรรมของธนาคารปูม้าเชื่อมโยงกับกิจกรรมอื่น ๆ ของชุมชน เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทำให้ทุกกิจกรรมเกื้อหนุนกันในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน

ทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นใน 4 กระบวนการข้างต้น ชุมชนมีบทบาทหลักในการจัดทำธนาคารปูม้า และมีหน่วยงานภายนอกชุมชน เช่น ภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน หนุนเสริมการดำเนินการซึ่งเป็นการทำงานในลักษณะของการจัดการร่วมกัน ดังที่เขมภัทร์ เย็นเปี่ยม และคณะ (2561) พบว่ารูปแบบของการจัดการทรัพยากรปูม้าที่ตีบนฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มประมงเรือเล็กคือต้องใช้การอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการทำธนาคารปูม้า โดยชุมชนมองเห็นปัญหาและจัดการปัญหาด้วยตนเอง ก่อน จากนั้นหน่วยงานในพื้นที่และภาคเอกชนจึงเข้ามาสนับสนุน

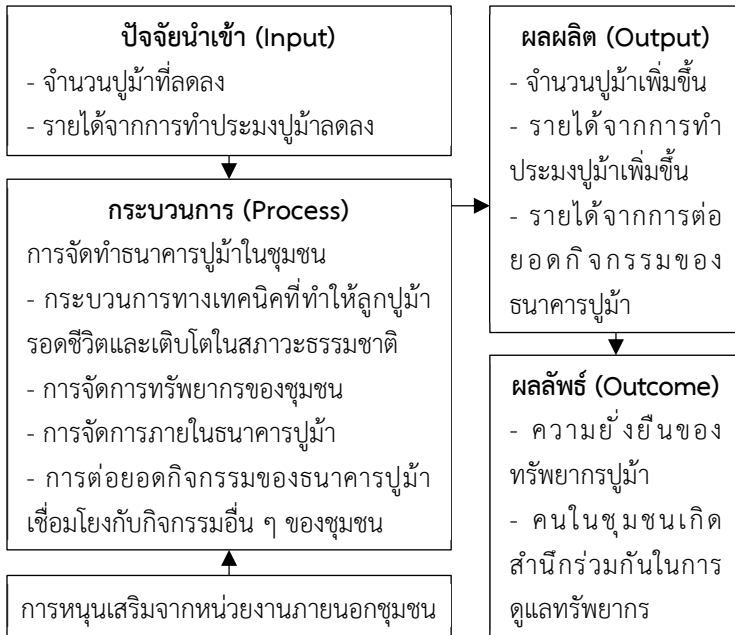
5.3.3 ผลผลิต (Output) ที่เกิดขึ้นจากการจัดทำธนาคารปูม้าอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ จำนวนปูม้าที่เพิ่มขึ้นโดยวัดได้จากปริมาณการจับซึ่งเชื่อมโยงกับรายได้จากการทำประมงปูม้าของชาวประมง รวมถึงรายได้อื่น ๆ ที่ต่อยอดมาจากธนาคารปูม้า เช่น รายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน เป็นต้น ดังที่ธงชัย นิติรัฐสุวรรณ นัยนา คำกันศิลป์ และจันทร์สว่าง งามผ่องใส (2561) พบว่าการทำประมงปูม้าของกลุ่มชาวประมงขนาดเล็กมีศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ปูม้า โดยการนำลูกปูม้าที่ฟักเป็นตัวจากแม่ปูม้าที่มีไข่ออกนอกกระดองมาใช้ในการท่องเที่ยวและนำเที่ยวตามเส้นทางการท่องเที่ยวธรรมชาติ

5.3.4 ผลลัพธ์ (Outcome) คือผลในระยะยาวที่เกิดขึ้นจากการจัดทำธนาคารปูม้า ได้แก่ ความยั่งยืนของทรัพยากรปูม้า ปริมาณปูม้าในธรรมชาติมีความเหมาะสมต่อการบริโภค รวมถึงประโยชน์จากการจัดทำธนาคารปูม้าที่ทุกคนได้รับจะทำให้คนในชุมชนเกิดสำนึกร่วมกันในการดูแลทรัพยากร

5.4 จากการทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับธนาคารปูม้าโดยมุ่งเน้นในมิติเชิงสังคมศาสตร์ มีข้อค้นพบดังนี้

5.4.1 ภาครัฐมีบทบาทต่อการสนับสนุนนโยบายการจัดทำธนาคารปูม้า ส่งผลให้ธนาคารปูม้าค่อย ๆ เพิ่มจำนวนในชุมชนชายฝั่งทะเลทั่วประเทศและปริมาณปูม้าเพิ่มมากขึ้น ถือเป็นความสำเร็จของนโยบาย แต่ยังไม่พบงานวิจัยเพื่อประเมินผลนโยบายส่งเสริมการจัดทำธนาคารปูม้าเพื่อยืนยันถึงความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการนำนโยบายไปปฏิบัติซึ่งเป็นช่องว่างขององค์ความรู้ที่ผู้เขียนค้นพบจากการสำรวจและสังเคราะห์งานวิจัย

5.4.2 ข้อเสนอแนะในการนำองค์ความรู้จากการสังเคราะห์งานวิจัยและบทความวิจัยไปใช้ประโยชน์ ประการแรกคือควรมีการทำวิจัยเพื่อประเมินผลนโยบายส่งเสริมการจัดทำธนาคารปูม้า ประการต่อมาภาคส่วนต่าง ๆ สามารถเข้ามาส่งเสริมการจัดทำธนาคารปูม้า เช่น กรมประมง มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทำวิจัยเพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำธนาคารปูม้า การถอดบทเรียนการจัดการธนาคารปูม้าของชุมชนที่ประสบความสำเร็จ ภาคเอกชนทำกิจกรรมเพื่อสังคมด้วยการมอบเงินสร้างโรงเรียน ชี้อุปกรณ์ในการทำธนาคารปูม้า ขณะที่ชุมชนต้องมีกระบวนการสื่อสารสร้างจิตสำนึกร่วม และจัดทำข้อตกลงร่วมกันเพื่อให้การดำเนินการของธนาคารปูม้าประสบความสำเร็จ เป็นต้น

รูปที่ 1 กรอบความคิดเกี่ยวกับการจัดทำธนาคารปูมม่าที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย
ที่มา : ผู้เขียน

5.5 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยและบทความวิจัยพบว่าการจัดทำธนาคารปูมม่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการร่วมซึ่งรัฐจะมอบอำนาจในการจัดการให้กับชุมชน โดยรัฐจะทำหน้าที่เป็นเพียงที่ปรึกษาในทางวิชาการให้กับชุมชน ชุมชนจะมีสิทธิครอบครองทรัพยากรในพื้นที่ที่ชุมชนได้รับมอบจากรัฐ ชุมชนมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรต่าง ๆ ที่อยู่ในอาณาเขตของชุมชน รวมทั้งทำหน้าที่บริหารและจัดการใช้ประโยชน์ ภายใต้เงื่อนไขของการอยู่ดีกินดีของคนในชุมชนและการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชน (กังวาลย์ จันทโรจิติ, 2541)

6. สรุป

ในประเทศไทยมีการทำวิจัยเกี่ยวกับปฏุน้ำมันมานานทำให้ต้องรู้ที่ภาคีรัฐนำไปกำหนดนโยบายการจัดทำธนาคารปฏุน้ำมันเพื่อแก้ไขปัญหาจำนวนปฏุน้ำมันที่ลดลง จากการสำรวจบทความวิจัยและงานวิจัยเกี่ยวกับธนาคารปฏุน้ำมัน ระหว่าง พ.ศ. 2558 - 2564 พบว่ามีจำนวน 51 เรื่อง เป็นงานวิจัยด้านสังคมศาสตร์จำนวน 16 เรื่อง จากการสังเคราะห์งานวิจัยดังกล่าวทำให้ได้กรอบความคิดเกี่ยวกับการจัดทำธนาคารปฏุน้ำมันนี้ ปัจจัยนำเข้าที่เป็นสาเหตุให้เกิดการจัดทำธนาคารปฏุน้ำมันมาจากจำนวนปฏุน้ำมันที่ลดลงและรายได้จากการทำประมงปฏุน้ำมันลดลง เมื่อชุมชนทำการจัดตั้งธนาคารปฏุน้ำมันแล้วมีกระบวนการดังนี้ กระบวนการทางเทคนิคเพื่อให้ลูกปฏุน้ำมันรอดชีวิตและเติบโตในสภาวะธรรมชาติ การจัดการทรัพยากรภายในชุมชน การจัดการภายในธนาคารปฏุน้ำมัน การต่อยอดกิจกรรมของธนาคารปฏุน้ำมันเชื่อมโยงกับกิจกรรมอื่น ๆ ของชุมชน โดยทั้งหมดนี้ชุมชนมีบทบาทหลักในการดำเนินการ และหน่วยงานภายนอกชุมชนให้การหนุนเสริม หากดำเนินการประสบผลสำเร็จจะทำให้เกิดผลผลิตคือความยั่งยืนของทรัพยากรปฏุน้ำมัน และคนในชุมชนเกิดสำนึก ร่วมในการดูแลทรัพยากร ปัจจุบันมีธนาคารปฏุน้ำมันเกิดขึ้นในชุมชนชายฝั่งทะเลทั่วประเทศถือเป็นความสำเร็จของการจัดการทรัพยากรร่วมระหว่างรัฐกับชุมชน

7. เอกสารอ้างอิง

กรมประมง. (2553). *ยุทธศาสตร์กรมประมง พ.ศ. 2552-2555*. กองแผนงาน กรมประมง.

กรมประมง. (2556). *สถิติการประมงแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2554*. ศูนย์สารสนเทศ กรมประมง.

กรมประมง. (2564). *สถิติการประมงแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2562*. ศูนย์สารสนเทศ กรมประมง.

- กรณีการ นาคฤทธิ์. (2558). การศึกษารูปแบบการจัดการทรัพยากร
ประมงชายฝั่งของชุมชนประมงพื้นบ้าน: กรณีศึกษาธนาคารปูม้า
ชุมชนคลอง อบต. หมู่ที่ 4 ตำบลบางแก้ว อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. จาก [http://digital.library.tu.ac.th/
tu_dc/frontend/Info/item/dc:89863](http://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:89863)
- กังวาลย์ จันทโรจตี. (2541). การจัดการประมงโดยชุมชน. สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย.
- กิจจา ศรีนวล. (2562). การบริหารร่วมกันระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน
ของธนาคารปู อ.ปะทิว จ.ชุมพร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ).
คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง. จาก [http://www.mpm.ru.ac.th/
Documents/Article_MPM18/4.pdf](http://www.mpm.ru.ac.th/Documents/Article_MPM18/4.pdf)
- ไกรวัล ขวัญอ่อน, พิศพร นุชประเสริฐ, วิภาวี พิทักษ์กมลพันธ์, พรธวัช ขำงาม,
และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2559). “แนวทางการสร้างความยั่งยืนของ
กิจกรรมธนาคารปูม้า ตำบลแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม
จังหวัดเพชรบุรี”. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัย
ศิลปากร (มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ). 9(1), 456-469.
- เขมภักดิ์ เย็นเปี่ยม, สมศักดิ์ เจริญพล, ดนุสรณ์ กาญจนวงศ์, กุลธิดา ภูซัง,
และศิริมา สุวรรณศรี. (2561). การพัฒนาการจัดการทรัพยากรปู
ม้าอย่างยั่งยืนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ของกลุ่มประมงเรือเล็ก
บริเวณอ่าวเพ จังหวัดระยอง. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- จินตนา จินดาลิขิต, ลิขิต บุญสิทธิ์, เพ็ญแข เนื่องสกุล, และเรวดี แก้ววิจิตร.
(2560). การจัดการทรัพยากรปูม้าและธนาคารปูม้าโดยชุมชนมี

- ส่วนร่วม อ. บางสะพานน้อย จ. ประจวบคีรีขันธ์. กลุ่มพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งประมง กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล กรมประมง.
- จินตนา จินดาลิขิต, ลิขิต บุญสิทธิ์, มาลา สุพงษ์พันธ์, ไพโรจน์ ช้ายเกลี้ยง, และเพ็ญแข เนื่องสกุล. (2554). *คู่มือธนาคารปูม้า*. สำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล กรมประมง. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2565, จาก <http://www.fisheries.go.th/marine/FormDownload/คู่มือธนาคารปูม้า.pdf>
- ชุตานา คุณสุข, วิรงรอง กรินทร์ธัญกิจ, นิธิ คำพันธ์, สรรัตน์ เลิศธัญญา, พรเพ็ญ แสงศรี, สุดาร์ตน์ กะฐินศรี, และพงษ์ชัย ดำรงโรจน์วัฒนา. (2561). “การประเมินกลุ่มประชากรปูม้า *Portunus pelagicus* (Linnaeus, 1758) เพื่อการปรับปรุงการทำประมงอย่างยั่งยืน บริเวณอ่าวคุ้งกระเบน จังหวัดจันทบุรี”. *วารสารวิจัยরাไพพรณ*, 12(3), 15-29.
- ธงชัย นิตริฐสุวรรณ, นัยนา คำกันศิลป์, และจันทร์สว่าง งามผ่องใส. (2561). “ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ปูม้าโดยชุมชนประมง บ้านหยงสตาร์ จังหวัดตรัง”. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่*, 10(4), 293-305.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *การวิเคราะห์อภิมาน*. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ และสุธี ประศาสนเศรษฐ์. (2560). “เศรษฐศาสตร์ การเมืองว่าด้วยการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการดำรงชีพ อย่างยั่งยืน:กรณีศึกษา ชุมชนบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี”. *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพ*. 5(1), 126-150.

- ปิยนุช พรหมจันทร์. (2564). “การจัดการเศรษฐกิจสีน้ำเงินโดยการมีส่วนร่วมของประมงพื้นบ้าน บ้านปากน้ำท่าม่วง ตำบลวัง อำเภอกำแพง จังหวัดสุราษฎร์ธานี”. *มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*. 8(10), 30-43.
- ภษา สิงห์เสมานนท์ และอัจฉรา วัฒนภัญโญ. (2561). “วิถีชีวิตและการปรับตัวต่อความเสี่ยงของการกัดเซาะชายฝั่ง : กรณีศึกษาชาวประมงชุมชนตาม่องล่าย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์”. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ)*. 11(2), 2481-2496.
- ภารดี พึ่งสำราญ, สุทธินันท์ โสติวิธิ, ประจวบ สิริรักษาเกียรติ, และฐกร คำชายกิจวัช. (2562). “การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ในประเด็นสาธารณะ: แนวทางการฟื้นฟู อนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน กรณีศึกษา โครงการ ธนาคารปูม้า ศูนย์ศึกษาการพัฒนา อ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ”. *วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร*. 14(2), 79-93.
- ภารดี พึ่งสำราญ, สุทธินันท์ โสติวิธิ, ประจวบ สิริรักษาเกียรติ, และฐกร คำชายกิจวัช. (2562). “กลยุทธ์และเครือข่ายการสื่อสารโครงการธนาคารปูม้า ศูนย์ศึกษาการพัฒนา อ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ”. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ)*. 12(1), 190-208.
- วารินทร์ ธนาสมหวัง. (2556). *การบริหารจัดการทรัพยากรปูม้าเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน*. ราชการบริหารส่วนกลาง กรมประมง.
- วิชณกร เป๊ะกี และพีรชัย กุลชัย. (2562). การพัฒนาธนาคารปูม้าโดยมีส่วนร่วมของกลุ่มประมงพื้นบ้าน บ้านหินกบ ตำบลชุมโค อำเภอบัณฑ จังหวัดชุมพร. ใน *ลดคาร์บอน พวงจิดร (บ.ก.)*, ชุมชนโลกาภิวัตน์

สู่สังคมไทยยุคดิจิทัล. การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 57. (434-441) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศักดิ์ดา อ่างวัฒนกิจ, สุภลักษณ์ วงศ์ไพศาลลักษณ์, พิรญา ภูติรัตน์,
ณรงค์ อนุพันธ์, และภานิดา โพธิ์แก้ว. (2563). “การศึกษา
พฤติกรรมการซื้อขายและความต้องการการบริโภคสินค้าประมง
อินทรีย์ บนพื้นฐานการพึ่งพาตนเองที่ยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด”. *วารสารมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*. 9(1), 95-108.

สัญญา เคนาภูมิ. (2562). “หลักและแนวทางการสังเคราะห์งานวิชาการ”.
วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น. 3(2), 89-106.

สิตางค์ เจริญวงศ์, ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, และสุธี ประศาสน์เศรษฐ.
(2561). “การปรับตัวของชุมชนเศรษฐกิจเขียว-น้ำเงินท่ามกลาง
สภาวะโลกร้อน: กรณีศึกษาชายฝั่งทะเลตะวันออก”. *วารสาร
เศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา*. 6(2), 144-165.

สุกิจ ชัยมุสิก, สมพงษ์ ธรรมโชติ, ฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์, พระปลัดวิสุทธิ
วิสุทธาจาโร, ปณิตตาภา เนตรน้อย, กัญจิรา วิจิตรวัชรรักษ์ และ
คณະ. (2560). “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และรักษาสีงแวดล้อม
ของประชาชน ตำบลเกาะช้างใต้ อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด”.
วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร. 8(1), 95-105.

สุทธินันท์ โสทวิที, ภารดี พึ่งสำราญ, และรัชนีชาวด์ ตันติกุลวรา. (2561).
“สภาพการณ์การสื่อสารเพื่อกำหนดแนวทางสู่การฟื้นฟู อนุรักษ์
เสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาโครงการ
ธนาคารปูม้าศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจาก
พระราชดำริ”. *วารสารชุมชนวิจัย*. 12(พิเศษ), 127-141.

คำแนะนำในการเตรียมบทความเพื่อลงตีพิมพ์ ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับวารสาร

1. บริบทของวารสาร

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ดำเนินการโดยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการ และผลงานวิจัย อีกทั้งเป็นสื่อกลางแห่งการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ทางวิชาการทั้งภายในมหาวิทยาลัย ระหว่างมหาวิทยาลัย คณาจารย์ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา ผู้สนใจ และหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายทางวิชาการแก่บุคลากรของมหาวิทยาลัยในอนาคตต่อไป โดยกำหนดเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน และฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม โดยในปีแรกเริ่มตีพิมพ์ เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2562

2. ประเภทของบทความ

2.1 บทความวิจัย (Research Article)

เป็นผลงานต่อเนื่องจากงานวิจัย หรือสกัดมาจากงานวิจัย ประมวลสรุปกระบวนการวิจัยให้มีความกระชับและสั้นสำหรับตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการ ประกอบด้วย

- บทนำ
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด
- วิธีดำเนินการวิจัย
- สรุปผลการวิจัย

2.2 บทความวิชาการ (Original Article)

งานเขียนทางวิชาการซึ่งมีการกำหนดประเด็นที่ต้องการอธิบายหรือวิเคราะห์ อย่างชัดเจน ตามหลักวิชาการจนสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ในประเด็นนั้นได้อาจเป็นการนำความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มาประมวลร้อยเรียงเพื่อวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและเกิดองค์ความรู้ใหม่ ที่น่าสนใจประกอบด้วย

- บทนำ
- องค์ประกอบทฤษฎี
- อธิบายกระบวนการ (เนื้อหาสาระ)
- สรุปและอภิปรายผล

3. การจัดรูปแบบบทความ

3.1 บทความ

จะต้องใช้ขนาดกระดาษ A5 โดยกำหนดระยะห่างขอบบน 1.5 นิ้ว ขอบล่าง ขอบซ้าย และขอบขวา ด้านละ 1 นิ้ว ใช้ฟอนต์แบบ TH Sarabun New ตลอดทั้งบทความ

3.2 ชื่อบทความ

จะต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้ฟอนต์แบบ TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

3.3 ชื่อผู้เขียนบทความ

จะต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้ฟอนต์แบบ TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวหนา พร้อมทำการอ้างอิงข้อมูลผู้เขียนใน ส่วนของ Footnote โดย Footnote ใช้ฟอนต์แบบ TH Sarabun New 12 พอยท์ ตัวธรรมดา

3.4 บทคัดย่อ

จะต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Abstract) ใช้ฟอนต์แบบ TH Sarabun New 14 พอยท์ เนื้อหาไม่เกิน 150 คำ และคำสำคัญ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Abstract) ไม่เกิน 5 คำ โดยมีการกล่าวนำ ถึงความสำคัญของการศึกษา วิธีการหรือเครื่องมือในการศึกษา ผลสรุปจาก การศึกษาหรือการค้นพบที่สำคัญ บทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Abstract) จะต้องมีความสอดคล้องกัน

3.5 เนื้อหา

จะต้องเป็นภาษาไทย ใช้ฟอนต์แบบ TH Sarabun New 14

ตัวธรรมดา

3.6 ตารางหรือภาพประกอบ

ข้อมูลในภาพและตารางจะต้องมีความคมชัด มีหมายเลขกำกับภาพและตารางตามลำดับ สำหรับภาพต้องระบุที่มาของภาพนั้นด้วย ใช้ฟอนต์แบบ TH Sarabun New 14 ตัวหนา

3.7 เอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) ใช้ฟอนต์แบบ TH Sarabun New 14 ตัวหนา โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.7.1 การอ้างอิงเนื้อหาภายในเนื้อเรื่องและภายในหัวข้อกับเอกสารอ้างอิง จะต้องตรงกัน และจะต้องมีรายละเอียดสำคัญเกี่ยวกับเอกสารตามกำหนดไว้อย่างครบถ้วน การอ้างอิงควรใช้รูปแบบเดียวกันให้สม่ำเสมอ โดยใช้ระบบนาม-ปี

3.7.2 การเรียงลำดับเอกสารให้เรียงตามลำดับตัวอักษรของชื่อผู้เขียนโดยไม่ต้องมีเลขกำกับ

ตัวอย่าง

*Corresponding author, E-mail: Sample@mail.com ของผู้แต่งหลัก

1. บทนำ TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา
.....

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา
.....

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา
.....

3.1 หัวข้อย่อย (ถ้ามี) TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา
.....

3.1.1 หัวข้อย่อย (ถ้ามี) TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา
.....

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

4. วิธีดำเนินการวิจัย TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา
.....

4.1 หัวข้อย่อย (ถ้ามี) TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา

4.1.1 หัวข้อย่อย (ถ้ามี) TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

5. สรุปผลการวิจัย TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

รูปที่ 1

ที่มา : } TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวหนา

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

ตารางที่ 1TH.Sarabun New 14 พอยท์ ตัวหนา

[หัวตาราง]	[หัวตาราง]	[หัวตาราง]	[หัวตาราง]
[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]
[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]

ที่มา :TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวหนา

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

6. อภิปรายผลการวิจัย TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

7. ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

..... } TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

8. กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

9. เอกสารอ้างอิง TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

ผู้แต่งประเภทหนังสือ. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อหนังสือ. //ครั้งที่พิมพ์ 2 (ถ้ามี). //

สถานที่พิมพ์. //สำนักพิมพ์.

ผู้เขียนประเภทวิทยานิพนธ์ฉบับพิมพ์. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อวิทยานิพนธ์. //

(ระดับวิทยานิพนธ์). //ชื่อสาขาวิชาหรือภาควิชาคณะ. //ชื่อสถาบัน. //จังหวัด.

ผู้เขียนประเภทวิทยานิพนธ์ฉบับอิเล็กทรอนิกส์. //(ปีที่พิมพ์). //

ชื่อวิทยานิพนธ์. //(ระดับวิทยานิพนธ์). //ชื่อสาขาวิชาหรือภาควิชาคณะ. //ชื่อสถาบัน. //จาก/http://www.xxxxxxxxxxxxxxx

ชื่อผู้เขียนบทความฉบับพิมพ์. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อบทความ. //ชื่อวารสาร. //

ปีที่(ฉบับที่). //เลขหน้า.

ชื่อผู้เขียนบทความฉบับอิเล็กทรอนิกส์.//(ปีที่พิมพ์).//“ชื่อบทความ”.//
ชื่อวารสาร.//ปีที่(ฉบับที่).//เลขหน้า.//จาก/
<http://www.xxxxxxxxxxxxxx>

ชื่อผู้เขียนบทความนำเสนอในการประชุมวิชาการ.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง
บทความ.//ใน/ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).//ชื่อวารสาร.//ปีที่
(ฉบับที่).//เลขหน้า.

ชื่อผู้เขียนบทความนำเสนอในการประชุมวิชาการ.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง
บทความ.//ใน/ชื่อบรรณาธิการ/(บรรณาธิการ).//ชื่อหัวข้อหรือ
เรื่องการประชุม.//ชื่อการประชุม.//(หน้า).//สถานที่พิมพ์:/
สำนักพิมพ์.

ผู้แต่งในหน้าเว็บไซต์.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง.//สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี(ที่
สืบค้น).//จาก/<http://www.xxxxxxxxxxxxxx>

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

Author, A. A.// (Year) . // Title of book. // (xx ed.) . //
Location:/Publisher.

Author, A. A.// (Year). // Title of Doctor Dissertation or Master's
Thesis.// (Doctoral dissertation or master's thesis). // Name
of Institution. // Location.

Author, A. A.// (Year). // “ Title of Article ”. // Title of article. //
Volume(Number),/Page.

Author, A. A.// (Year) . // Title of post. // Retrieved
Month,/Day/Year,/from/<http://www.xxxxxxxxxxxx>

หมายเหตุ / คือ เคาะ 1 ครั้ง

รูปแบบบทความฉบับเต็ม ไม่เกิน 25 หน้ากระดาษ A5
ระยะขอบบน 1.5 นิ้ว ระยะขอบล่าง ซ้าย และขวา 1 นิ้ว
ใช้ฟอนต์แบบ TH Sarabun New ตลอดทั้งบทความ

ชื่อบทความวิชาการภาษาไทย

TITLE IN ENGLISH

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

TH Sarabun New

16 พอยท์ ตัวหนา

ชื่อ - นามสกุลผู้เขียนบทความ¹* และชื่อ - นามสกุลผู้เขียนบทความร่วม²

First Author¹* and Co - Author²

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

บทคัดย่อ TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

เนื้อหาไม่เกิน 250 คำ

TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

คำสำคัญ : คำสำคัญ 1, คำสำคัญ 2, คำสำคัญ 3 TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

Abstract TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

เนื้อหาไม่เกิน 250 คำ

TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

Keyword: Keyword 1, Keyword 2, Keyword 3 TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา

¹ ตำแหน่ง และสังกัดของผู้เขียนบทความ

² ตำแหน่ง และสังกัดของผู้เขียนบทความร่วม

*Corresponding author, E-mail: Sample@mail.com ของผู้แต่งหลัก

1. บทนำ TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา
..... }

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

2. ส่วนเนื้อหาย่อ TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา
..... }

2.1 หัวข้อย่อ (ถ้ามี) TH Sarabun New 14 พอยท์

..... } TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา
..... }

2.1.1 หัวข้อย่อ (ถ้ามี) TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวหนา

..... }
..... }

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา
..... }

3.1 หัวข้อย่อ (ถ้ามี) TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา
..... }

3.1.1 หัวข้อย่อ (ถ้ามี) TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา
..... }

รูปภาพ

รูปที่ 1

ที่มา : } TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวหนา

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

ตารางที่ 1TH.Sarabun New 14 พอยท์ ตัวหนา

[หัวตาราง]	[หัวตาราง]	[หัวตาราง]	[หัวตาราง]
[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]
[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]

ที่มา : TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวหนา

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

4. เอกสารอ้างอิง TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

ผู้แต่งประเภทหนังสือ.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อหนังสือ.//ครั้งที่พิมพ์ 2 (ถ้ามี).//

สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

ผู้เขียนประเภทวิทยานิพนธ์ฉบับพิมพ์.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อวิทยานิพนธ์.//

(ระดับวิทยานิพนธ์).//ชื่อสาขาวิชาหรือภาควิชาคณะ.//ชื่อสถาบัน./

จังหวัด.

ผู้เขียนประเภทวิทยานิพนธ์ฉบับอิเล็กทรอนิกส์.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.//
(ระดับวิทยานิพนธ์).// ชื่อสาขาวิชาหรือภาควิชาคณะ.// ชื่อสถาบัน.//
จาก/http://www.xxxxxxxxxxxxxxx

ชื่อผู้เขียนบทความฉบับพิมพ์.// (ปีที่พิมพ์).// “ชื่อบทความ”.// ชื่อวารสาร.// ปีที่
(ฉบับที่).// เลขหน้า.

ชื่อผู้เขียนบทความฉบับอิเล็กทรอนิกส์.// (ปีที่พิมพ์).// “ชื่อบทความ”.//
ชื่อวารสาร.// ปีที่(ฉบับที่).// เลขหน้า.// จาก/http://www.xxxxxxxx

ชื่อผู้เขียนบทความนำเสนอในการประชุมวิชาการ.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง
บทความ.// ใน/ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อวารสาร.// ปีที่
(ฉบับที่).// เลขหน้า.

ชื่อผู้เขียนบทความนำเสนอในการประชุมวิชาการ.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง
บทความ.// ใน/ชื่อบรรณาธิการ(บรรณาธิการ).// ชื่อหัวข้อหรือเรื่อง
การประชุม.// ชื่อการประชุม.// (หน้า).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์.

ผู้แต่งในหน้าเว็บไซต์.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง.// สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี(ที่
สืบค้น).// จาก/http://www.xxxxxxxxxxxxxxx

เว้น 1 บรรทัด (8 พยัญ)

Author, A. A.// (Year).// Title of book.// (xx ed.).// Location:/Publisher.

Author, A. A.// (Year).// Title of Doctor Dissertation or Master's Thesis.//
(Doctoral dissertation or master's thesis).// Name of Institution.//
Location.

Author, A. A.// (Year).// “ Title of Article” .// Title of article.//
Volume(Number).// Page.

Author, A. A.// (Year) . // Title of post. // Retrieved
Month,/Day/Year,/from/http://www.xxxxxxxxxxxx.xxx

หมายเหตุ / คือ เคาะ 1 ครั้ง